

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

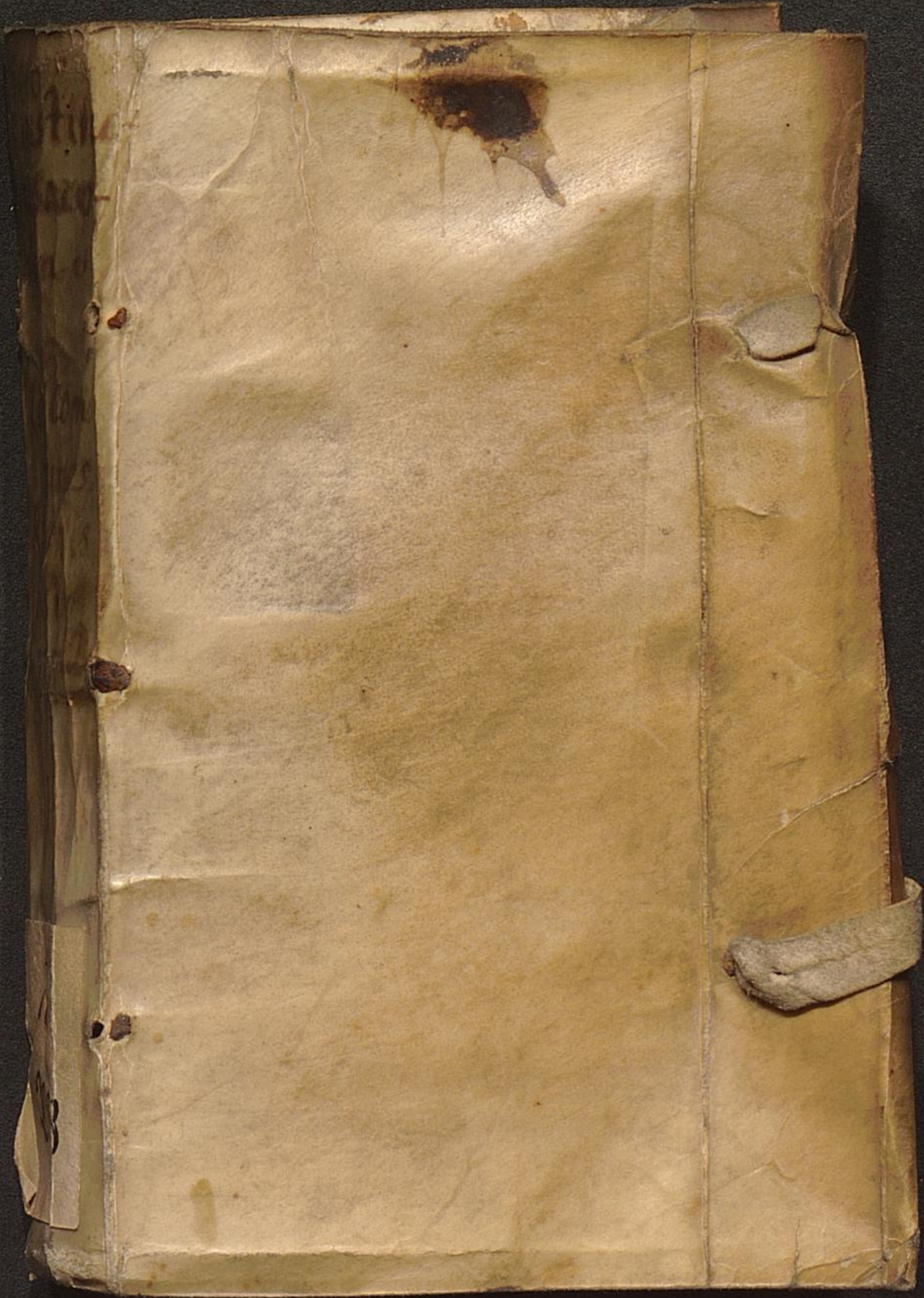
Locorum Communium Religionis Christianæ Partitiones

Arnoldus <Vesaliensis>

Coloniae, 1565

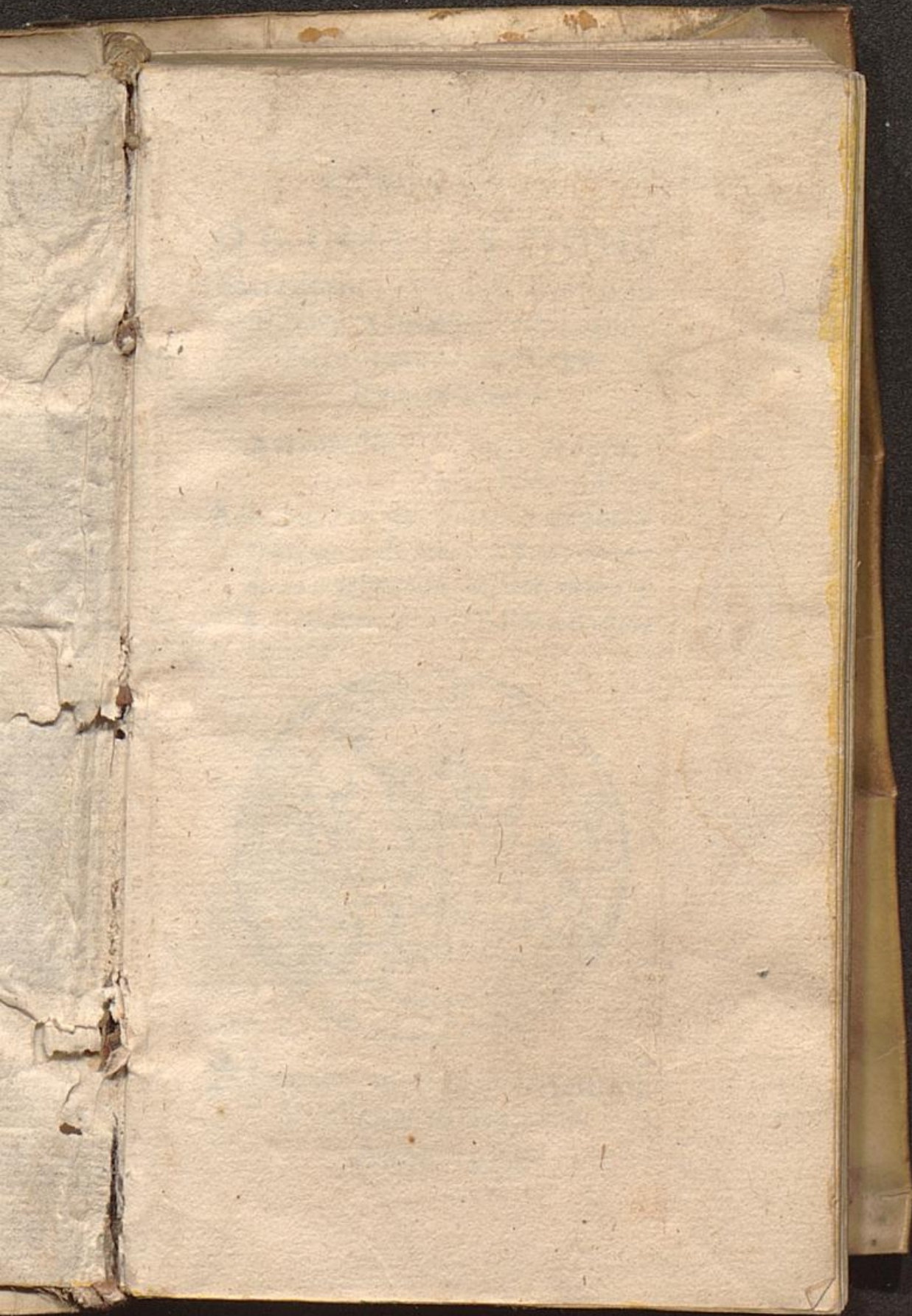
VD16 H 312

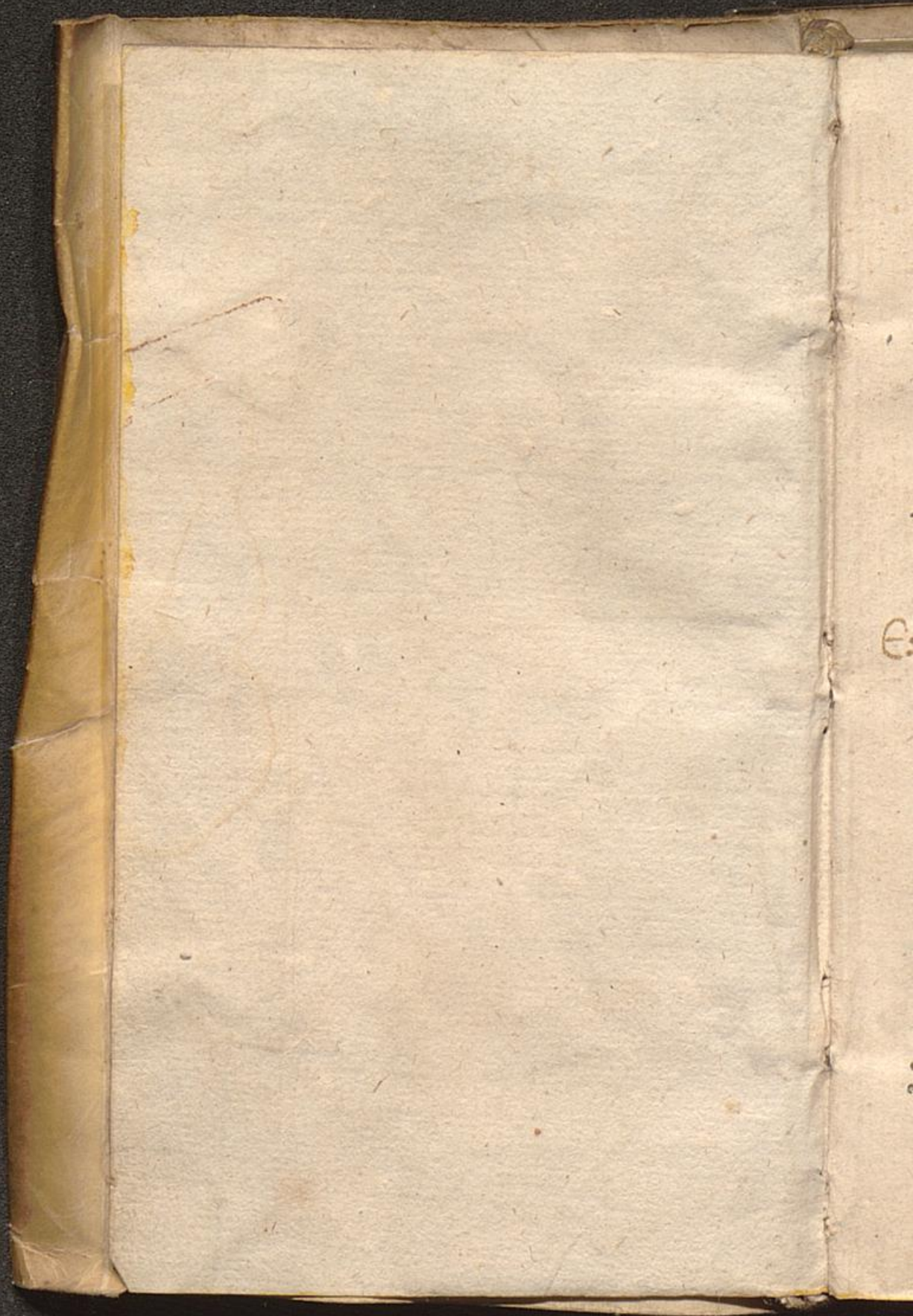
urn:nbn:de:hbz:466:1-30256

Th. 2383.

G. I
20.

LOCORVM
COMMVNIVM
RELIGIONIS CHRIS-
tianæ Partitiones.

Primum à doctissimo viro Arnol-
do Vesaliensi, Deinde ab alijs quibus-
dam studiosis, paucissimis qui-
busdam immutatis,
collectæ.

*In usum studiosorum sa-
crarum rerum.*

COLONIAE,
Ad intersignium Monocerotis,
Anno, 1565.

M. V. M. H. O. O.
M. V. M. H. O. O.
M. V. M. H. O. O.

CO
RE
Lib
Que Lo
ni

tia: qual
menti sa
fa signa
contra
Reru
dicendu
est fruer
bus vte
alia qua
tur, vt h
bus ver
mur aut
Frui
propter
herere r
bilem.

LOCORVM
COMMVNIVM
RELIGIONIS CHRIS-
tiane Partitiones.

Libri primi Caput I.

Quæ Locorum communium Religio-
nis Christianæ Partitio?

otus Christianæ reli-
gionis tractatus præ-
cipuè est, aut circa res,
aut circa signa qual-
dam res præ se feren-

*Aug. li. 1
c. 3. de
doctrin.
Christ.*

tia: qualia sunt Veteris & Noui Testa-
menti sacramenta: sic tamen, vt & ip-
sa signa res quædam sint, non autem
contra.

Rerum autem (de quibus primò
dicendum erit) quædam sunt, quibus
est fruendum, vt Deus: quædam, qui-
bus vtendum, vt mundus: & item
aliæ quædam, quæ fruuntur & vtun-
tur, vt homo & angelus: In fruibili-
bus verò voluntas conquiescit: Vti-
mur aut̃ eis, quæ in aliud referimus.

*Idem lib.
1. cap. 5.*

Fruï ergo est, amori inhærerere rei,
propter seipsam. Vti aut̃, amori in-
hærerere rei, quæ in rem ordinatur fruï
bilem.

Hier. 17.

A 2 Vnde

LOCORVM COMMVNIVM

Ephe. 2.

Vnde nec homine fruendum est, nisi in Deo. Nec Deus nos diligendo nobis fruitur, sed vtitur: aliter tamē quān nos rebus vtimur. Ipse enim omnia propter suūpsius diligit bonitatem.

Virtutibus quoque non fruendū est: nisi instrumentaliter, scilicet ad quærendum summum & incommutabile bonum. Primo ergo agendum erit, de rebus fruibilibus, scilicet de sancta & indiuidua Trinitate.

Caput 2.

De Trinitate quid sentiendum?

Deut. 6.

Vera ac pia fide tenendum est, quod Trinitas vnus est, & solus verus Deus. Vnde & omnes catholici doctores hoc secundū scripturas sanctas docere studuerūt, scilicet quod pater & filius & spiritus sanctus sunt vnus substantiæ, & sunt vnus Deus inseparabili æqualitate: & tamen pater non est filius, nec spiritus sanctus, nec contrā, sed omnes tres personæ sunt homouistiæ, hoc est, vnus substantiæ. Vnde nō est aliud pater, & aliud filius, & aliud spiritus sanctus, scilicet in essentia, sed alius .s. in persona.

Genes. 1.

Esaia 6.

Joan. 1. 5.

Hanc autem fidem primo astruet rex

re ex scr
catholi
sarios v

Potes

Ena
al
tett, de q
nouerun
noscitur
quod of
quod or
les. Is ve
tabilis:
meliora
mo, & v
chra.

Trin
turis in
do per i
tem, spe
nis app
Exp
go depr
quo ad
memor
titia, &

L I B E R I

re ex scripturis, & postea rationibus catholicis, & exemplis contra aduersarios veritatis defendere oportet.

Caput 3.

Potesne aliquo pacto ex creaturis creator cognosci?

Essentia diuine vnitas & personarum trinitas, ex creaturis aliquo modo inuestigari potest, de quo & philosophi aliqua cognouerunt, & vnitas quidem Dei cognoscitur ex opere, quod est mundus, quod ostendit Dei potentiam ex eo, quod omnes creaturae sunt mutabiles. Is vero, a quo haec sunt, est immutabilis: & ex eo, quod omnia bona & meliora ab eo procedunt, vt ab optimo, & vt a pulcherrimo omnia pulchra.

Rom. 1.
Aug. de ciuit. Dei, lib. 8. c. 6.

Gene. 1.
Exod. 8.

Trinitas etiam personarum in creaturis inuestigari potest aliquo modo per id, quod in se ostendunt vnitatem, speciem, & ordinem, quae personis appropriantur.

Expressius autem Trinitatis imago deprehenditur in mente humana, quo ad illa tria, quae sunt intellectus, memoria, & voluntas: vel mens, notitia, & amor.

A 3 Verun-

VM
lum est,
igendo
er tamē
se enim
git boni

fruentū
ilicet ad
ommu-
gendum
ilicet de
e.

dum?
dum est,
est, & so-
e & om-
secundū
aduerūt,
& spiri-
antia, &
aequali-
lius, nec
sed om-
asīa, hoc
ō est ali-
iud spi-
ntia, sed
astrue-
re ex

LOCORVM COMMVNIVM

*Aug. lib.
10. de Tri
ni. c. 2.*

Veruntamen & in his oportet fi-
dem suffragari: & imagines illæ mul-
tum imperfectè diuinam represen-
tant Trinitatem.

Caput 4.

Concedendum'ne est, quod se Deus
genuerit?

*Aug. li. 1
cap. 1.*

Illa quidem vera est & conceden-
da. Deus genuit Deum: Non au-
tem illa, Deus genuit se Deum,
vel alium Deum. Ex ea enim sequere-
tur, idem generasse seipsum, vel plu-
res esse Deos: quod vtrunque falsum
est. Neque secunda sequitur ad pri-
mam, sed quod genuerit filium, aut
alium in persona.

*Aug. ad
Max. epi.
66.*

Illam ergo, Deus pater genuit Deum,
qui non est Deus pater, id est, filium,
qui non est pater, qui Deus est, vera
est, cum solam alteram significet per-
sonam. Si vero exponatur, qui non est
idem Deus, cum Deo patre, falsa est,
quia in ea diuersa notatur essentia.

1. Tim. 6.

Tres igitur personæ sunt, vna dei-
tas. Et vnus Deus est, tres personæ. Et
vnus Deus ipsa trinitas. Et vna sub-
stantia, tres personæ. Et contra, Tri-
nitas est vnus Deus, & tres persona
dicuntur esse vna essentia.

Caput

Gigni

Essentia
ne
sur
essentian
um: diu
essentian
esset essen
sum, vel
eo genit
conueni
stinus pr
piens, sa
ei sapere
Licet
tia, non
essentian
id est, ge
sentialit
Quoc
tiam filii
ligendur
est de pa
Quod au
cunt pat
substant
gendum

Caput 5.

*Gignit'ne, aut genita est diuina
essentia?*

Essentia in diuinis nec generat, *Aug. lib.*
nec generatur. Hinc neganda *5. c. 6. de*
sunt ille, Pater genuit diuinam *Trinit.*
essentiam: diuina essentia genuit fili-
um: diuina essentia genuit diuinam
essentiam. Alioquin vel essentia non
esset essentia: vel idem generaret seip-
sum, vel haberet esse, per id quod ab
eo genitum esset: quæ omnia sunt in-
conuenientia. Vnde & à simili Augu-
stinus probat, quod pater non est sa-
piens, sapientia genita, cum idem sit
ei sapere & esse.

Licet autem filius sit diuina essen-
tia, non tamen per hoc pater genuit
essentiam, sed genuit hoc quod ipse,
id est, genuit filium, qui est idem es-
sentialiter cum eo. *Lib. 7. de*
Trin. c. 10
Matt. 22.
1. Ioan. 5.
Hilar. lib
12. de Tri,

Quod autem autores dicunt essen-
tiam filij, esse de essentia patris: intel-
legendum est, filius qui est essentia,
est de patre, qui est eadem essentia.
Quod autem autoritates quædam di-
cunt patrem genuisse filium, de sua
substantia & non de nihilo, intelli-
gendum est. id est, genuit filium, qui

A + est

LOCORVM COMMVNIVM
est eiusdem naturæ cum eo.

Caput 6.

Voluntate an necessitate genuit
pater filium?

*Ephes. 5.
Eccle. 1.*

Pater in diuinis filium genuit,
non necessitate, cum in Deum
nulla cadat coactio: nec voluntate,
cū in eum nulla cadat mutatio.

*Aug. li. 5.
ca. 20. de
Trin.*

Quamuis autem in Deo idem sint
realiter natura & voluntas: quia ta-
men ratione seu connotatu differūt,
nihil obstat aliquid posse conuenire
naturæ, quod non conuenit volunta-
ti. Hinc nec inconueniens est dicere fi-
lium esse natura filium, non volunta-
te. Et est simile de voluntate Dei &
eius scientia, quæ se ad plura exten-
dit, quàm voluntas.

*August.
con. Ma-
ximi.*

Dicitur tamē Deus volens genuit-
se filium, sicut & sapiens & potens ip-
sum genuit, sed non voluntate præ-
cedente, vel accedēte, quasi prius vo-
luerit, & postea genuerit, vel contra:
vt hæretici oppugnabant.

Caput 7.

Potuit'ne Pater, uel uoluit gige-
nere filium?

Ad

A

ue respo

Nec e

quid po

possit, a

velle ge

aliquid

nec vul

impotes

tia cū p

tatem s

velle na

dem po

tia, qua

& in vt

tura.

In fi

randi,

intellig

turam.

genera

Est' n

S

ro

li

LIBER I.

AD hoc quod quaeritur, an Pa-
ter potuerit, aut etiam volue-
rit generare filium: affirmati-
ue respondendum est.

*Aug. lib.
3. c. 12. ad
Maxim.*

Nec ex hoc sequitur patrem ali-
quid posse, aut velle, quod filius non
possit, aut non velit: quia ibi posse &
velle generare, non est aliquid, sed ad
aliquid. Hinc quod filius non potest,
nec vult generare, non arguit in eo
impotentiam, cum eiusdem sit poten-
tia cum patre, sed pertinet ad proprie-
tatem suae personae, cuius est posse, &
velle nasci, quod quidem in eo est ea-
dem potentia, quae in patre est poten-
tia, qua potest & vult generare, sicut
& in vtrisque est eadem sapientia & na-
tura.

*Aug. lib.
1. de Tri-
cap. 1.*

In filio ergo non est potentia gene-
randi, si ad proprietatem referatur
intelligentia: utique tamen, si ad na-
turam. Tunc enim idem sunt, posse
generare, & posse generari.

Caput 8.

Estne solus Deus uerè immutabi-
lis ac simplex?

*Aug. li. 5
de Trini.
capit. 8.*

SOLUS Deus seu diuina natura ve-
rè est immutabilis, ac simplicis-
sima: Eius enim esse est eternum,

*Hieronim.
10. 2. ad
Dama-
sum.*

A 5 nec sum.

LOCORVM COMMVNIVM
nec præteritū nec futurū agnoscens.

*Hila. li. 2.
de Trini.
1. Tim. 6.*

Est autem immutabilis, quia est ipsum suum esse, quod impossibile est aliter se habere, quam habet. Non enim verissima esset, si mutari posset. Nec aliqua sunt in eo accidentia, secundum quæ mutetur: neque per loca vel tempora, vel affectiones variatur, vt fit in creaturis.

Simplicissima verò est, & sine omni compositione, vel multiplicatiōe: & sic verè & propriè simplex, cum in ea nulla sit partium vel accidentium vel formarum diuersitas.

Vnde nec alicui prædicamentorū subicitur, nec propriè substantia appellatur.

*Aug. lib.
15. c. 17.
de Trini.*

Nec verò simplicitati ipsius, nominum multiplicitas de ipsa dictorum repugnat, quæ. s. omnia vnum significat: nec ipsa excludit personarum trinitatē, quia singulæ deus sunt

Caput 9.

*Quæ trium personarum in diuinitate
distinctio?*

*Aug. de
fide, cap.
1. § 4.*

VNus deus, sunt tres diuine personæ, & sunt idem in natura, distinctæ tamen in personalitate, hinc quamuis filius alius sit a patre,

patre, c
fuit p
næ per

Nec
quia na
idcirco
ternus
Alioqu
sine fili
dum.

Est a
iuxta p
nec pre
eam pl
Ad e
tē fili,
quam
à quib

Cur Sp

Sue
&
ligant
tatis p
Qu
men cl
diuina

L I B E R I

patre, cū sit ab eo genitus: non tamen fuit pater antequam filius, cū diuinæ personæ sint inuicem coæternæ.

Nec rectè colligebat Arrius filiū, quia natus est, & habet principium idcirco non esse æternum. Etenim æternus pater, æternum genuit filium. Alioquin & pater aliquando fuisset sine filio, & sapientia: quod est absurdum.

Est autem illa æterna generatio, iuxta prophetam, ineffabilis. Vnde nec presumi debet à quoquam, quòd eam plenè assequatur.

Ad exprimendam verò æternitatem filij, melius dicitur semper natus, quam semper nasci: quamuis & illud à quibusdam dicatur.

Caput 10.

Cur Spiritus sanctus peculiariter charitas appellatus?

SPIRITVS sanctus est amor siue charitas, seu dilectio patris, & filij, qua scilicet se inuicem diligunt: Vnde & per modum voluntatis procedit.

Quamuis autem accipiendo nomen charitatis essentialiter, quolibet diuinarum personarum sit charitas,

A 6 &

Aug. lib.

1. de fide

ad Grat.

Au. li. de

Trin. c. 1.

Esa. 53. b.

Ori. 2. ho.

Aug. lib.

83. q. 3.

Hil. lib. 7.

de Trin.

Aug. lib.

15. cap. 17.

de Trini.

*Ioan. 1.
Luc. 2. &
7.*

LOCORVM COMMVNIVM
& omnes sint vna charitas, sicut & vna sapientia: tamen spiritus sanctus solus est charitas procedens, sicut filius solus sapientia genita.

Est autem hæc charitas substantia, & Deus. Vnde æqualis patri & filio est spiritus sanctus.

Aug. lib. 25. cap. 16. de Trini. Quamuis etiam hoc nomen, spiritus sanctus, omnibus conueniat personis: nam & pater spiritus est, & sanctus, sic etiam filius: conuenienter tamen tertia persona eò nominatur, quod ab alijs duabus habeat originem.

Caput II.

Procedit'ne Spiritus sanctus à patre simul & filio?

Ioan. 14.

SECUNDUM sacræ scripturæ veritatem, agnoscendum est spiritum sanctum vt à patre, ita & à filio procedere.

Nec hoc est contra id, quod in concilijs determinatum est, vt Græci aliquando contenderunt, quum dicerent spiritum sanctum à patre tantum procedere.

Multum enim differunt, aliud docere, & fusiùs quippiam explicare: id quod in hoc argumento à Latinis factum est,

At quum

At quum
ritum s
spiritu
sententi
Qua
maiores
pris suis

Prius'ne
san

A
nulla n

Vnde
la, an p
nato fil

omnes p
Hinc
ne dign

cedit qu
Prin
patre m
ter à nu
bet à pa

Cur spi

L I B E R I.

At quum & ipsi quoque Græci spiritum sanctum fateantur esse etiam spiritum filii: verbis dissentientes in sententia cum Latinis conueniunt.

Quam etiam sententiam quidam maiores eorum satis expressè in scriptis suis posuerunt.

Caput 12.

Prius'ne & plenius procedit Spiritus sanctus à patre quàm filio?

A Patre spiritus sanctus nec prius nec posterius processit quàm à filio: nec cõtrà, eò quòd ibi nulla intertemporis successio vel duratio

Vnde nec habet locum quæstio illa, an processerit spiritus sanctus iam nato filio, an adhuc nascituro Nam omnes personæ sunt cõternæ.

Hinc etiam nec maiore perfectione dignitatis nec plenius à patre procedit quàm à filio sed æquè perfectè.

Principaliter tamen & propriè à patre mittitur per filium, eò quòd pater à nullo est, filius autem hoc habet à patre.

Caput 13.

Cur spiritus sanctus nec filius, nec genitus dici potest?

A 7 **Q**uan-

Ioan. 15.

Galat. 4.

Athã. in

symbolo.

Didymus

lib. 2. de

spiritu san

cto. Cyril-

lus epist.

ad Nestor

Aug lib.

15. de Tri.

cap. 26.

Hier. c. 4.

ad Cyril.

Ioan. 5.

Aug. li. 5

de trinit.

capit. 26.

LOCORVM COMMVNIVM

*Aug. lib.
15. c. 25. de
Trini.
Aug. li. 3
c. 14. cont.
Maximi.
Ioan. 15.
¶ 20.
Esai. 15.*

Quanquam autem à patre & filio spiritus sanctus procedat: non tamen filius eorum dici potest. Hoc enim absurdissimum est, & à fidelium auribus prorsus alienū. Præterea tam filius, quàm spiritus sanctus à patre procedit, alio tamen atq; alio modo. Nam filius procedit per modum naturæ, & ideo dicitur & genitus & procedens. Sed spiritus sanctus procedit per modum voluntatis: sicut datus, nō autem, vt natus. Rectè igitur procedens tantū dicitur, & non natus.

Nec; tamen per hoc spiritus sanctus dici debet ingenuus, sicut nec genitus: vt qui nec pater, nec filius sit.

Caput 14.

Quotuplex est Spiritus sancti processio?

*Aug. lib.
15. c. 27. de
Trini.
Beda lib.
ho. 2. homilia.
Ioan. 20.
Luc. 6.*

Gemina est spiritus sancti processio, æterna scilicet, & temporalis. Quarum priore quidem ineffabiliter à patre & filio sine tempore processit: posteriore vero ex tempore mittitur ad sanctificandum creaturam rationalem. Et hac quoq; processione ab vtroq; procedit.

Est aut̄ illa processio seu missio, gratiæ spiritus sancti collatio. Et hinc domi-

dominu
post re
insuffla
in die P
duplicer
& proxi
nobis o
Datu
persona
distribu
Vnde
tum cur
tur spir
men vie

Dat
ET
E
En
datur, c
gitur: q
se est p
externa
vna fac
Nam
pturis r
us, licet
sus sit, i
die mi
Patri

dominus discipulis bis dedit: nimirum post resurrectionem, quando in eos insufflauit. Rursus post ascensionem in die Pentecostes Ad significandam duplicem dilectionem, Dei nimirum & proximi, quam spiritus sanctus in nobis operatur.

*Ioan. 20.
Actor. 2.*

Datur autem spiritus sanctus ipse personaliter, cum suorum donorum distributione.

*Aug. lib.
15. cap. 26.
de Trini.*

Vnde nec ab aliqua creatura quantumcunque sancta, (nisi à solo Deo) datur spiritus sanctus, instrumenti tamen vicem subire creatura potest.

*Galat. 3.
Aug. lib.
15. ca. 2. de
Trini.*

Caput 15.

Datur ne & à seipso Spiritus?

Etiam à seipso dat spiritus sanctus. Nam ipse Deus est & donum. Dat ergo, quia Deus: & datur, quia donum: itaque seipsum largitur: quia opera trinitatis, cuius ipse est persona secundum operationem externam indiuisa sunt. Vnde quod vna facit, & alia facit.

*Esai. 2.
Aug. lib.
2. ca. 5. de
Trini.*

Nam & ipse filius seipsum in scripturis mittere dicitur: Qui ipse filius, licet semel tantum in carnem missus sit, in mentes tamen castas quotidie mittitur à tota Trinitate.

Ioan. 14.

Patri autem qualitercunque mundo appa-

Ioan. 8.

appa-

LOCORVM COMMVNIVM

Aug. lib. 2 c. 5. de Trinit. appareat, tamen mitti nō conuenit: quia ipse ab alio nō procedit, sed est processionis autor & principium.

Aug. lib. 4. ca. 21. de trinit. Per quod tamen filius & spiritus sanctus minores eo non sunt, sed eiusdem cum eo dignitatis & essentia.

Caput 16.

Quot modis mittitur Spiritus sanctus?

Dupliciter spiritus sanctus missus est, visibiliter scilicet, cū apparentia alicuius visibilis signi: & quandoq; cum effectu interiori, sine visibili signo. Sicut & filius dupliciter missus est, visibiliter, scilicet in carne assumpta, & inuisibiliter in mentes castas. Fuit ergo visibilis spiritus sancti missio, quædam ipsius apparentia vel manifestatio in corporali creatura, tanquā in signo.

Ioan. 14. Philip. 2. 1. ad Ti. 2. Ioan. 16. Neque tamen per hoc, quod mittitur spiritus sanctus, minor est pater qui non mittitur: licet filius secundū missionem visibilem, minor dicatur tota trinitate. Filius enim assumpsit humanitatem, non solum vt in ea appareret, sed etiam vt esset homo: non autem sic spiritus sanctus, columbā. Tamen, iuxta Hilarium, pater maior est

ior est fili
te genit
nomine
enim &
filio.

Est ne c
dilig

Spiritus
nit
& f
& dona
& filii
Est etiā
Deum &
enim in
ximam
dilectio
enim di
Nec
tas nost
stra. Hæ
sit ista,
autem c
charita
Et ha
ctus est
Deus es
ppicit, v

ior est filio sibi coessentiali autoritate *Lib 9 de*
 te geniturae: tametsi ne hoc quidem *Trinit.*
 nomine filius minor dici potest. Vnū
 enim & idem esse quod habet, dedit
 filio.

Caput 17.

Estne charitas qua Deū proximumq;
 diligimus, ipse Spiritus sanctus?

Spiritus sanctus (qui tertia in tri-
 nitate persona existens, à patre *Aug lib.*
 & filio, quin & à seipso mittitur *8. c. 7. de*
 & donatur fidelibus) est amor patris *Trin.*
 & filii, quo se inuicem amant, & nos. *Aug. lib.*
 Est etiā amor siue charitas, qua nos *15. cap. 17.*
 Deum & proximum diligimus. Ita
 enim in nobis est, vt nos deum & pro-
 ximum diligere faciat, Hinc q ipsam
 dilectionē diligit, deum diligit: Deus
 enim dilectio est.

Necq; verò Deus sic dicitur chari- *Ioan. 1.*
 tas nostra, sicut spes & patientia no-
 stra. Hæc enim dicitur, non quod ipse
 sit ista, sed quia sunt ab eo. Dicitur
 autem charitas nostra, quia ipse est
 charitas.

Et hæc charitas, quæ spiritus san- *Aug. lib.*
 ctus est, nec proficit nec deficit, quia *5. cap. 1.*
 Deus est, sed homo in ea aliquando
 proficit, vel deficit: sicut & Deus in no-
 bis

*Aug. lib.
1. ca. 17. de
Trini.*

LOCORVM COMMVNIVM
bis dicitur magnificari vel exaltari.
Sic etiam dicitur alicui dari, nō qua-
si locum mutet, sed quia alio modo
in eo esse incipit. Porro quemadmo-
dum credendi sperandiq; actus in no-
bis operatur spiritus sanctus, virtuti-
bus fidei & spei: ita & actum dilectio-
nis charitatis virtute. Cōsentaneum
siquidem est infundi nobis habitua-
le charitatis donum, quo Deum pro-
ximumq; diligimus: sicut & donum
fidei ac spei.

Caput 18.

Eadem'ne ratione Spiritus sanctus do-
num dicitur & donatum?

*Aug. lib.
15. cap. 19.
de Trini.*

ALia ratione spiritus sanctus
donum dicitur, & datum. Nā
esse donum conuenit ipsi ex
æterna sua processione ante omnem
creaturam: atqui datum vel donatū,
ceu temporale quiddam considera-
tur: ab actuali scilicet donatione, fue-
rit licet spiritus sanctus ab æterno
donabilis.

*Aug. lib.
5. ca. 14 de
Trini.*

Necq; vero per hoc filius quoq; do-
num dicitur quamuis & ipse ab æter-
no donabilis fuit, quemadmodū spi-
ritus sanctus: quia non solūm proce-
dit vt donabilis, sed etiā vt genitus.
Sicut

Sicut ergo
do à patre
spiritus sanctus
do, accipit
Atq; hinc
piternè dicitur
& filium
donatum
dit, & ad

Sunt'ne

AE
n
te
tudine: quod
primant
Hinc
vna perf
Nulla
essential
nec part
uarū, n
Nec i
habēt, q
ferūt, qu
sed quia
cem dis
vnus, pa

L I B E R I.

Sicut ergo filius æternaliter nascen- *Aug. lib.*
do à patre accipit, quod sit filius : sic *5. ca. 15. de*
spiritus sanctus æternaliter pceden- *Trini.*
do, accipit quod sit spiritus sanctus.

Atq; hinc quidem quatenus sem- *Matt. 6.*
piternè donum est, refertur ad patrē *Luc. 11.*
& filium : quatenus verò datum, vel
donatum est, refertur ad eum qui de-
dit, & ad eos quibus datur.

Caput 19.

Sunt'ne magnitudine pares inter se
personæ diuinæ?

A Equales sunt diuinæ personæ, *Aug. lib.*
nec se inuicem excedunt in æ- *7. cap. 1. de*
ternitate, potentia, vel magni- *Trini.*
tudine: quæ licet vocibus diuersis ex-
primantur, sunt tamen eadē essentia

Hinc ex illa consubstantialitate
vna persona dicitur esse in alia.

Nulla ergo est in diuinis personis *Aug. de*
essentialis diuersitas seu differentia, *fide, ca. 1.*
nec partium integraliū, nec subiecti *Flila. 5. de*
uarū, nec materialiū quarumcunq; *Trini.*

Nec ibi duæ personæ plus aliquid
habēt, quàm vna: nec ita numero dif-
ferūt, quasi vna sit quid aliud ab alia:
sed quia inter numerandum à se inui-
cem discernuntur: vt pater dicatur
vnus, pater & filius duo, & cætera.

Hinc

LOCORVM COMMVNIVM

Matt. 19. Hinc vniuersæ tres personæ nõ sunt
Aug. lib. maioris deitatis, sicut nec veritatis
8 cap. 1. de & magnitudinis, quàm singulæ: nec
Trini. singulæ minoris quàm omnes, sed æ-
 qualis sunt deitatis, & eadem deitas.

Quo patet, quod etsi Deus trinus
 est, nõ tamen triplex dici debet: quia
 vbi triplicitas, ibi duo plus quàm v-
 num, & tria plus quàm duo.

Caput 20.

*Suntne potentia æquales perso-
 næ diuinæ?*

A Equales sunt etiã diuinæ per-
 sonæ potentia: ita vt non ma-
 iorem potentiam habeat pa-
 ter filio, nec duo vel tres maiorem,
 quàm vnus. Quod verbo Christi osten-
 ditur: Omnia (inquit) quæ habet pa-
 ter, mea sunt: ergo & omnipotentia
 vtrique communis est.

Ioan. 16.

Nam si pater non generasset filiũ
 in potentia sibi æqualem, id certè fa-
 ctum foret, aut quia nolisset, aut nõ
 potuisset: quorũ vtruncq; falsum est:
 sic enim aut inuidus, aut impotens
 probaretur. Nam in rebus humanis
 pater filium, qua potest generat sibi
 æqualem: imò & meliorem & maio-
 rem, si posset. Deo tamen nihil esse po-
 test

Aug. lib.
3. cap. 7.
cõt. Max.

test mai-
 ter filio.
 Nec in-
 ter filiu-
 do cand

Cuius se

V

li, vt si d-
 quantu-
 enim n-
 pprieta-
 altera e-
 Quo-
 persona-
 essentia-
 pater es-
 eiusmo-
 doxos i-
 expone-
 nis gen-
 Quo-
 pturis e-
 clusua-
 tamen f-

L I B E R I.

test maius, aut melius: Vnde erit pater filio æqualis.

Nec impedit æqualitatem, quod pater filium genuerit, quia filius nascendo eandem naturam à patre accepit.

Caput 21

Cuius solitudinis nota est dictio Solus, adhibita personis diuinis?

Veræ sunt propositiones, in quibus dictio exclusiua, solus, ponitur cum vocula personali, vt si dixeris. Solus pater tantus est, quantus simul illi tres, &c. Per hoc enim non vna persona ab alia, sed proprietas relatiua vnius personæ ab altera excluditur.

Quod si dictio exclusiua de voce personali dicatur respectu nominis essentialis: vt solus pater est deus, vel pater est solus Deus, sicubi generis eiusmodi propositiones apud Orthodoxos inuenientur, commodè erunt exponendæ. Nobis aut ab hoc sermone genere omnino est abstinendum.

Quod si etiam vna persona in scripturis exprimatur cum dictione exclusiua, alia persona non expressa: ea tamen semper simul intelligitur propter

Aug. lib.

6 c. 7. de

trinit.

1. Tim. 6.

Aug. lib.

7. c. 9. de

trini.

Rom. 16.

Aug. lib.

9 c. 8. de

trini.

LOCORVM COMMVNIVM
pter mutuam connexionem.

Caput 22.

Quæ nam est uocabulorum uarietas,
quibus utimur loquentes
de Deo ?

Multiplicis differentia inue-
niuntur nomina de Deo di-
cta. Nam sunt quædam quæ
exprimunt proprietates personales,
& dicuntur notionalia, ut pater, fili-
us, spiritus sanctus, uerbum, donū,
generans, &c.

*Aug. lib.
5 c. 6. de
Trini.* Quædam uero exprimunt essen-
tia unitatem, ut Deus, deitas, sapien-
tia, bonitas, æternitas, & huiusmodi.
Quædam autem transumptiuè de Deo
dicuntur, ut lux, splendor, speculum,
& substantia.

*Idem libr.
1. cap. 8.* Quædam etiam Deo solum ex tē-
pore conueniunt cum relatione quæ-
dam externa, ut dominus, creator, re-
demptor, saluator, & sic de alijs. Quæ-
dam uero ex tempore Deo conueni-
unt, nec relatiuè dicuntur, ut huma-
natus, incarnatus.

Est & aliud nomen, quod non sin-
gularim, sed simul de omnibus perso-
nis, secundum quandam intimam re-
lationem dicitur, nimirum trinitas.
Quæ

Quæ v
bimemb
quidem
absolute
sentialia
nec de o
cuntur, t
nim dicit
tus sancti
modi, se

Nullum i
b

Q
ri, excep
sona. Q
citur, at
prædica
omnibus
lariter. V
lius & sp
sonæ, n
Usurpat
aduersus
quæren
cundum

Quæ vniuersa reuocari possunt ad
bimembrem diuisionem. Omnia si-
quidem aut dicuntur relatiuè, aut
absolutè. Quæ absolutè dicuntur, es-
sentialia sunt, eaq; nec de singulis, *Aug. lib.*
nec de omnibus plurali numero di- *7. c. 6. de*
cuntur, sed singulari tantum. Non e- *Trini.*
nim dicuntur pater & filius, & spiri-
tus sanctus dñi, bonitates, vel huius-
modi, sed vnus Deus, bonitas, &c.

Caput 23.

*Nullum ne substantiale nomen de tri-
bus personis pluraliter
dicitur?*

Quod diximus, nomina secun-
dum substantiam de Deo di-
cta singulariter tantum effe-
ri, exceptionē habet in hac voce per-
sona. Quæ quidem substantialiter di-
citur, absolutè enim & non relatiuè
prædicatur, & tamen pluraliter de
omnibus simul dicitur, & non singu-
lariter. Vera enim est hæc, pater & fi-
lius & spiritus sanctus sunt tres per-
sonæ, non autem sunt vna persona.
Usurpatū est hoc nomen à patribus
aduersus Arrianos, quibus instanter *Hila. 7.*
quærentibus, quid tres in diuinis se- *Ioan. 4.*
cundum scripturas diceremus. Re-
sponsum

*Ambro.
libro 5.
de fide
capit. 2.*

LOCORVM COMMVNIV M
sponsum est, esse tres personas.

Notandum autem, non esse in diuinis vtendum his vocabulis, diuersus, singularis, vnicus, solitarius, per quæ nimirum significatur tolli, aut vnitas essentia, aut pluralitas personarum.

Caput 24.

Qua significatione utimur in rebus diuinis numerorum vocabulis?

NVmeri significationem, quo in rebus diuinis vtimur, putant quidam tantum negatiue accipiendam esse: vt cum dicimus, vnum esse Deum, vel vnum esse patrem, intelligas Deum esse, & patrem esse, sed non plures deos, neq; patres plures.

*Genes. 1.
Amb. de
fide, lib.
5. cap. 2.*

Item dum dicimus tres esse personas, intelligas negari quidem solitudinem, sed non tribui personis positiuè significatam multitudinem. Verum nihil opus est tanta anxietate. Quanquam enim numerus ille, qui inter quantitatis species recensetur, & nascitur ex diuisione quantitatis continuæ, non est ponendus in Deo: tamen alter ille numerus, quo vtimur

mur in su
lium, in c

Quid sig

CVm
for
ess

impium f
sonæ pri
sentiam,
lis natura
municab
indistin

Nonnu
ne relati
in diuinis
Res. Quo
sunt res, q
filius, & f

Quæ nam

DTE
in
denomin

L I B E R I.

mur in supputatione rerum spiritua-
lium, in diuinis locū habere potest.

Caput 25.

Quid significatur, dum dicimus duas
tres ue personas?

Cum in Trinitate, sicut tres per-
sonas dicimus, ita tres etiam
essentias, aut deos nominare
impium sit: Verisimile est nomen per-
sonæ primaria significatione non es-
sentiam, sed potius rem intellectu-
alis naturæ per se subsistentem, incom-
municabili proprietate distinctam
indistinctè significare.

Nonnunquam tamen pro nomi-
ne relatiuo ponitur, proprietatem
in diuinis significante: vti & vocula,
Res. Quo sensu dixit Augustin. Tres
sunt res, quibus fruendum est, pater,
filius, & spiritus sanctus.

Caput 26.

Quænam sunt diuinarum persona-
rum proprietates?

Dicturos de diuinarū persona-
rum proprietatibus, in pri-
mis cautos nos esse conuenit
de nomine hypostasis, propter hare-
ticorum

*Amb. lib.
de fid. ca.
10.*

B tiorum

LOCORVM COMMVNIVM
ticorum versutiam, qui eo vteban-
tur pro persona simul & essentia, &
per hoc simplices capiebant: quod
nunc tamen pro persona tantum si-
ne periculo accipitur.

*Aug. lib.
5. cap. 5. de
Trini.*

Est autem proprietas personalis
patris, generare: Filij, generari: spiri-
tus sancti procedere vel spirari. Quæ
quidem proprietates, relationes quæ-
dam sunt, quibus personæ inuicem
relatæ distinguuntur, appellanturq;
paternitas, filiatio, & processio. A
quibus & personarum nomina, sci-
licet, pater & filius & spiritus san-
ctus sumuntur.

Neque tamen, quia relatiua sunt,
accidentaliter dicuntur, quia incom-
mutabiliter prædicantur.

Ioan. 17.

Dicitur autem solus filius in diui-
nis natura ac propriè filius Dei: ho-
mines autem per adoptionem tan-
tùm, filij Dei dicuntur. Quo sensu &
Donum esse, proprium est spiritui
sancto, quo & ipse ad alias personas
refertur.

*Aug. lib.
5. c. 12. de
Trini.*

Quamuis autem in omnes com-
muniter personas, & spiritus & san-
cti conueniat appellatio, tertix ta-
men personæ appropriatur, cum re-
lationis ad patrem & filium signifi-
catione.

Caput

Sunt ne
propri
à

E Ad
his
er
ua: Et fili
bus his, fi
sua: Et sp
tus sanct
cedere ab

Signifi-
tates per
nibus No
(quæ sunt
ctus) signi-
prietates
nibus au-
paternita-
tur ipsæ
vel actus
generare
Sunt a-
priè filio
eius prop-
quæ nõ su

Caput 27.

Suntne eadem alicuius personarum
 proprietates, quas uariè uidemus
 à ueteribus expressas?

Eadem est patris pprietas, quæ
 his significatur nominibus, pater, paternitas, generatio acti-
 ua: Et filij, quæ significatur nomi-
 nibus his, filius, filiatio, generatio pas-
 siua: Et spiritus sancti per hæc, spiri-
 tus sanctus, spiratio passiuæ, & pro-
 cedere ab vtrisque.

*Ioan. Dam-
 as. lib.
 6. de ort.
 fide.*

Significantur tamen hæc proprie-
 tates per ista nomina, diuersis ratio-
 nibus Nominibus enim personarum
 (quæ sunt, pater, filius, spiritus san-
 ctus) significantur non tantum pro-
 prietates, sed etiam hypostases: nomi-
 nibus autem proprietatum, vt sunt,
 paternitas, & filiatio, &c. significan-
 tur ipsæ proprietates secundum se,
 vel actus ipsarum proprietatum, vt
 generare, nasci vel generari.

*Aug. lib.
 5. ca. 6. de
 Trini.*

Sunt autem & nomina, quæ pro-
 priè filio conueniunt, & personalem
 eius proprietatem præcisè exprimunt:
 quæ nõ substantialiter, sed respectiue,

B 2 de eo,

*Aug. lib.
6. ca. 2. de
Trini,*

LOCORVM COMMVNIVM
de eo, respectu patris, dicuntur: quæ-
lia sunt, genitus, verbum, imago. Di-
citur enim genitus genitoris geni-
tus, & sic de alijs.

Essentialia etiam quandoque po-
nuntur pro personis, vt Deus de Deo,
Deus genuit Deum, lumen de lumi-
ne, sed non è conuerso. Non enim di-
cimus, verbum de verbo, vel filius de
filio, &c.

Caput 28.

*Est ne ingenitus proprietas
personalis?*

*Aug. lib.
5. ca. 5. de
Trini.*

PRATER eas proprietates, quæ su-
prà dictæ sunt personales, vt est
paternitas, & huiusmodi, sunt
præterea quædam aliæ de quibus est
nomen, Ingenitus, quod de patre di-
citur: & tamen aliam, quàm hoc no-
men paternitas, proprietatem desig-
nat. Non enim patriæ rationis est es-
se ingenitum, cum absq; hoc aliquis
esse possit pater.

*Amb. lib.
de incar-
nationis
dominicæ
sacramēt.
c. 8 tom. 2.*

*Aug. lib.
9. c. 2 de
Trini.*

Est autem sensus alius illarū pro-
positionum, patrem esse & filium es-
se (quia hoc idem est: vna enim essen-
tia diuina, qua vterq; est) alius ista-
rum, esse patrem, & esse filium, tran-
spositis, scilicet, vocibus. Nō est enim
eadem

eadem pr
& alter f
Notan
go, relati
tunc soli
tem quan
ta trinita
mo dicitu

Quid /
H
Conuenit
gulis per
cipium to
cipium fil
principiu
sanctus au
ræ, & prin
ta trinitas
cipium, &
Quam
sit alterius
est, hoc ta
essentialit
Sunt au
spiritus sa
vna notio
bus dicitu

eadem proprietates, qua ille est pater,
& alter filius.

Notandum quoque ut nomen, imago, relatiue quandoque sumatur, & tunc soli filio conuenit. Sumatur autem quandoque essentialiter pro tota trinitate, ad cuius imaginem homo dicitur creatus.

Caput 29.

Quid sibi uult nomen principij?

Hoc nomen, principium, in diuinis dicitur ad aliquid, & multiplicem notat relationem: Conuenit enim toti trinitati & singulis personis. Est namque pater principium totius diuinitatis, quia principium filij & spiritus sancti, & sic est principium sine principio. Spiritus sanctus autem est principium creaturæ, & principium de utroque. Estque tota trinitas totius creaturæ unum principium, & hoc ex tempore.

*Aug. lib.
de trinit.
cap. 20.*

*Aug. 6.
5. cap. 14.
de Trinit.*

Quamuis autem & una persona sit alterius principium, ut iam dictum est, hoc tamen non est ex tempore & essentialiter, sed notionaliter.

Sunt autem & unum principium spiritus sancti, pater & filius: & hoc una notione, quæ hodie à doctoribus dicitur communis spiratio.

*Aug. lib.
5. cap. 13.
de Trinit.*

B 3 Caput

Caput 30.

Quænam uoces relatiuæ tempo-
raliter de Deo di-
cuntur?

Quædam sunt relatiua, quæ de Deo ex tempore dicuntur, ci- tra ipsius tamē mutationem. Vnde nec per hoc ei aliquid accidit, sed rei temporali: qualia sunt, crea- tor, dominus, refugium, donatum, & huiusmodi. Tunc enim cepit hoc mo- do Deus esse creator, quando cepit esse ipsa creatura, & similiter de alijs.

De tempore tamen dicitur, quod Deus non cepit esse Dominus tem- poris in tempore, sed cum tempore, eo quod tempus in tempore esse non ceperit.

Ioan. 6.

Est ergo talis relatio realiter so- lum in creatura, in Deo autem so- lum eius appellatio, seu secundum ra- tionem. Fit enim hoc, vt dictum est, sine ipsius mutatione. Itidem atque nummus sine mutatione sui fit pre- cium.

Quo etiam patet, quem ad modū spiritus sanctus puris mentibus nul- la demutatione diuina conferatur.

Caput

Quos sen

Illa n
diuin
cunt,
tionis. N
sicut nec
æqualita
Aequalit
ud est, qu
narum p
cundum
Et idem c
mile.

Affirm
cundum
vnitas, &
net ad pr
cibilis di
go, specie
litas, ob
tationem
rum nexu
& vsus: q
nia nobis

Quia
sentiam
ad perso

Quo sensu filius patri dicitur equalis,
aut similis?

Illa nomina, æquale, & simile, in
diuinis relationem quidem di- *Aug. lib.*
cunt, sed ea est solum ratio ra- *5. cap. 13.*
tionis. Nihil enim est sibi ipsi æquale, *de Trini.*
sicut nec simile, & tamen personarum
æqualitas est secundum essentiam.
Æqualitas ergo in diuinis nihil ali-
ud est, quàm identitas virtutis diui- *Hila. lib.*
narum personarum: estq; ratio se- *de syno.*
cundum nomen seu rationis tantum. *cap. 6.*
Et idem dicendum est, de hac voce, si-
mile.

Affirmatur autem in diuinis se-
cundum appropriationem: de patre
vnitas, & æternitas, quia illa perti-
net ad principium, qui etiam innas-
cibilis dicitur: De filio autem, ima-
go, species, & pulchritudo, & æqua-
litas, ob perfectam patris represen-
tationem: De spiritu sancto, ambo-
rum nexus & charitas, munus quoq;
& vsus: quia per ipsum & ab ipso om-
nia nobis donantur.

Quia verò neutrum genus ad es-
sentiam refertur, masculinum verò
ad personam seu hypostasim: ideo
B + pater,

LOCORVM COMMVNIVM

Aug. lib. 5 ca. 11. de Trini. pater, & filius, & spiritus sanctus, dicuntur quidem vnum, non autem vnus, nisi cū additione: vt vnus Deus, vel huiusmodi.

Caput 32.

Recte'ne pater & filius diligere se dicuntur Spiritu sancto?

Aug. lib. 15. cap. 7. de Trinit. **P**ater & filius in diuinis diligunt se Spiritu sancto, & hoc, capiendo diligere notionaliter, vt potitur pro communi spiratione, differente scilicet, ab essentia secundum rationem.

Non est autem cōcedenda illa propositio, pater sapit sapientia genita, seu per eam sapientiam quā genuit: ne filius qui est sapientia genita, videatur esse causa sapientiae in patre.

Aug. lib. 15. cap. 7. de Trini. At dum quæritur, an filius sit sapiens sapientia ingenita, concedi debet, eo quod ipse eadem sapientia sapiens est qua pater. Est enim sensus, quod filius est de sapientia ingenita.

Conceditur etiam à quibusdam illa: filius sapiens est sapientia genita, vel seipso, quod idem est: non tamen à seipso.

Hil. lib. 9. de Trini. Est autem vna eademq; sapientia patris ingenita, & genita secundum rem,

rem, sec
ferens.
facit sa
nam vb
tiam pe
ne dicen

Vnde
quæ est
ctus, sci
tamen s
quæ no
men per
vna tan
pientia.

Deni
essentia
iam pat
nisi capi
ua spira
quod di
non tan
ficandi.

Secus
semper

Sunt'ne
sa

L I B E R I.

rem, secundum rationem tamen differens. Additum enim nomen patris, facit sapientiam accipi pro persona: nam ubi absolute ponitur, ad essentiam pertinet, id quod & de dilectione dicendum.

Vnde sicut in deitate est dilectio, quæ est pater, & filius, & spiritus sanctus, scilicet, ipsa diuina essentia: & tamen spiritus sanctus est dilectio, quæ non est pater, nec filius: nec tamen per hoc sunt duæ dilectiones, sed vna tantum: sic est & suo modo de sapientia.

Denique & diligere, sic capiatur essentialiter, (& idem est quod esse) iam pater non diligit spiritu sancto: nisi capiatur notionaliter pro passiva spiratione. Tunc enim etsi idem sit quod diuina essentia secundum rem, non tamen secundum modum significandi.

Secus tamē est hic de, sapere, quod semper essentialiter capitur.

Caput 33.

Suntne personarum proprietates, ipse
se personæ, atq; essentia
diuina?

B 5 Diuis

LOCORVM COMMVNIVM

*Hic. 4. in
expla. ad
fimb.
adam. 1.
Hil. lib. 7.
de Trin.*

Diuinarum personarum proprietates sunt ipsae personae, sunt & diuina essentia: vt paternitas est pater, & est diuina essentia: sic & filiatio filius, & processio spiritus sanctus. Nulla enim in diuinis potest esse diuersitas, nec compositio: sed ob diuinæ naturæ simplicitatem, Deus est quicquid habet, vbi non repugnat relatiua oppositio.

*Io. Dam.
3. de orthodox.
fide.*

Fuerunt autem qui hoc negantes, dicerent ipsas proprietates non esse personas, sed velut extrinsecus affixas: quasi vero si proprietates forent personae, per eas distingui non possent. Sed hoc non sequitur: Nam & seipsas res distingui potest, seu determinari.

*Aug. in
Psal. 68.
som. 8.*

Arguantur praeterea, si proprietates sunt diuina essentia, ergo in eis personae conueniunt, sicut & in essentia: vbi non attendunt repugnare relatiuam oppositionem.

Plenum tamen horum intellectum nemo mortalium habere potest, sed in his veritati fidei catholicae obsecundandum est.

Nec enim recte collegeris, paternitas est essentia, ergo essentia generat, vt ipsi volebant. Non enim est ibi determinando vel distinguendo ea, sicut est in persona, cuius est generare.

Caput

Ide

Per
ca
ratur, v
generat
conuen
tate: qu
dum ra

Et si
persona
sonaru
tia, non
Deus tr
sonae v
catur D
cipij re
non po

Nec
Deus, s
prij effe

Quo
tentia,
cto bon
tentia f
fit, ne
lius in

Caput 34.

Idem'ne est in diuinis essentia
atq; persona?

Per hoc quod in diuinis persona est idem cum essentia, non est eadem res quæ generat & generatur, vt hæretici volebant: quia etsi generans & generatum in substantia conueniant, non tamen in personali tate: quia & persona & essentia secundum rationem differunt.

Etsi etiam vnus Deus dicatur tres personæ, sitq; vna essentia trium personarum, & tres personæ vnius essentia, non tamen potest sanè dici vnus Deus trium personarum, vel tres personæ vnius Dei Per hoc enim significatur Deus aliqua habitudine principij respicere personas, quod dici non potest.

Nec simile est de essentia, quia vox Deus, significat cum ratione principij effectiui, non autem essentia.

Quod autem patri attribuitur potentia, filio sapientia, & spiritui sancto bonitas, quamuis omnes eadē potentia sint & sapiētia, & bonitas: hoc fit, ne pater impotens putetur, & filius insipiens, & spiritus sanctus violentus

Hila. li. 3.

de Trin.

Rom. 8.

Ioan. 15.

Esai. 19.

Matt. 20.

Ioan. 10.

Exod. 3.

Aug. in

Psal. 68.

Hil. lib. 1.

de Trin.

Luc. 11.

Matt. 25.

LOCORVM COMMVNIVM

Deu. 4.

lentus aut turbulentus, vt in humanis rebus esse consuevit.

*Aug. li. 3
cont. Maximi. c. 14.
Ioan. 10.*

De nomine homouſij, notandum quod hæreticorum improbitate labefactari cœptum, patefacta ipsius ſignificatione, vſu conſuetudineq; loquendi receptū eſt: ſignificatq; quod vnius eiſdemq; ſubſtantiaē eſt.

Nomina verò translatiuè de Deo dicta, vt ſplendor, ſpeculum, & huiusmodi, intelligi debent ſecundum rationem translationis & ſimilitudinis eorum.

Caput 35.

Quarum rerum eſt Dei ſcientia?

*Rom. 8.
Ephe. 1.
Eſai. 64.
1. Cor. 2.*

Scientia Dei ſine ſapiētia, quamuis ſimplex ſit, & vna, propter varios tamen rerum ſtatus & effectus, diuerſitatem nominum ſortitur. Quo fit vt modo dicatur præſcientia, qua ſcilicet de futuris eſt, iſſq; ſeu bonis ſeu malis: modo diſpoſitio, qua de faciendis eſt: modo prædeſtinationo vt eſt de ſaluandis: modo prouidentia, qua eſt gubernandorū: que tamen pro diſpoſitione, interdum & pro præſcientia accipitur. Sapiētia verò vel ſciētia: eſt de quibusuis, tam bonis quam malis, præſentibus quā præteritis, temporalibus quā æternis,

*Aug. in
ge. to 2.
lib. 3. c. 18.*

Si au-

Si au-
cēt tol-
vel præ-
nem rei-
tem: no-
ſentia, c-
deletur.

Intue-
rum, vt
uerſa ta-
cut & pr-
diuinę p-

Sunt ne-
nitioni-
im-

O
ſe in ipſi-
quæ eſſe
Deus
cit bona
vt quæ i-
illa ſolu-
tione pr-
ſunt ma-

L I B E R I.

Si autem nulla futura fuissent: licet tolleretur præscientia, dispositio, vel prædestinatio, secundum relationem rei antecedentis ad consequentem: non tamen protinus etiam essentia, quæ tali subijcitur, relationi deletur.

Amb. lib. 5. cap. 8. de Trini.

Intuetur autem Deus omne futurum, ut præsens: eo quod semel uniuersa tam præterita, quam futura, sicut & præsentia in æternum scientiæ diuinæ præsto sint & repræsententur.

Aug. in Psal. 49.

Caput 36.

Sunt ne quæcunq; dicuntur esse cognitionis uel scientiæ diuinæ, etiam in Deo, uel esse de Deo dicenda?

OMnia Deo cognita sunt quidem in eius scientia: non tamen illa omnia dici debent esse in ipsius essentia. Multa enim scit, quæ essentia eius non sunt.

Deus etiam aliquo modo cognoscit bona, quo non cognoscit mala, ut quæ in ipso esse non possunt: cum illa solum in eo dicantur, ad quæ ratione principij se habet, qualia non sunt mala, quæq; ipsi improbantur.

Rom. 11. August. Psal. 117.

B 7 Proinde

LOCORVM COMMVNIVM

Proinde etſi omnia quæ ſunt de Deo, poſſunt dici ex ipſo: non tamen econuerſo, omnia quæ ex ipſo ſunt, eſſe de ipſo dici poſſunt. Creaturæ ſiquidem ex ipſo ſunt, quia ab eo factæ: at non de ipſo propriè dicentur, quia non de ipſius ſubſtantia proficiſcuntur.

*Aug. de
natura
boni. c. 18.
tom. 6.*

Caput 37.

Quomodo in eſt Deus rebus creatis?

DEus qui incommutabilis in ſe, per præſentiam, potentiã, & eſſentiam eſt in omni natura leu eſſentia ſine ſui definitione: & in omni loco ſine circumſcriptione: in omni tempore ſine mutabilitate.

Col. 2.

In ſanctis vero animis ſpeciali modo & præcellenti, & per gratiam quaſi demoratur. Excellentiffimè autem eſt in homine Chriſto, in quo plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitat. Eſt ergo vbiq; per eſſentiã: ſed in ſolis bonis inhabitat per gratiam.

Priusquam vero res aut ſancti forent, Deus qui nullius eget, æquè vt modo in ſe habitauit.

Hier. 23.

Nemo tamen quum Deus immun-
dis rebus ſit præſens, etiam conta-
minari ſuſpicetur: quandoquidem
nec ſpiritus humanus à corpore le-
proſo

proſo, m-
ris com-

Et qu-
ni tempo-
nec loca-
nec loco-
bitur. S-
quidem
bitur, qu-
dum affe-
atqui in
deus eſt
ne incip-

Eſt ne ſe-

CA
ti
ſi
ret: nec
quaſcur
Nec
cauſa m-
ipſi præ-
mala, ni-
tiæ, per
ſa rerum
lorum,
mala no-

proso, nec à rebus fœdis radius solaris commaculatur. *Esai. 66.*

Et quamuis Deus vbiq; & in omni tempore, non tamen temporalis, nec localis est: quia nec subest motui, nec loco terminatur, nec circumscribitur. Spiritus autem creatus, loco quidem finitur, non etiã circumscribitur, qui & per tempus mouet secundum affectiões, temporari subiacentes, atqui indemutabilis vbiq; & semper deus est: eoq; nulla sui ipsius mutatio ne incipit, vel desinit esse in creatura. *Aug. lib. 3. ca. 2. ad Maximi. Esai. 6.*

Caput 38.

Est ne scientia Dei rerum conditarum operatoria causa?

CAUSA rerum est Dei præscientia. Res enim futuræ nunquã fierent, nisi eas Deus præsciret: nec fieri potest quin eueniant, quas cunq; præsciuit.

Nec tamen consequitur, quod sit causa malorum Deus, eo quod mala ipsi præscita sint. Non enim nouit mala, nisi notitia simplicis intelligentiæ, per quam notitiam non est causa rerum. Nisi fortè dicatur causa malorum, sine qua non. Nam sine eo mala non essent, licet ipse nec velit, nec

Orig. li. 1. cap. 13.

Aug. bo. 53. tom. 5.

L I B E R I.

minui: imò & absque sui mutatione, Deus scire potest, quod nescit: & potest velle, quod nō vult. Et hoc si propositiones illę diuisim intelligantur. *Hic. 10.6. in Abac.* Sic enim designant Deum habere libertatem & potentiam omnia sciendi vel non sciendi sicut ab æterno habuit. Et hoc, loquendo de scientia approbationis. Potest ergo & ad hunc sensum plura scire quàm scit, & contra, pauciora scire quàm scit, sed sine sui mutatione.

Prouidentia quoque Dei omnes creaturæ simul gubernantur, quamuis non æqualiter omnibus prouideat, sed cuilibet secundum modum suum. *Sap. 12.*

Caput 40.

Quid est prædestinatio?

Prædestinatio (quæ scilicet præscientiæ subditur, & tanquam forma intellectu substernitur) est gratiæ in præsentem, & gloriæ in futuro præparatio. Nec propriè complectitur, nisi electos. Præscientia autem etiam protenditur ad damnandos. *Aug. lib. de prædest. c. 10. in 10.7.*

Est autem certus prædestinatorum numerus, eo quod nullus damnandus saluari possit, nec saluandus damnari.

LOCORVM COMMVNIVM
nari. Vnde & illæ propositiones: præ-
scitus potest saluari: vel prædestina-
tus potest damnari, in sensu compo-
sito falsæ sunt, licet in sensu diuiso cõ-
cedantur. Neq; etiam prædestinatus,
esse potest non prædestinatus, nisi se-
cundum distinctionem datam.

Cuius etiam effectus, est saluatio: si-
cut effectus reprobatiõis, damnatio.

Caput 41.

*Est ne ulla prædestinationis & repro-
bationis meritoria in homi-
ne causa?*

*Rom. 9.
Malac. 1.
Rom. 5.*

Rom. 9.

Rom. 9.

Obdurationis quidem, quæ sci-
licet est gratiæ diuinæ subtra-
ctio, seu non collatio, meritum
aliquod est, scilicet obdurati præce-
dens peccatum: non autem reproba-
tionis, quæ. s. est æterna. Prædestina-
tionis autem, neque si spectes æter-
nam Dei electionem, neq; si contem-
pleris temporalem ipsius gratiæ col-
lationem, aliqua causa esse potest dun-
taxat ex prædestinato: quia primam
gratiam nullus meretur, alioqui gra-
tia non diceretur, quæ scilicet gratis
datur. Itaq; non propter merita futu-
ra seu bona, seu mala Deus hunc ele-
git, & illum reprobauit: sed liberè
iuxta

iuxta be
Neq;
sa peccat
natio bo
berum d
Quan
est respec
fit, futur
teritum
minui po
licet est
& futur

Vnde ff

O
N
v
quæ lun
uam cac
nipoten
cunq; ve
tus, om
Nec
fit amb
Potest e
si non c
nobis e
Simi
potenti
decipi,

iuxta beneplacitum voluntatis.

Nec verò Dei reprobatio est causa peccati, (sicut tamen eius prædestinatio boni est causa) cum peccanti liberum dederit arbitrium. *Aug. lib. 1. cap. 27. Retract.*

Quamvis autem præscientia, quæ est respectu futurorum, minui possit, futuris, scilicet in præsens, vel præteritum transeuntibus, non tamen minui potest eius scientia, quæ videlicet est omnium præteritorum, sicut & futurorum & præsentium.

Caput 42.

Vnde spectanda omnipotentia Dei?

Omnipotens dicitur Deus, non deo quia potest omnia, quæ vult, sed quia potest omnia, quæ sunt factibilia, seu quæ sub actuam cadunt potentiam. Nam ad omnipotentiam non sufficit posse quæcumque velis: alioquin & quilibet beatus, omnipotens dici posset. *Aug. lib. 1. quest. 1. ubi dicitur ac non legi, cap. 6.*

Nec obstat his, quod Deus non possit ambulare aut loqui, & sic de alijs. Potest enim, licet non per se, quia ipsi non competit: tamen per nos & in nobis ea facit. *Aug. lib. 7. de symbol. de fid.*

Similiter non pugnat cum omnipotentia Dei quod mentiri, fallere, decipi, aut peccare non queat. Talia enim *Io. Chry. in hom. de exposi. symbol.*

LOCORVM COMMVNIVM
enim facere non est potentia, sed po-
tius infirmitatis.

Quod autem quedam autoritates
dicunt, eum ideo omnipotentem di-
ci, quod possit omnia quae vult, intel-
ligende sunt, hoc sensu, quod eius vo-
luntas impediri non possit.

Filius quoque sicut & spiritus san-
ctus, dicitur omnipotens, licet non a
se, quia vterque est ab altero: tamen
per se eandem habent omnipotentiam
quam pater.

Caput 45.

Potest'ne Deus aliud quid facere,
quam fecit?

*Aug. in
Gen. c. 19.
Aug. de
symb. lib.
1. cap. 1.*

Errant qui potentiam Dei infini-
tam, ad mensuram coartare vo-
lentes, dicunt Deum non am-
plius, nec aliud, nec melius facere
posse, quam fecit: nec quod facit,
omittere posse.

Et rationes quas adducunt, nihil
habent momenti. Nam quod adfe-
runt de bono & iusto, quod Deus ni-
hil nisi tale facere possit: si referatur
ad praesens tempus, nihil impedit.
Nempe si Deus alia faceret, vel me-
liora, similiter bona & iusta essent:
quamuis intuendo temporis vniuer-
sitate[m]

firateme
& iustur

Nec p
Deum n
& omne
bum deb
bet.

Nequ
mouere
Deus fac
enim eti
ca facere

Porro
volunta
plura su
recte dic
re, quae n
possibili

Posse
vt, cum p
facit tam

Potest'

RE
li
ci
tura aut
tori a qu

stratem nihil facere possit, nisi bonū
& iustum.

Nec plus roboris habet quod aiūt,
Deum nihil facere, nisi quod debet:
& omne quod debet, facere, quia ver-
bum debiti in diuinis locum non ha-
bet.

Neque illud à rationabili ductum
mouere nos debet, scilicet omne q̄
Deus facit, esse rationabile: dicimus
enim etiam alia rationabilia fore, si
ea faceret.

Porro' quanquam idem sint in Deo
voluntas & potentia, potentia tamē *Ioan. II.*
plura subsunt quàm voluntati. Hinc
rectè dicitur, Deum plura posse face-
re, quæ nō vult, nec facit. Potest enim
possibilia quæq̄.

Possit etiam omittere quæ facit,
vt, cum possit iustificare omnes: non
facit tamen.

Caput 44.

Potesť ne melius quid facere Deus
quàm fecit?

Rerum vniuersitatem deus me-
liorem facere potest quàm fe- *Aug. lib.*
cit. Nam nisi hoc possit, crea- *83. quæf.*
tura aut esset summè bona, & sic crea *50. to. 4.*
tori aequalis, quod est impossibile:
aut

LOCORVM COMMVNIVM
aut Deus ei maioris bonitatis capa-
citatem conferre non posset, quod si-
militer falsum est.

Nec obstat quod sibi filium æqua-
lem genuit: quia ille est de patris sub-
stantia, creatura autem de nihilo.

*Aug. su-
per Gen.
li. ii. cap.
7. tom. 2.*

Hæc tamē intelligenda sunt, si res
conditas tantum contemplare. Dei
enim sapientia, quæ condit, melior
esse non potest: perinde ac quæ condi-
tur creatura præstabilior fieri. Nō est
ergo limitata diuina potentia nunc
magis, quàm vnquam ad faciendum
quod vult, licet nō eodem modo res
ad eadem se habeant: vt patet in eo,
quod in præteritum transit Sic & de
voluntate & scientia, suo modo di-
cendum est.

Caput 45.

*Quæ dicitur in scripturis uolun-
tas Dei?*

*Aug. lib.
83. 4. 28.
in tom. 4.*

VOLVNTas quidem Dei est re-
quod ipsius essentia: quia ta-
men ab ea differt ratione, sc-
cut & scientia, ideo quædam volun-
tati Dei, quæ non attribuuntur eius
essentiæ. Non enim est Deus omnia,
qui tamen vult omnia.

Est au-

*Est au-
vniuersa
liter, & q
ipsa sit ca
renda ali
esset simp*

*Nomi
tipliciter
proprie,
eius dicit
lia vero d*

*Quæ i
atena, h
impletur
ptio, pro
sio, & op
luntas D
quasi hæc
in his mo*

*Quem se
qui u*

*S*Emp
placi
quæ
ra. Nec ob
nes homi
nō omnes

L I B E R I

Est autem diuina voluntas causa
vniuersalis omnium, & quæ natura
liter, & quæ mirabiliter fiunt. Cumq;
ipsa sit causa prima ipsius, nõ est quæ
renda alia causa, alioquin ipsa non
esset simpliciter prima.

Nominatur quoq; voluntas mul-
tipliciter. Nam quandoq; accipitur
propriè, vt sit quod essentia diuina,
eiq; dicitur voluntas beneplaciti: A-
lia verò dicitur voluntas signi.

Quæ in hoc differunt, quia illa est
æterna, hæc temporalis: illa semper
impletur, non item hæc: vt est præ ce-
ptio, prohibitio, consilium, permis-
sio, & operatio, quæ dicuntur vo-
luntas Dei, quia sunt eius signa: non
quasi hæc omnia fieri velit, sed quia
in his modo volentis se habet.

Psal. 113.

Rom. 9.

Matt. 9.

Gene. 22.

Matt. 1.

Caput 46.

Quem sensum habet illud Apostoli:
qui vult omnes homines sal-
uos fieri?

Semper impletur voluntas bene
placiti diuini, qua scilicet facit,
quæcunq; vult in cælo & in ter-
ra. Nec obstat quod dicitur, vult om-
nes homines saluos fieri, & tamen
nõ omnes saluantur. Nam sic intelli-
gitur.

Psal. 113.

Rom. 9.

1 Tim. 2.

Matt. 23.

Ioan. 1.

LOCORVM COMMVNIVM
gitur. Quod omnes quos vult saluos
fieri, saluentur: quomodo dicitur, Il-
luminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum, omnem scili-
cet, qui illuminatur, &c.

Rom. 9.

Non est autem concedendum, De-
um velle mala fieri. Ne deinde Deum
esse iniquum colligatur. Rursus nec
illud, quod velit, nõ fieri mala, quia
si sic fit, mala nunquam fierent. Sed
magis dicendum est, quod non vult
ea fieri, quia solum ea permittit: Vn-
de nec sic voluntati eius resistitur. Ne-
que fieri malum, bonum est simpliciter:
sed in quantum ex malis possunt
elici bona.

*Aug. in
enchir. c.
11, tom. 3.*

Nam est bonum quoddam, quod
& in se tale est, & ei cui fit: sed non fa-
cienti. Est & quoddam bonum in se
& facienti, sed non cui fit. Est & quod-
dam bonum in se & facienti, & cui
fit. Est autem & aliud quod in se bo-
num non est, & facienti nocet: & ta-
men ad vniuersi valet decorẽ, à Deo
ordinatum.

*Aug. lib.
33. q. 1.*

Quod etiam dicitur, mala fieri, ve-
rum est: sed omne verum est à Deo,
ergo &c. Veritas quidem huius dicti,
à Deo est, sed non res dicta, id est, ma-
lum. Veruntamen nullum malum fit,
nisi à Deo (vt dictũ est) permittatur.
Caput

Sem

Est a
vol
(qu
teit, qui
aut à crea
creatura
ordinat v
Quod
tem aliqu
tamẽ ei n
gendo sec
quod fit c
cepta vel
Hinc &
luntati e
voluntat
prohibiti
voluntas
inuieta p
omnia q
ita fieri v
tis se hab
cepit Isaa
leant lep

Semper ne impletur uoluntas Dei?

Est autem semper efficax diuina voluntas, nihilq; contra eam (quamuis præter eam) fieri potest, quin semper impletur: & hoc aut à creatura, dum bene facit: aut de creatura, dum ipse de malè faciente ordinat ut vult.

Quod autem præter Dei voluntatem aliquid fieri posse dicitur, cum tamè ei nihil resistere valeat: (intelligendo secundum Dei permissionem:) quod fit quando negliguntur eius præcepta vel prohibitiones.

Hinc & obsequuntur diuinæ voluntati etiam mali: quia resistentes voluntati eius, quæ præceptum vel prohibitio dicitur, ea faciunt vnde voluntas eius, quæ ipse est, semper inuicta permaneat. Neq; etiam Deus omnia quæ præcepit vel prohibuit, ita fieri voluit, sed ad modum volentis se habuit: ut verbi gratia cum præcepit Isaac immolari, & curati ut sileant leprosi.

*Aug. in
enchir. cao.*

100.

Psal. 100.

Rom. 9.

Gen. 22.

C Caput

Caput 48.

Debet ne nostra uoluntas omnibus
modis diuinæ con-
formari ?

*Aug. in
enchr.ca.
101.tom.3.* **I**NTEREST INTER VO-
luntatem Dei & hominis : nam
contingit quandoque aliquem
mala uoluntate uelle, id quod Deus
benè uult : ut si filius malus patrem
mori uelit, quem & Deus mori uult.
Et contrà, quandoque contingit, ut
quod quis uult bona uoluntate, no-
lit Deus : ut si bonus filius patrem ue-
lit uiuere, quem Deus uult mori. Un-
Psal. 138. de bonam uoluntatem non oportet
semper conformari uoluntati Dei
in uolito, ut aiunt.

Nonnunquam & bona Dei uolun-
tas per malam hominis uoluntatem
impletur : ut quum crucifigitur do-
minus Iesus, non actum Iudæorum
malum, Deus uoluit, sed Christi pas-
sionem bonam.

Hinc & uiris bonis dominica pas-
sio, intuitu uoluntatis Dei & nostræ
redemptionis placuit, non autem
intuitu cruciatus : sic que de eodem
(sed

L
(sed non o
stabantur
Sanctor
uis & ipsæ
appeti por
runt: quod
stræ salutis
concedere
& spiri
nat D
c

F

LIBER I.

(sed non ob idem) lætabantur, & tristabantur.

Sanctorum autē passiones quamvis & ipsæ bona voluntate & mala appeti poterint, tamen hoc differunt: quod sola Christi passio est nostræ salutis causa. Quam nobis idem concedere dignetur, qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum,
Amen.

Finis primi Libri.

LOCORVM
COMMVNIVM
CHRISTIANAE RELI
gionis Liber secundus.

Caput I.

Quot sunt rerum omnium condita-
rum principia?

Mnium rerum, visibi-
lium, scilicet & inuisi-
bilium, deum esse crea-
torem, & eas in tem-
porū principio crea-
se, scripturæ sacrae primum linem o-
stendit. Elidens per hoc errores Pla-
tonis & Aristotelis: quorum alter
Deum, non creatorem, sed quasi opi-
ficem rerum esse posuit: supponens
scilicet materiam in opere Dei, cum
creatio sit ex nihilo: quo etiam mo-
do aliquid facere soli Deo conuenit.

Aristoteles autē ponens duo prin-
cipia, scilicet materiam & formam,
& tertium operatorium, mundum
æternum dixit.

Dicitur autem Deus aliquid face-
re vel

L
re vel age-
tetur, fecit
matione:
solis est in-
Causa a
bonitas c
Qui et
nis ipsius
fecit crea-
bonum in-
ret, & per
dem distin-
angelum,
Non qua-
rit, sed vt
tur.

Deniq;
dum vlti-
homo ad
sed totum
Dei autem

Insuper
riores fin-
quia ad v-
nobis deb-
minorum
pter vsum

Nec pr-
factus ho-
cæt illa sit
Est au

L I B E R II.

re vel agere, non quod operando mu-
tetur, sed æterna voluntate sine sui
motive: cuius simile quid in calore
solis est inuenire.

Causa autem rerum creatarum, est
bonitas creatoris.

Qui etiam vt creatura beatitudi-
nis ipsius particeps fieret, rationalē
fecit creaturam, quæ scilicet summū
bonum intelligeret, amaret, posside-
ret, & per hoc ea frueretur. Quæ qui *Psal. 15.*
dem distincta est in incorpoream seu *1. Cor. 3.*
angelum, & corpoream seu hominē. *Hebr. 1.*
Non quasi ipse creator his indiguerit,
sed vt ei seruirent, ac eo fruerentur.

Deniq; & ipse mundus ad seruien-
dum vltorius homini factus est, &
homo ad seruiendum Deo: nō ad dei,
sed totum ad hominis vtilitatem, ad
Dei autem gloriam.

Insuper & angeli, licet nobis supe-
riores sint natura, nostri tamen sunt,
quia ad vsum nobis sunt, & seruire
nobis debēt: quemadmodum res do-
minorum, dicuntur famulorum pro-
pter vsum.

Nec propter angelorum ruinam
factus homo dicitur principaliter, li-
cet illa sit vna ex causis.

Est autē anima corpori vnita pri- *Matt. 22.*

C 3 mo,

2. Cor. 3.

LOCORVM COMMVNIVM
mo, quia Deus ita voluit: dehinc, vt
vnio hominis cum Deo per amorem
possibilis ostenderetur: atq; vt in cor
pore Deo deseruiēs homo, maiorem
mereretur coronam.

Inter angelum autem & hominē
alia est creatura quaedam corporalis
tantum: & de his tribus tractabitur,
hoc libro secundo.

Caput 2.

Quando & ubi creata angelica natura?

Eccle. 1.

Gene. 1.

Psal. 101.

In Gene.

lib. 1. ca. 1.

rom. 3.

Eccle. 18.

In 1. cap.

ad Titū.

Luc. 10.

Angelica natura omnium pri
ma creata est: non quidē qua
si tempore omnes præcedens,
sed dignitate. Ipsa enim & cælum em
pyreum, tempus, & quatuor elemen
torum materia, simul sunt condita.

Vnde quod dicitur: In principio
creavit Deus cælum & terram: Per
cælum, secundum Augustinum, intel
ligitur spiritualis creatura: per ter
ram autem corporalis.

Quamuis autem angelum, alias
creaturas omnes duratione quadam
præcessisse, Hieronymus dicere vide
tur, hoc tamen nō ex propria, sed ex
aliorum opinione locutus putari de
bet.

Deni-

L
Deniq
colligitu
sunt ang
catum co
permanse
Empy
lum illud
dem ab a

Quale
C
Circ
tue
Coc
rum imm
ctonis e
intellig
di libert
geli in su
tamen æ
tura gra
& in cog
ne, in ar
.s. volunt
id quod
omnes su
Neg v
ti sunt, v
ter creati
senserūt:
Vnde & n

LIBER II.

Deniq; vt ex scripturæ autoritate *Genē. 1o*
colligitur, in cœlo empyreo creati
sunt angeli. Ex quo & mali per pec-
catum corruerunt, & boni in eodem
permanferunt.

Empyreum autem dictum est cœ-
lum illud tanquam igneum, nō qui-
dem ab ardore, sed splendore.

Caput 3.

Quales nam creati sunt Angeli?

Circa naturam angelicam, qua-
tuor in primis consideranda
occurrunt, essentiæ scilicet eo-
rum immaterialis simplicitas: distin-
ctionis eorum personalis diuersitas:
intelligendi perspicacitas, & volen-
di libertas. Quæ quidem omnes an-
geli in sua acceperunt creatione, non
tamen æqualiter. Verum sicut in na-
turæ gradu vnus alterum excedit, sic *Iob. 41*
& in cognitione, & gratiæ collatio-
ne, in arbitrii quoq; libertate, prout *Toan. 8.*
s. voluntatem sequitur. Nam quo ad *Matt. 23*
id quod cogi non potest arbitrium,
omnes sunt æquales.

Neq; vero angeli aliqui mali crea-
ti sunt, vt nihil morę intercesserit in-
ter creationem & lapsum, vt quidam
senserūt: sed omnes boni creati sunt.
Vnde & mora aliqua interuenit inter

C 4 crea-

LOCORVM COMMVNIVM.
creationem & lapsum malorum Nihil enim mali deus producere potest.

Insuper & mox creati angelici spiritus, omnes naturalem cognitionem sui, ac creatoris, ac ceterarum creaturarum habuerunt, intelligentes quid bonum, quid malum.

Sunt autem & eis ipso creationis momento ultra naturæ proprietates addita dona gratiæ, vt in vera iustitia per castum amorem Deo adhererent.

Caput 4.

Beati'ne & perfecti conditi sunt Angeli, an miseri & imperfecti?

Prou. 14.

NE C beati, nec miseri Angeli creati sunt: Non quidem miseri, nam miseria non est, nisi sit peccatum, in quo conditi non sunt: Neque etiam beati, vt quorum multi ceciderunt, qui sui lapsus præscii non fuerunt: sicut nec alij beatitudinis suæ.

Lib. 11. super Gene. capit. 17.

Quamuis autem beatus Augustinus bonos præscios suæ confirmationis fuisse dicere videatur, hoc tamen (vt verbis eius liquet) non assertiue, sed inquirendo potius dicit.

Possunt tamē dici angeli creati partim

tim perfecti quid quia habebat statum eius, cuius huc eis r tamen ac in infinit

Quid se

AN
cr
ti
perseuer
& non n
uino mu
ter adha
res Ange
recesser
rant, pec
necessita
lecto, no
desertio
Retin
bitrium,
spontan
multa po
gant, &

tim perfecti, partim imperfecti: perfecti quidem pro illo statu & tempore, quia habebant quicquid ille requirebat status. Imperfecti autem respectu *Gen. 1.* eius, cuius erant capaces: & quod adhuc eis restabat, conferendum. Quo tamen accepto, à perfectione diuina in infinitum distant.

Caput 5.

Quid sentiendum de confirmatione,
& lapsu Angelico?

Angeli, qui per castum amorem creatori Deo adhererunt, beatitudinem æternam tanquam perseverantiæ premium acceperunt: & non naturæ suæ conditione, sed diuino munere bono electo immobiliter adhererunt. Contrà, transgressores Angeli, quia propria voluntate recesserunt, à bono in quo creati *Esai. 14.* erant, peccati sui merito subiecti sunt necessitati peccandi: & malo semel electo, non necessitate naturæ, sed Dei desertione immobiliter adhererunt.

Retinent tamen vtrique liberum arbitrium, non quia bonum aut malum spontanea voluntate eligunt, sed quia multa possunt eligere, quæ non eligunt, & non eligere, quæ eligunt: ma-

C 5 lita-

LOCORVM COMMVNIVM
li tamen libertatem quandā in æter-
num perdidit, secundum quam
boni liberiores, quā creati fuerāt,
effecti sunt.

Porro Angeli omnes ex ijs quæ in
creatione acceperant, poterant non
tantum stare, sed & proficere: verum
alii dum appetunt similes esse altissi-
mo, à rectitudine quam acceperant,
exciderunt, & à Deo auersi sunt: alij
verò eidem adhærentes perseveran-
tiæ præmium æternam adepti sunt
beatitudinem.

Hanc autem inter Angelos discre-
tionem fecit non gratia, sed liberum
arbitrium: quo alij cadentes, æternā
commeriti sunt pœnā: alij verò stan-
tes, vitam æternam nō tanquam gra-
tiam, sed meriti mercedem accepe-
runt: quamuis ne tunc quidem sine
gratia vllum esse potuerit meritum.

Caput 6.

*Ex singulis'ne ordinibus lapsi
sunt angeli?*

DE omnibus angelorū ordini-
bus aliqui ceciderunt. Inter
quos & supremus omniū Lu-
cifer propria excellentia malè cōspe-
ctus, cecidit primus.

Qui

Qui &
vsq; ad i
quam lo
catis resp
exercitiu
ad infero

At vsq;
bonos q
nis & su
& mali a
doque d

Est au
quos dæ
dere, ad
ducendu
tus à qu
pore, qu
tempora
dam tan
lic eam

Sed &
vincunt
tere vid
cato, qu

Perijt'n

PEr
ria
ca
ro, obf

L I B E R II.

Qui & in hunc aërem caliginosum vsq; ad iudicij diem detrusi sunt, tanquam locum tenebrosis eorum peccatis respondentem, tum præterea ob exercitium nostrum. Tandem vero ad inferos detrudentur.

At vsq; ad iudicij diem tam inter bonos quam malos, officia prælationis & subiectionis permanent: vbi & mali à vitijs, quibus tentant, quandoque denominantur.

Est autem verisimile, quotidie aliquos dæmonum ad infernum descendere, ad animas illic cruciandas deducendum. Lucifer vero ibi religatus à quibusdam putatur ab eo tempore, quo à Christo victus est, sub tempora Antichristi soluendus. Quidam tamen ab initio peccati sui, illic eam fuisse dicunt.

Sed & alij dæmones, cum à nobis vincuntur, tentandi potestatem amittere videntur: in eo præsertim peccato, quo superati sunt.

Caput 7.

Perijt'ne in angelis arbitrij libertas? *Luc. 18.*

Perstātes angeli in bono, in gratia sunt confirmati, vt iam peccare non possint: cadentes vero, obstinati, vt bonum velle non

C 6 pos-

Esai. 14.
Apoc. 12.
Ephes. 6.
Ioan. 14.

Matt. 25.
1. Cor. 15.

Osea 3.

Apo. 20.
Matt. 24.

Luc. 18.

LOCORVM COMMVNIVM
possint, neque tamen per hoc, vel hi,
vel illi liberum amiserūt arbitrium.

Quomodo autem non perierit in
eis liberum arbitrium, declaratum
est capite quinto.

Quamuis autē alij Angeli per ma-
litiam obdurati sunt, viuaci tamen
sensu non sunt penitus priuati, sed
magno scientiæ acumine vigent, par-
tim natura, partim longi temporis
experientia.

Discunt etiam nonnulla iussu Dei
Angelorum reuelatione, alioqui fu-
tura præscire, aut prædicere neque-
unt. Cæterum grauissimè peccāt, qui
eos etiam de his, quæ scire possunt,
consulere audent: quoniam seu vera
seu falsa respondeant, fallaci mente
respondent.

Fiunt autem horum scientia atq[ue]
virtute magicę artes, Deo ita permit-
tente, vel ad fallendum fallaces, vel
monendum fideles, vel probandum
patientes.

Necq[ue] verò per hoc visibilis rerum
natura, malis angelis ad nutum de-
seruit.

Nec ipsi ex hoc creatores dici pos-
sunt, cum hoc sit solius Dei: sed per
occulta quædam & latentia in rebus
semina ea perficiunt: sicut nec paren-
tes si-

I
tes filior
homo ex
lus Deus
Possun
ræ subti
facere no
tibus eti

Corpor

C
an
ha
corpora
tur, hoc
gis recit
corpora
luntate
ant. & ci
rum illa

In q
sumptis
ne toriu
patris, q
ritus sa

Viru
do in fo
rit: & v
apparen

tes filiorum dicuntur creatores: sicut homo exterius docere potest, sed solus Deus interius iustificare.

Possunt tamen & multa per naturæ subtilitatem cōmones, quæ à Deo facere non permittuntur, prohibentibus etiam quædam bonis angelis.

Caput 8.

*Corporei ne sunt angelici spiritus,
an incorporei?*

Corpora naturaliter sibi vnita, angeli siue boni, siue mali non habent. Et licet Augustin. eos corpora aërea habere, dicere videatur, hoc tamen non assertiuè, sed magis recitatiuè ponit. Assumunt autem corpora, vt visibiliter nobis pro voluntate aut permissione Dei appareant & circa nos operentur. Vnde iterum illa ipsa corpora deponunt.

*Lib. 3. de
gen. ad
lit. ca. 10.*

In quibus etiam corporibus assumptis locuti sunt quandoque nomine totius trinitatis, quandoque autem patris, quandoque filij, quandoque & spiritus sancti.

*Aug. lib.
2. ca. 3. de
Trin.*

Vtrum autem Deus ipse aliquando in formis corporalibus apparuerit: & vtrum angeli in corporibus apparentes, in suis tantum corpori-

Ioan. 6.

C 7 bus

Exod. 31.

Ioan. 1.

Aug. lib.

1. c. 10. de

Trini.

Matt. 8.

Marc. 1.

LOCORVM COMMVNIVM
bus hoc faciant ea incrassando. (da-
to quod corporei sunt) an crassiora
quædam superinducant, sub dubio
relinquit Augustinus quanquam sen-
tiendū videtur, quod faciunt in cor-
poribus assumptis. Ipsi enim corpo-
ra non habent.

Essentia autem Dei, quia immuta-
bilis est, nunquā in se videri potuit
ab aliquo.

Necq; verò diabolus, vel etiam an-
gelus bonus substantialiter menti
humane illabi potest, sed solus deus,
licet dæmones corpora ingredi pos-
sint, & ea vexare.

Caput 9.

Quot nam angelorum sunt ordines?

Nouem angelorū ordines esse
scriptura tradit, qui in tres
distincti hierarchias: Sera-
phim, Cherubim, Thronos, Domina-
tiones, Virtutes, Potestates, Principa-
tus, Archangelos & Angelos.

Dicitur autem ordo, multitudo
cœlestium spirituum, qui inter se ali-
quo munere gratiæ assimulantur, vt
Seraphim in charitatis ardore, Che-
rubim in scientiæ plenitudine, & sic
de alijs.

Hæc aut nomina ipsis conueniunt
propter

L
propter r
quæ in ip
li ordine
illi in ho
paratione

Necq; v
angeli su
ne aposto
us alio d
Ad ho
nes, hon
& per ho
re choru

Salua
bus secur
angelis p
gust. abn
ceccideru

Emen

DE
fi
N
putant, a
per Deo
nielis &

Alij v
quod ad

propter nos. Et ab his nominantur, quæ in ipsis præcellunt: non quod alij ordines hoc nõ habeant, sed quia illi in hoc excellunt, inferiorũ comparatione.

Necq; verò omnes eiusdem ordinis angeli sunt æquales, sed sicut in ordine apostolorum, aut martyrum, alius alio dignior est.

Ad hos autem angelorum ordines, homines saluandi assumuntur, & per hoc, decimum dicuntur efficere chorum.

Saluabuntur etiam tot ex hominibus secundum Gregorium, quot ex angelis perstiterunt. Quod nec August. abnuat, licet ad minus tot, quot ceciderunt, saluandos putet. *Hom. 34.*
Enchir. c. 29.

Caput 10.

*Emendantur ne omnes spiritus
coelestes?*

DE angelorum missione & assistentia variant sententiæ.

Nam quidam aliquos mitti putant, alios verò nunquam, sed semper Deo in cœlis assistere, iuxta Danielis & Dionysij autoritatem. *Daniel. 7.*

Alij verò omnes mitti, dicunt, eò quod ad Esaiam de Seraphim (qui superius

Esai. 6.

premus

LOCORVM COMMVNIVM
Hebr. 1. premus ordo dicitur) quidam missus
Ioan. 1. legatur: & Apostolus omnes eos ad-
ministratorios spiritus esse comme-
moret.

Psal. 103. At his contrarium est, quod vnus
tantum ordo angelorum, id est, nun-
tiorum dicitur. Ad quod tamen di-
cunt, omnes angelos dici quādo mit-
tuntur. Angeli enim officij nomen
esse, vt de Michaël & Gabriel, ac simi-
Luc. 10. libus patet. Similiter & de dæmonij
Iob. 46. nominibus, qualia sunt diabolus, Sa-
tan Belial, & similia.

Sed Neoterici priorem ferè am-
plectuntur sententiam, omnes præ-
ter primos tres ordines mitti dicunt.
Eesai. 6. Et hi Seraph ad Esaiam missum, di-
cunt non de ordine supremo fuisse,
sed sic dictum propter inflammandi
officium.

Angelos autem & administrato-
Hebr. 1. rios spiritus omnes dici, quia supe-
riores medijs, & hi infimis denunci-
ant, quod ad homines perferāt. Vnde
per vocolā, omnes, nō nisi eos, qui de
inferioribus sunt, intelligendos esse.

Caput II.

*Sunt'ne singulis hominibus singuli an-
gelici additi custodes?*

Inter

I Nter
cio fr
bus, q
no præpo
dam sing
te in perp
quibus ta
si ab vni
lis, qui h
lis verò
tente dep

Porro
uinæ fru
liarem il
sibi conc
ignorant
tibus rec

Orant
eorum D
regni cœ

Quanc
titudinis
mentum

Quæ f

E Le
in
tu

L I B E R II.

Inter cœlestes spiritus, qui ex officio frequentius adsunt hominibus, quidam toti genti, aut regno præpositi sunt gubernatores: quidam singulis hominibus à natiuitate in perpetuam tutelam redditi sunt: quibus tamen imputari non debet, si ab vnus dei cultu recedant: sed malis, qui his quidem ad interitum, illis vero ad exercitium Deo permitte deputantur. *Matt. 28.*

Porro boni Angeli citra vllum diuinæ fruitionis detrimentum, peculiarem illorum curam gerunt, quos sibi concreditos habent: quorum & ignorantiam erudiunt, & scilicet dubitantibus rectè nonnunquam consulunt.

Orant præterea pro illis, & preces eorum Deo offerunt, quo illos tandem regni cœlestis consortes habeant.

Quamquam per hæc obsequia, beatitudinis, vt aiunt, essentialis augmentum non merentur.

Caput 12.

Quæ fuit prima corporalis naturæ conditio?

Elementorum materiam Deus *Gen. 1.* in principio cum angelica natura produxit informem, & confusam

LOCORVM COMMVNIVM
fusam seu indistinctam, quam postea
sex diebus distinxit atq; formavit, se-
cundū quosdam sanctorum: licet se-
cundū alios illa materia simul crea-
ta sit & distincta. At primū magis
consonum videtur literis sacris.

Est autem materia illa multis &
vsitatis nominibus appellata, scili-
cet terræ, abyssi, & aquæ: ne vnus
tantum formæ receptiva putaretur,
& vt rudes (quibus loquebatur Moy-
ses) facilius docerentur.

Tenebræ autem illæ, quæ super fa-
ciem abyssi fuisse dicuntur, partim
lucis significant absentiam, & nihil
sunt: partim verò aërem obscurum,
& tunc sunt aliqua creatura.

Nec tamen quod dicimus maté-
riam informem fuisse, accipiendum
est, quasi omni forma caruerit: sed
quia confusam habuit formam, po-
stea distinguendam.

Erat autē illa materia, vbi mundus
nunc est, & vt quibusdā placet, exten-
debatur vltra locū firmamenti, infe-
rius quidem spissior, suprā autē ra-
rior: Vnde & aquæ illæ factæ sunt,
quæ supra firmamentū esse dicuntur.

Daniel. 8. Deus igitur sex diebus materiam
creatā distinxit: & opere perfecto sep-
tima die quieuit, scilicet, à faciendā
noua

noua cre
& vsque
solum o
& temp
guendo
lijs pduc

Qua

IN op
mo' d
alia
Quæ
telligi p
ra per g
telligi e
quæ dā l
foret ma
regione
tur, cui
diē illo
ab aqua
rundem
Potest
aut lux
tio, aut
At pri
ce exoro
caruit:

L I B E R II.

noua creatura. Nihilominus tamen
& vsque modo operatur. Non enim *Genes. 1.*
solum omnia in verbo disponendo
& temporaliter creando ac distin-
guendo operatus est, sed & alia ex a-
lijs pducendo, quod vsq; modo facit.

Caput 13.

*Quæ fuit prima distinctionis
operatio?*

IN opere distinctionis Deus pri- *Genes. 1.*
mo congruenter fecit lucē, quæ
alia habet manifestare.

Quæ quidem lux & spiritualis in-
telligi potest, scilicet angelica natu-
ra per gratiam formata. Potest & in-
telligi corporalis, scilicet nubecula
quædã lucida de quâ iam, quæ prius
foret materiæ producta, ea scilicet,
regione, vbi modo sol est seu moue-
tur, cuius, vt vices habuit, noctem &
diē illo triduo distinguens. Quæ nec
ab aquis impediatur propter ea-
rundem tunc raritatem.

Potest aut̃ dies tunc dicta, intelligi
aut lux prædicta, aut ipsius illumina-
tio, aut spacium 24. horarum.

At prima dies naturalis à plena lu-
ce exordium sumēs, aurora & mane
caruit: & per vesperam in mane se-
quentis

LŒCORVM COMMVNIVM
quentis diei tendens, excreuit in spa-
cium supradictum. Postea autem in
mysterio, dies à vespere incepit.

Dicta verò lux, solum superiores
illuminabat partes: nec ita clarè, vt
sol modo facit. Vnde nec frustra
quarta post die, sol formatus est. Et
hic aut de eadem luce, vel saltè eam
coniunctam habet.

Psal. 103.

Gene. 1.

Hebr. 1.

Psal. 32.

Porro Deus pater mundum pro-
ducens, nullum vocis sonitum adi-
dit, sed verbo suo (id est, filio) nõ qui-
dem vt instrumento, sed secum opifi-
ce, ex se æternaliter genito, cuncta
creauit.

Caput 14.

Quod nam fuit opus secundæ, tertie,
& quartæ diei?

Super ge.

SECUNDA die Deus fecit firmamē-
tum, quod secundum Bedam di-
citur, cælum sydereum: habetq;
secundum scripturas, aquas supra &
subtus se: quod qualiter cunq; fiat, di-
uinæ tamē virtuti difficile nil in con-
fesso est.

Est autem firmamentum à firmi-
tate dictum, & vna cum syderibus fi-
xis mouetur: planetæ autem singu-
los habēt orbis, quibus moueantur.
Die

Die v
sub cœl
gregauit
riora ap
fructifer
aquarum
aquis in
cavitatē
tis meat

Cum
opus suu
distinxe
bus ipsu
ornatum
na, & ste
inferior
tum, tem
tur, &c.
libus, &
ceperunt
mentis,
que vlti
quidem
fidendum

Quod
D
ro in aq

L I B E R II.

Die vero tertia Deus aquas, quæ sub cælo sunt, in vnum locum congregavit: vbi tunc alia corpora clara apparuerunt, herbæ, & ligna fructifera producta sunt. Dicta autem aquarum congregatio, facta est aut aquis inspissatis, aut partim terræ concavitates intrantibus: quæ & occultis meatibus sibi continuantur.

Cum autem præcedentibus diebus opus suum post creationem ipsius deus distinxerit, sequentibus tribus diebus ipsum ornauit. Nam die quarta ornatum est firmamentum sole, luna, & stellis, ut per eas illustretur pars inferior mundi, per quorum motum, tempora, dies, & anni designantur, &c. Quinta vero die aer volatilibus, & aqua piscibus ornatum acceperunt: & sexta demum die terra iumentis, reptilibus ornata est: post que ultimo factus est homo, de terra quidem formatus, sed ad cælum possidendum ordinatus.

Gene. 1.

Caput 15.

Quodnam fuit opus 5. & 6. diei?

Die quinta, Deus ornat aërem & aquam, creans volatilia, cæque in aëra leuans: pisces vero in aquis relinquens.

Sexto

LOCORVM COMMVNIVM
Sexto autem die, terras ornatu-
mentis, reptilibus, & bestijs de ea for-
matis.

Animalia tamen noxia & venena-
ta, creata fuerunt innoxia: sed homi-
ne peccante, facta sunt noxia, vt per
ea peccata puniantur, & bonorum
probetur patientia.

Ea vero, quæ ex putrefactione nas-
cuntur, tunc producta non fuerunt,
nisi materialiter.

Nouissimè vero factus est homo,
tanquam omnium dominator animalium.

Apoc. 4. Die autem septimo Deus quiescisse
dicitur, & opus suum complexisse, quod
ultra nouam creaturam non condi-
dit: quæ, scilicet, materialiter vel in
suo simili non præfuerit: res tamen
productas sanctificauit & benedixit.

3. Reg. 8. Itaque die sexto compleuit opus
Exod. 10. suum operando: septimo autem ip-
sum opus sanctificando. Vnde dies il-
le, mystica quadam ratione, dicitur
sanctificatus.

Caput 16.

Cuiusmodi fuit primi hominis
creatio?

Quod

L
V
Q
frans, ...
trem ad f
non auto
creatos
angeloru
cum Deo
Neq; h
vnius per
Vnde fals
runt, per
debere, &
Neq; a
cunt per
& per si
ctum.
Est ergo
tis imag
scilicet, a
quo ad su
innocent
(Dicitu
tris, non
tus, sed n
nullo dis
Dei, & ad
non æqu
longè dis
ratione.

LIBER II.

Quod scriptura narrat Deum dixisse: faciamus hominē ad imaginē & similitudinem nostram, intelligendum est, locutum patrem ad filium & spiritum sanctum, non autem ad spiritus quoscunque creatos Nam aliorum spirituum vt angelorum, non est eadem imago cum Deo.

*Gene. 1.
Aug. lib.
7. de Tri.
1. Cor. 11.*

Nec homo factus est ad imaginē vnius personæ, sed totius trinitatis. Vnde falsum est, quod quidam dixerunt, per imaginem filium intelligi debere, & non hominem.

*Aug. lib.
15. ca. 21.
de Trini.*

Nec approbandum, quod alij dicunt per imaginem intelligi filium, & per similitudinem spiritum sanctum.

Est ergo homo factus ad trinitatis imaginem secundum naturam, scilicet, animā, & ad similitudinem, quo ad superaddita, vt sunt virtus & innocentia.

Dicitur autem filius imago patris, non ad imaginem: quia non creatus, sed natus æqualis est patri, & in nullo dissimilis. Homo vero imago Dei, & ad imaginem dei dicitur, quia non æqualis est creatus: & per hoc longè distans à filio Dei in imaginis ratione.

Caput

Caput 17.

Quid sentiendum de animarum
origine?

Animam hominis Deus nec de
sua substantia, nec faucibus
inspiravit, vti nec manibus
corporeis corpus formavit, sed de ni-
hilo creans, corpori voluntatis im-
perio de terra factò flantis ad modum
indidit.

Esai. 17.

Animæ humanæ in corpore crean-
tur, & creando infunduntur, & infun-
dendo creantur.

Est autem homo non virtute na-
turæ, sed diuina, in ætate virili, & ex-
tra paradysum creatus: & deinde
translatus in paradysum, vt (quia in-
de pellendus erat) agnosceret ex gra-
tia, non ex natura illic se fuisse.

*Aug. lib.
7. cap. 14.
Exod. 7.*

Qui quidem locus, licet secundum
quosdam sit corporalis, secundum al-
ios autem spiritualis: potest tamen
dici esse vtrunq.

Corporalis enim est locus à terra
habitabili longè distans, altitudine
vsq; ad globum lunarem pertingens,
gerens spiritualiter typum ecclesiæ
præsens vel futuræ.

*Aug. lib.
8 ca. 6.
Gene. 13.*

In quo erant ligna diuersa, inter
quæ

quæ vnus
fructus d
conserua
Erat aute
ni & mali
est, dum
stans, bon
rimento c

Quæ

INtra p
est à D
illic p
eum add
immisit d
vna de co
Noluit
mul cum v
dendam d
cipium al
vt similitu
rum princ
stret man
Est aut
pite, aut p
non domi
lius habet
Factum

L I B E R II.

quæ vnum dictum lignū vitæ, cuius fructus diuinitus acceperat virtutē conseruandi à morte & infirmitate. Erat autem ibi & lignum scientiæ boni & mali, quod sic ab euentu dictum est, dum homo de eo prohibito gustans, boni & mali distantiam experimento didicit.

Caput 18.

Quæ fuit prima mulieris formatio?

INtra paradisum mulier formata est à Deo. Postquam enim Adam illic positus est, & animalibus ad eum adductis, nomina imposuerat, immisit deus soporem in ipsum, & ex vna de costis eius, Euam formauit.

Ephes. 5.

Noluit autem Deus mulierem simul cum viro creare: tum ad confundendam diaboli superbiam, qui principium aliud à Deo esse voluit: tum vt similitudo Dei, qui est omnium rerum principium, in homine per hoc fieret manifesta.

Est autem mulier facta non de capite, aut pedibus, sed de costa viri: vt non domina aut ancilla, sed socia illius haberetur.

Gen. 7.

Factum autem id est eo dormien-

D te, ne

LOCORVM COMMVNIVM
te, ne scilicet dolorē sentiret, & Deus
potentiam suam in non excitando
eum per hoc ostenderet: vtq; profu-
xus sacramentorum de latere Chri-
sti figuraretur.

Ioan. 7.

Matt. 14.

Num. 17.

Luc. 1.

Nec ad costam illā aliqua fuit ad-
dita materia, sed (vt cum quinque pa-
nes sunt multiplicati) materia illa
virtute Dei fuit multiplicata.

Licet autem angeli (vt quibusdam
placet) ministrauerint, solus tamen
Deus, quod creationis est, effecit.

Neque organizatio corporis illi-
us fuit ex aliqua ratione seminali, se-
cut in rebus natura pductis fieri so-
let, sed virtute diuina supernaturali.

Psal. 32.

Anima verò ipsius mulieris non
(vt quidam sentiebant) de anima A-
dæ, cum indiuisibilis sit ac incorrup-
tibilis, formata est: nec prius etiam
est creata, sed creando (vt cætera) in-
fusa, & infundendo creata.

Caput 19.

Quis fuit primorum hominum, quod
ad corporis attinet qualita-
tes, ante peccatum
status?

In in

IN in-
lis et
talis.

& non m

Habu

ri: post pe

post resu

terit mor

fius homi

vnde & n

mortuū, r

post resu

le, nec cib

Atque

buit ex co

adrumen

tiendum

sam fuisse

eum hab

nem, vt l

permaner

Qualis f

prop

ET tri-
min
abs

IN innocentia statu homo mortalis erat quodam modo, & immortalis. Poterat enim mori, poterat & non mori. *Rom. 8. Gene. 2.*

Habuit ergo tunc posse non mori: post peccatum habet necesse mori: post resurrectionem autem non poterit mori. Erat ergo tunc corpus ipsius hominis animale: cibus indigens, unde & mortale: sed postea factum est mortuum, necessitate moriendi habens: post resurrectionem vero erit spirituale, nec cibus egens, nec mori potens.

Atque hanc immortalitatem habuit ex conditione naturae, una cum adiumento ligni vitae. Neque enim sentiendum est totam immortalitatis causam fuisse ei ex ligno vitae, sed hanc eum habuisse corporis constitutionem, ut ligni huius usu immortalis permaneret. *Aug. lib. 6. ca. 25. Gene. 2.*

Caput 20.

Qualis futura erat humani generis propagatio, si non peccassent primi parentes?

Etiam in innocentia statu homines filios generassent, sed absque libidinosa concupiscentia: *Aug. lib. 8. cap. 103. sup. Gene.*
D 2 genita-

LOCORVM COMMVNIVM
genitalibus enim membris ad hoc
opus, vt ceteris, volūate vsi fuissent.

Quod autem non generauerint,
inde euenit, quia Deus hoc nondum
præceperat, & paulo post mulieris
formationem peccauerunt.

Vtrum autem si in paradyso gene-
rassent, parentes illic relicta poster-
itate, statim translati fuissent ad re-
quiem beatitudinis, an expectassent
vniuersi quousque beatorum nume-
rus compleretur, ex scripturis sacris
certum non est, quanquam priorem
ferè sententiam hodie doctores am-
plectuntur.

Generassent autem etiam illo sta-
tu filios pro angustijs vteri materni
pusillos: qui & statura corporis, & lo-
quela, alijsq; huiusmodi tēporis suc-
cessione profecissent. Nam vt supra
dictum est, cibus quoque in eodem
statu indigebant.

Sed & in ijs, quæ pertinent ad ani-
mam, cum tempore profecissent: ne-
que tamen eis fuisset rerum inscitta,
nec ob id ignorantia dici potuisset,
eò quòd illa necdum scire teneban-
tur.

1. Cor. 15. Parauerat ergo Deus homini sicut
bonum temporale & visibile pro na-
tura corporis, sic & inuisibile & spi-
rituale

rituale r
pto Dei
quem t
mortis i
steritate

Quis m

I NV
quem
rum
ipse corr
te, scilicet
est: dolo

tute supe
Exhib
nō qua
serpentis
cile agno
per serpe

tum (vt e
nam Bal
quelam a

Interr
via tenta
disceret
dubitanc
tim intul
cet mort

LIBER II.

rituale pro anima. Vnde si in præcepto Dei seruando perstitisset, ad requiem tandem beatitudinis nullius mortis interuentu ipse cum tota posteritate fuisset translatus.

Caput 21.

Quis modus & ordo tentandi primos parentes?

INVIDENS Diabolus homini, *Aug. lib. 11. c. 2. in Gene.* quem per obedientiam ascensurum sciebat, vnde per superbiam ipse corruerat, in debiliori eum parte, scilicet muliere, tentare aggressus est: dolo supplātare volens, quos virtute superare non poterat.

Exhibuit se autem illi in specie, nō qua voluit, sed qua permissus est, serpentis nimirum, qua fraus eius facile agnosci posset. Loquutus est autē per serpentem tanquam instrumentum (vt olim angelus bonus per asinam Balaam) quem tamen mulier loquelam à Deo accepisse credebat. *Num. 22.*

Interrogatiōe sollicitauit: vt qua via tentando incederet, ex mulieris disceret responsione. Vnde cum quasi dubitando responderet mulier, statim intulit quod voluit: metum, scilicet mortis, si comederent, mendaci-

D 3 ter ex-

Gene. 3.

LOCORVM COMMVNIVM
ter excludens, & diuinitatis excellen-
tiam falso promittens.

Tentauit autem eam de gula, de
vana gloria, & auaritia, per dictam
promissionem.

Est nempe duplex tētatio, exterior
scilicet, & interior: quę vltima quan-
doq; ab hoste tantum fit, sine peccato
tentati: quādoq; à carne, & tunc raro
est sine peccato: quę quia difficilior
est, quā exterior, qua homo ceci-
dit, ideo grauius puniendus erat.

At quamuis leuem habuit ad pec-
candum occasionem, quia tamen al-
terius suassione peccauit, ideo curabi-
lis fuit: non autem diabolus, qui nul-
lo suadente peccauit: maximè verò,
quia non tota angelica natura ceci-
derat, vti humana, per quam & ange-
lica ruina fuerat reparanda.

Matt. 22.

Præceptum autē Domini, de non co-
medendo, vtriq; datum, ad mulierem
Aug. lib. 8. ca. 16. su per virum conuenienter peruenerat,
per Genē. eo q̄ ipsa viro subdita esse debebat:
quos & Deus fecerat, vt inuicē loqui
possent, & ab alijs (si essent) discere.

Caput 22.

Quę fuit prima origo & radix
transgressionis?

Primi

Primi primorum parentum peccati origo, fuit quædam præsumptiōis elatio, ex qua primo mulier, post vir in peccatū consensit: quæ quidem non diaboli suggestionem, sed opus tantum peccati præcessit.

Aug. lib. 11. cap. 18. sup. Gene. 1. Cor. 14. Rom. 5.

Quæ tamen aliter in animo mulieris fuit, ut quæ serpenti crediderit, non autem vir: unde & aliter quam mulier illectus fuit.

1. Tim. 2.

Hinc etiā & grauius peccauit mulier: tum quod serpenti contra Deum crediderit: tum quod elatè nimis se æqualē Deo fieri posse putauit: quod vir non fecit.

Deniq; etsi mulier peccauit ex ignorantia qua seducta est, vir autem seductus non est, non tamen ignorauit Dei præceptum: unde nec hinc excusari potest. Non enim omnis ignorantia excusat, sed inuincibilis tantum: Vincibilis aut potius aggrauat.

Psal. 82. Phil. p. 2.

Porro cū hominis natura bona esset sine vitio, cōsensus mali ex libero voluntatis arbitrio processit, diabolo peccati illecebram suggerente.

Vnde nec voluntas mala in quantum actus, peccatum præcessit: licet in quantum quædam natura seu naturalis potentia.

Caput 23.

Cur passus est Deus primos parentes tentari, quos præsciebat casuros?

Lib. 11. ca. 4. super Genē.

AD eam quæstionem metriculose respondēs Augustinus, causam hanc adfert tanquā probabilem, quod non magnæ laudis futurum videbatur, si propterea bene vivere possent, quia nemo malè vivere suaderet: cum natura posse, & in potestate haberent velle non consentire suadenti, Deo iuante.

Lib. 24. de ciuit. Dei. cap. 26.

Cur autem omnino crearet, quos omnino casuros præscierit, respondet Augustinus: Cur nõ, inquit, crearet Deus, quos peccaturos esse præsciuit: quãdo quidem in eis & ex eis, & quid eorum culpa mereretur, & quid gratia donaretur, posset ostendere? Quanquam sobriè & circumspectè in his, similibusq; quæstionibus versandum est.

Aug. in Genē. lib. 11, cap. 18.

Dedit autē homini mox cum creauit, scientiam rerum creatarum, sui ipsius, & creatoris, per quandam interiorē inspirationem, longè tamē infra eam, quæ in patria est: qua quid cuiq;

L
cuique de
Et qu
habuerit
scientiam
futura er

Quale' n
tum

PRæter
recte
dedi
quod in a
manere p
tum, vt pe

Duplic
vires, supe
riores, m
iudicat, a
deinde vo
rat, vel rep
inferiorib
sunt sensu
est, appeti
tatem vul
cultates a
In hac col
periores i
tas, sunt h
cantur vi

cuique deberet, satis agnouit.

Et quamuis agendorum tantam habuerit scientiam, non tamen præscientiam habuit eorum, quæ circa futura erant.

Caput 24.

Quale nam adiutorium gratiæ datum est primo homini?

PRæter bonam voluntatem, qua præctus factus est primus homo, dedit ei Deus & adiutoriū, per quod in accepta iustitia, si vellet, permanere posset: quanquam non tantum, vt peccare omnino non posset.

Duplices sunt in homine animæ vires, superiores & inferiores. Superiores, mens seu ratio, qua de rebus iudicat, ac bona discernit à malis: deinde voluntas, quæ vel obtemperat, vel repugnat iudicio rationis, & inferioribus imperat. Inferiores, sunt sensus & sensuum affectus, hoc est, appetitus sensitui, quos sensualitatem vulgò appellamus. Reliquæ facultates animæ huc non pertinent.

In hac collectione virium animæ superiores illæ, id est, ratio & voluntas, sunt homini propriæ, & ob id vocantur vires humane: posteriores etiam

D 5 am bru

LOCORVM COMMVNIVM
am brutis sunt communes Porro ra-
tionis D. August. duas facit partes,
vel differentias, superiorem & infe-
riorem, quarum altera æternis inten-
dit, altera ad temporalium prospicit
dispositionem.

I. Cor. 11.

Rom. 6.

Obrepat autem nobis peccatum,
simili quadam ratione, qua persua-
sum est primis parentibus. Vt enim
serpens malum suavitati mulieri, ipsa
deinde consensit, postremo & viro
suo dedit, sicq; consummatum est pec-
catum: ita & nunc inest nobis sensua-
litas serpentis vice: pro muliere inferi-
or portio rationis, pro viro superior.

Joan. 13.

Luc. 22.

Gene. 2.

Cant. 4.

Iam si motus peccati in sola sit sen-
sualitate, nondum est peccatum. Si ve-
ro inferior pars rationis consense-
rit, vt sola cogitationis delectatione,
sine perficendi voluntate teneatur,
peccatum est, interdum etiam lethale.
Atq; hoc est mulierem comedere. At
si accedat etiam plena perficendi vo-
luntas, vt si adsit facultas, etiam ope-
re impleatur, iam omnino consum-
matum est peccatum. Atq; hoc est vi-
rum comedere.

Illud autem obseruandum, sensua-
litas nomine, interdum non eam
tantum facultatem intelligi, quæ no-
bis cum brutis communis est: sed &
infe-

inferior
in mulie

Q
Ibe
iuc
& l

di. Libert

prie in ec

suq; pot

nibus, &

cessitate

ceptet, qu

uenientia

diatis. Q

trij actus,

rere neces

tum ipsan

quibus po

passive vide

ad ratione

est discern

Libertatis

ad vtruml

Libert

Deus, ang

sus ab om

peccati ser

In nob

diuersa q

L I B E R II.

inferiorem animæ portionem, cuius
in muliere typum esse diximus.

Caput 25.

Quid liberum arbitrium?

Liberum arbitrium est facultas
iudicandi de suis actionibus,
& liberè aliud præ alio eligen-
di. Libertas enim arbitrii purè & pro-
priè in eo sita est, vt sit quis sui iuris
sueq; potestatis in diiudicandis actio-
nibus, & vt inter plura sine vlla ne-
cessitate aut coactione sumat seu ac-
ceptet, quod pro loco & tempore con-
uenientius esse iudicat, cæteris repu-
diatis. Quare duplex est liberi arbi-
trii actus, & in eius officium concur-
rere necesse, tum rationis iudicium,
tum ipsam voluntatis electionem: à
quibus potentijs nomen etiam vsur-
passe videmus. Siquidè Arbitrii vox
ad rationem pertinet, cuius officium
est discernere inter bonum & malū.
Libertatis nomen ad voluntatē, quæ
ad vtrumlibet flecti potest.

Libertatem arbitrii habet etiam
Deus, angeli, & homines beati: pror-
sus ab omni inconstantia, atque etiā
peccati seruitute alieni.

In nobis secundū status diuersos,
diuersa quoque inuenitur libertas.

D 6 In sta-

LOCORVM COMMVNIVM

Luc. 15.

In statu namque primo potuit homo peccare, & non peccare: in beatitudine non poterit peccare. Ante reparationem non potest non peccare mortaliter: post reparationem autem, venialiter.

Vnde patet, peccato vulneratum esse liberum arbitrium, in his que naturalia, & gratuitis donis spoliati, ad quæ sine gratia restitui non potest.

2. Cor. 3.

Ioan. 8.

Rom. 6.

Est autem triplex libertas, scilicet à coactione, quæ manet homini semper: à miseria, & hanc libertatem habuit in statu primo, & habebit in gloria: & à peccato, quam per gratiam assequitur in via.

Ioan. 8.

Iustitia verò destitui: non libertas, sed seruitus est dicenda.

Quamuis autem & posse bonum & malum, vtrunque sit à libero arbitrio, tamen alterum habet ex se: alterum autem à gratia, sine qua ad bonum liber non est.

Hinc & liberum arbitrium per peccatum quodam modo corruptum est & imminutum, eo quod ante peccatum poterat moueri ad bonum, post autem non sic.

Neque enim libertas naturæ seu à coactione sufficit ad bonum agendum, nisi gratia concurrente. Non enim

L
enim est o
Dei per gr

Que oper

D
V
re
te
præparat
rantem, r
effectu ve

Hinc r
hominem
rari ex l
cum dica
tis nequ
Dei. Neq
miseretur
ideo vul
miseretur
tur, qui l
nit & pra
tam, ad e

At ea
rans & c
ueniens

Quæ
des est d
tem bo
sed natu

enim est currentis, nec volentis, sed *Rom. 9.*
Dei per gratiam miserentis.

Caput 26.

Quæ operans & cooperans gratia?

Duplicem Deus gratiam libero confert arbitrio: operantem, nempe qua voluntatem præparat, vt bonum velit: & cooperantem, ne frustra, sed ipsa re atque effectu velit.

Hinc malè sentit hæreticus, putâs hominem posse & velle bonum operari ex libero arbitrio sine gratia, *Rom. 9.*
cùm dicat Apostolus: Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei. Neque enim ideo Deus alicuius miseretur, quia velit & currat: sed ideo vult & currit, quia Deus eius miseretur: ita vt totum Deo tribuatur, qui hominis voluntatem præuenit & præparat, & adiuuat præparatam, ad efficaciter operandum. *1. Cor. 15.*
Psal. 26.

At eadem gratia, quæ dicta est operans & cooperans, quandoq; & præueniens & subsequens nominatur.

Quæ operans seu præueniens, si des est dilectioni coniuncta, voluntatem bonam non quidem tempore, sed natura & causalitate præcedens: *Psal. 58.*
Matt. 5.
Luc. 11.

D 7 ab ipsa

LOCORVM COMMVNIVM
ab ipsa voluntate, non aliquo meri-
to acquiritur, sed à deo gratis datur:
habita tamen gratia, ipsamq; comi-
tans voluntas, multa alia Dei dona
præcedit.

Ordinem gratiarum hunc consti-
tuit Augustinus. Principio datur in-
tellectus & cognitio boni, vt nimi-
rum videas quàm utilis & honesta
iustitia sit. Proximū est eiusdem con-
cupiscentia seu desiderium. Ac de-
mum, vt iustitiam cum delectatione
opereris.

Porro quoniam multi habent bo-
ni desiderium, quod tamen nondum
queunt perficere: æstimari facile po-
test, quàm sit alia atque alia operan-
tis atque cœoperantis gratiæ vis &
ordo, licet eodem fonte promanet.

Sunt autem tria bonorum gene-
ra: magna, vt virtutes, quibus nemo
malè vti potest: minima, & bona tem-
poralia: & media, vt potentiæ ani-
mæ: quibus vltimis duobus, & bene
& malè homines vti possunt. In me-
dijs autem bonis etiam liberum ar-
bitrium continetur: cuius etiam bo-
nus vsus, virtus est, quæ in magnis
bonis computatur, quæ omnia à deo
esse constat,

Caput

Caput 27.

Quid uirtus eiusq; actus?

Propriè uirtus nō est vel actus, vel usus, sed bona mentis qualitas, qua rectè uiuitur, & qua nullus malè utitur, quam Deus solus in homine operatur.

Virtutes enim Dei dona sunt, non autem à natura nobis insitæ. Hinc etiam de gratia fidei ait Apostolus: Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex uobis. Dei enim donum est.

Quamuis autem nullum sit in homine meritum, sine libero arbitrio: principalis tamen merendi causa est gratia gratum faciens, qua uoluntas hominis sanatur & iuuatur. Vnde ex gratia & libero arbitrio boni animi motus, & meritum procedit.

Vnde & per gratiam uirtutes mereri rectè dicuntur, ex quarum actibus iustè uiuimus. Hinc quod supra dictum est, usum liberi arbitrii uirtutem esse, pro actu uirtutis est accipiendum.

Hinc etiam malè opinati sunt, qui & charitatem & similes uirtutes, motus animi esse dicebant, cum sint uirtutes animum ad actum mouentes:
iuxta

1. Cor. 13.

Aug. de gratia & libero arbitrio.

Tractatus
40. in Io-
annem.

LOCORVM COMMVNIVM
iuxta quod & verbum Augustini ac-
cipiendum est, quo dicit, fidem esse,
credere quod non vides: hoc est, fides
est virtus mouens ad credendum id,
quod non vides.

Caput 28.

Quid sentiendum de gratia & li-
bero arbitrio?

Aug. lib.
1. Retrac.
cap. 4.

Indubitanter tenendum est, libe-
rum arbitrium sine gratia praeue-
niente & adiuuante ad salutem
non sufficere, nec meritis nostris gra-
tiam aduocari, sicut tamen haereticis
asseruit Pelagiana: quæ adeo gratia
Dei refragatur, vt omnia ipsius man-
data implere hominem sine ea posse
dicat: quasi gratia non detur, nisi vt
facilius mandata impleantur: rur-
sus quasi ipsum liberum naturæ ar-
bitrium sit illa gratia, sine qua nihil
boni facere valemus, Deo per legem
nos instruente. Itaque per hæc conce-
debant Pelagiani, dari quidem gra-
tuito scientiam, at non charitatem
& gratiam: sed quasi ex meritis eam
acquiri.

Destituunt autem & per hoc Eccle-
siae orationes. Et insuper paruulos,
sine originalis peccati vinculo, nasci
contendunt.

Quæ

L
Quæ v
ferebant
nihil pro
Igitur
inquit) sic
dicamus
xilio: & ta
nichæo d
vitare nõ
louiniano
posse pecc
lagh elidi

Quæ gr

NEC
la
ue
berat a ser
lo statu nu
bus resiste
uerare vel
batiam p
natum si
gratiæ.

Habui
& similes
amisit.

Hinc &

L I B E R II.

Quæ vero ex Augustino pro se af-
ferebant Pelagiani, rectè intellecta
nihil pro eis faciunt.

Igitur liberum (vt Hieronymus
inquit) sic confitemur arbitrium, vt
dicamus nos semper indigere Dei au-
xilio: & tam illos errare, qui cum Ma-
nichæo dicunt hominem peccatum
vitare nõ posse, quàm illos, qui cum
Iouiniano asserunt hominem non
posse peccare. Quo simul & error Pe-
lagij eliditur.

*In exposi-
tione fidei
ad Damas-
sum.*

Caput 29.

Quæ gratia fuit homini ante pec-
catum necessaria?

NECESARIA fuit homini ante
lapsum gratia, non illa præ-
ueniens, quæ voluntatem li-
berat à seruitute peccati, vt quæ in il-
lo statu nulla fuit: sed qua tentationi-
bus resisteret, & in finem vsque perse-
uerare vellet. Nam vt id posset, habe-
bat iam præsens, vna cum natura do-
natum sibi in creatione auxilium
gratiæ.

Habuit autem virtutes, vt iustitiã
& similes, quas tamen per peccatum
amisit.

Hinc & in peccati pœnam à volu-
ptatis

LOCORVM COMMVNIVM
ptatis horto exclusus fuit, fimiliter
ab esu ligni vitæ prohibitus. De quo
(non quidem post peccatum, sed ante)
comedens viuere in æternum poterat.

Gene. 3.

Rom. 8.

Vnde quod in Genesi legitur: Videte ne sumat de ligno vitæ, &c. accipiendum est, scilicet quo indignus nunc est, de quo dum ante peccatum comedisset, immortalis esse poterat.

Et in hunc etiam modum posita est custodia, ne ad paradysum homo rediret.

Aug. super Gen.

lib. 11. c. 4.

Rom. 13.

Quamquam autem de ipso ligno vitæ ante peccatum manducasse probabiliter putari potest, non tam statim immortalitatem perennem affectus est: quia ad hanc consequendam requirebatur sæpè iterata eiusdem ligni comestio.

Caput 30.

Quid est peccatum originale, & quo modo contrahitur?

Rom. 5.

ID peccatum, quod (iuxta Apostolum) per primum hominem in mundum intrauit, non actuale, sed originale debet intelligi.

Aug. lib. de bapt. cap. 8.

Quod nec solo imitationis exemplo, (vt Pelagiani dicebant,) cum ita foret

L
foret actu
pagationi

Est itaque
veritatem
rente per
ducta. Qu
minis, se
vitiosa ha
desideria

Quæ iam
iam lex m
cati, iam l
concupisc

Quod
bedientia
in quo vo
ri necessa
ri enim h
fuerunt i
tionem, &
descendu

Quomo
orig
n

Dfa
ri

foret actuale cuiuslibet, sed vitio propagationis in posteros deriuatur.

Est itaq; hoc peccatum secundum veritatem, culpa quædam à primo parente per originem in posteros traducta. Quæ quidem non est actus hominis, sed concupiscentia quædam vitiosa habitualis, concitans in ipso desideria prauitatis. *Exod. 13.*

Quæ iam dicitur languor nature, iam lex membrorum, iam fomes peccati, iam lex carnis, concupiscentia, concupiscibilitas vel tyrannus.

Quod quidem peccatum ex inobedientia primi prouenit parentis, in quo voluntarium fuit licet postea necessario ipsum incurrant. Ceteri enim homines secundum corpora fuerunt in Adam per seminalem rationem, & ex eo lege propagationis descendunt. *Rom. 3. Psal. 50. Eccle. 25. Matt. 15.*

Caput 31.

Quomodo transfunditur peccatum originale, secundum carnem ne? an secundum animam?

D Augustinus etiam senex nõ satis assequutus est animarũ originem vtrum videlicet à paren-

LŒCORVM COMMVNIVM
à parentibus propagentur, an creentur à Deo ad singulorum hominum natiuitatem. Quod non satis caperet, quia animarum creatio consisteret cum originis peccato. Verum obtinuit nunc posterior sententia, receptumq; est, originale peccatū propagari non secundum animam, sed secundum carnem.

Transcitur enim à parentibus caro in feruore libidinis, carnali concupiscentia infecta: ex cuius deinde contactu, & ipsa anima dum infunditur, polluitur, fitq; rea concupiscentiæ illius, quæ supra originalis vocatur.

Est autem hoc peccatum in carne, nō tanquam in subiecto, cum ipsa culpæ subiectum esse non possit: sed sicut in causa ipsum virtualiter continente.

Est itaque ipsum originale quidam carnis defectus & fœditas, quæ ipsius vitium & corruptio rectè dici potest, quam & in carne ante animæ infusionem esse patet, quum ipsa illic commaculatur.

Nec mirum filios originale trahere à parentibus baptizatis, quorum iam originale dimissum est, cum & ab homine circunciso, filius habens præpu-

L
preputiu
gato arift
parte gen
sed secun
Vocatu
catum, e
ipsum cor
nalem co

Quomo
orig

R En
na
pi
num rem
minuitur
go concup
tu: sicut co
tu manet,
An ver
te, quam c
tismo libe
tia: sed li
sisse viden
Dictæ:
causam es

L I B E R - II.

preputium nascatur, & ex grano purgato arista. Neque enim parentes, ea parte generant, qua iustificati sunt, sed secundum carnem.

Vocatur autem originale hoc peccatum, eo quod ab origine proles *Psal. 50.* ipsum contrahit, vi carnis per seminalem commixtionem libidinose.

Caput 32.

Quomodo aufertur per baptismum originis peccatum, remanente concupiscentia?

Remittitur in baptismo originalis culpa: quamvis concupiscentia etiam post baptismum remaneat, quæ tamē per ipsum minuitur & debilitatur. Remanet ergo concupiscentia actu, & transit reatu: sicut contra actuale peccatum reatu manet, actu transit.

Rom. 9.

An verò etiam ipsa caro à scedita, te, quam conceptione contraxit, baptismo liberetur, variæ sunt sententiæ: sed liberari omnino patres sensisse videntur.

Dictæ autem concupiscentiæ deum causam esse, qua poena est, non dubiū est: li-

LOCORVM COMMVNIVM
est: licet qua culpa est, à diabolo fit &
à primo peccante.

Imputatur verò anime originale,
non quasi cum infunditur carni ma-
culatae cōdelectetur, etenim sic actua-
le peccatum esset: sed ob id quod pri-
mi hominis anima peccatrix carnem
infecit, à qua vltèrius anima prolis
occulta carnalis concupiscentiæ ta-
be inficitur.

*Aug. de
ciuit. Dei,
lib. 14. c. 3.*

Est autem peccatum originale ne-
cessarium, eò quòd vitari nō potest:
at voluntarium est ideo, quòd ex pri-
mi hominis voluntate processit, vn-
de & alij ipsum contrahunt.

Quo non obstante, Deus animam
carni coniungit secundum suæ bene-
placitum voluntatis, vt sic seruetur
propagationis humanæ institutio.

Ex quibus patet animas, dum cor-
poribus infunduntur, non omnino
tales manere, quales à Deo creantur,
cum ex mundis fiant inquinatae.

Quæ nec æquales à Deo creantur,
sed aliæ alijs, in naturalibus quoque
potiores.

Caput 33.

Nullum ne aliud præter originis pec-
catum ad posteròs traducitur?

Actua-

L
CT
A
ve
al
alioqui ne
rum, qui
decedunt,

Quam
dam dicer
lia parent
assertiuè, f

Nec ob
tur: In inio
lbi enim p
morem ser

Quanc
tum pecca
cumentum
grauissim

spiritum s
ro remissi
totam nat

ne gravita
in Adam t
na natura

na intuliss
nam æteri
ex eo sequ

Porro i
non puniu
dem filij in
intelligi o

L I B E R II.

ACTUALIA parentum suorum,
vel etiam priorum, paruuli
ab origine non contrahunt:
alioqui non esset mitissima pœna eo-
rum, qui sine baptismo in originali
decedunt, vt tamen August. asserit.

Quamuis autem idem in quibus- *Ench. ca.*
dam dicere videatur, eos etiam actua ^{93.}
lia parentum contrahere, hoc non
assertiue, sed magis inquisitiue dicit.

Nec obstat, quod in psalmo dici- *Psal. 50.*
tur: In iniquitatibus conceptus sum,
ubi enim plurale pro singulari, iuxta
morem scripturæ ponitur.

Quamquam etiam priorum paren-
tum peccatum maximum intulit no-
cumentum: non tamen fuit omnium
grauissimum, vt patet de peccato in
spiritum sanctum, quod nec in futu- *Matt. 12.*
ro remissibile dicitur. Denique quod
totam naturam corrumpit, non ratio-
ne grauitatis suæ prouenit, sed quia
in Adam tota tunc consistebat huma-
na natura. Quod etiam maiora dam-
na intulisse dicitur, non quo ad pœ-
nam æternam, sed quo ad defectus
ex eo sequentes, accipi debet.

Porro in filiis parentum peccata
non puniuntur, nisi in quibus eorum
dem filij imitantur nequitiam. Et sic
intelligi oportet scripturas, quæ di-
cunt

Exech. 18.

LOCORVM COMMVNIVM
cunt in filijs parentum peccata vis-
tari. Nam & alia scriptura dicit. fili-
us non portabit iniquitatem patris.

Caput 34.

Que causa & origo mali?

ORIGO & causa prima primi
peccati, res bona fuit, nimirū
liberum arbitrium, cum antē
primum peccatum nullum malum
extiterit: & hoc in primo angelo pec-
cante initium cepit.

Sequentium tamen peccatorum
causa, fuit prima voluntas mala. At
per hoc causa peccati prima, bona
est, non autē secundaria & proxima.

Omne quoque malum, siue pœnē
siue culpæ, in bono esse oportet: nec
subiectum mali esse potest nisi bonū,
cum malum non sit, nisi boni corru-
ptio seu priuatio. At vbi bonum non
est, ibi nec eius priuatio: ac per hoc
nec malum esse potest, sicut nec mor-
bi aut vulnera sunt, nisi in corpori-
bus.

Hinc cum homo malus dicitur,
perinde est ac si dicatur, bonum ma-
lum. Nec habet ibi locum dialectico-
rum regula, quæ habet, contraria in
eodem non simul existere, quamuis
in con-

L
in contra
Neque
pheta imp
num esse n
tur de eo,
lus efficit
nam dicer
minem na
lum esse.

Q
D
Efi
vel
cor
tas volend
tia vetat. V
celestium
Quaru
ultima act
terior, secu
ditur pecca
Et cum
interiori q
lius tamen
cedens, vi
mala, scili
Quamu
us actus, n
quantū su

L I B E R II.

in contrarijs vera comperiantur.

Neque etiam contra est, quod pro *Esai. 5.*
pheta imprecatur: Væ dicentibus bonum esse malum. Hoc enim intelligitur de eo, qui causam, qua bonus malus efficitur (vt fornicationem) bonam diceret: non autem qui dicat hominem natura bonum, ex vitio malum esse.

Caput 35.

Quid est peccatum?

Definitur peccatum, esse dictum vel factum, vel concupitum contra legem Dei. Vel, voluntas volendi vel retinendi, quod iustitia vetat. Vel, prauaricatio legis, & celestium inobedientia preceptorum.

Quarum definitionum prima & ultima actus tam interior quam exterior, secunda autem interior, ostenditur peccatum esse.

Et cum peccatum sit in actu tam interiori quam exteriori, principalius tamen est in actu interiori procedens, vt fructus malus ex arbore mala, scilicet praua voluntate.

Quamuis autem voluntas & ipsius actus, mala quædam dicuntur, in *Matt. 120*
quantum sunt contra legem Dei, quia

E tunc

LOCORVM COMMVNIVM
tunc nihil sunt: bona tamen quedam
dicuntur, in quantum sunt à Deo, à
quo nihil mali esse potest. A Deo au-
tem eos esse patet, alioqui ad ipsius
non pertinerent prouidentiam. Adul-
terium ergo, & huiusmodi, actum sig-
nificant, in super & actus deformita-
tem, & secundum hanc à Deo non
sunt.

In peccatis quoque omissionis li-
cèt negatiuum quid videatur, tamen
aliquid positium in eis intelligitur,
scilicet, recessus à bono.

Luc. 10.

Neque tamen peccatum tale mi-
lum est, quale pœna, quæ scilicet à
Deo est: sed est corruptio actiua, quæ
nihil est. Vnde sic à Deo non est: cor-
ruptio tamen passiuæ, effectus est pec-
cati. Nam per ipsum anima spoliatur
gratuitis, & homo in naturalibus
quo ad animã & corpus vulneratur.

Caput 36.

Est'ne peccatum unum alte-
rius pœna?

*Aug. in
Psal. 57.
Rom. 1.
Gen. 15.*

VNius peccati pœnam esse pec-
catum aliud, ex vtriusq; testa-
menti scriptura ostendi po-
test, vt quod Genesis dicit nondum
completa esse peccata Amorrhœorũ.
Et Apo

Et Apoca
sordefcat

Est au
peccato,
sic est ma
tum cor
catum.

Et lic
peccato c
est pœna
ab alio c

Absur
dicat etia
nas esse e
sunt, sed
nas, vt c
dicit.

Sed &
milia, sp
annexan
tum non

Quoc
ta quæd
ronymu
se potest
inter se
nō potest
mortali
ter pecc
taliter, c
tur: qu

LIBER II.

Et Apocalypsis: Qui in sordibus est, *Apo. 22o*
 sordescat adhuc, & sic de alijs.

Est autem hoc intelligendum de peccato, non in quantum tale: quia sic est malū, nec est à Deo: sed in quantum corruptio quædam sequens peccatum.

Et licet esse corruptionem omnī peccato conueniat, non tamen omne est pœna peccati: sed illud tantū, q̄ ab alio causatur, & est effectus ipsius.

Absurdum tamen non est, si quis dicat etiam alia quædam peccata pœnas esse eorum, quorum effectus non sunt, sed essentialiter esse aliorū pœnas, vt de rebellione carnis August. dicit. *Lib. 1. Re tract. c. 9.*

Sed & ira, inuidia, superbia, & similia, spiritualem quandam pœnam annexam habent, quæ tamen peccatum non est.

Quod autem August. dicit peccata quædam fieri ex necessitate, Hieronymus verò semper in hominis esse potestate peccare, vel non peccare, inter se non pugnant: siquidem fieri ad Dæmonem potest, quin iusti quamdiu in hac mortalitate agitur, sæpè vel venialiter peccent: impij verò etiam mortaliter, donec gratia Christi liberentur: qua adiuti in potestate habent *Lib. 1. Re tract. c. 9. Tom. 4. ad Dam. Papa*

E 2 non

LOCORVM COMMVNIVM
non peccare, saltem criminaliter.

Sunt igitur actus aliqui, boni qui
dem essentia: mali autem, inquantū
deordinari, vt peccata: aliqui verō
boni sunt ex genere, vt opera miseri-
cordiæ: quidam etiam absolutè boni
sunt ex causa & fine, & hi sunt perfe-
ctè boni.

Caput 37.

Est'ne Deus malorum autor?

PRædictæ sententiæ qua dictum
est, voluntatem malam & actū
malū, inquantus actus aliquid
esse, & bona esse, ac à Deo esse, licet
non inquantum deformitates quæ-
dam sunt, plurimi contradicunt, as-
serentes ea nulla ratione bona esse,
nec aliquo modo à Deo esse, cum scri-
ptum sit: Sine ipso factum est nihil, id
est, peccatum.

Ioan. 10

Soluuntq; rationem suprâ addu-
ctâ, scilicet, Omnia quæ sunt, inquan-
tum sunt, bona sunt, & cæt. Dicentes
hoc veritatem habere in esse natura-
le, & substantiale habentibus, qualia
peccata non sunt.

Dicunt enim illud, per quod ho-
mo fit deterior, quale est peccatum,
à Deo esse non posse: neq; ipsum cau-
sam

I
sam esse e
catum.
libenter
est soluer
distingue
tum actus
tas: secun
nem diue
sunt & co
Porro
causam n
nomine n
est, sed pe
esset, quod
ciuitate, q
sum Deus
malq; quic
autem iur
na. Sicut
fecisse, id
gitur, scilicet
ptum est, n
inquantum

Vnde

EX fi
nem
Vt à

L I B E R II.

fam esse eius, quod est nihil: vt est peccatum. Verum priorem sententiam libenter amplectimur. Nec difficile est soluere alterius partis rationes, distinguendo inter peccatum in quantum actus, & in quantum deformitas: secundum quam etiam distinctionem diuersæ autoritates accipi possunt & concordari.

Porro cum dicitur, Deum mali causam non esse, quod omnes tenent nomine mali poena intelligenda non est, sed peccatum. Alioqui verum non esset, quod dicitur: Non est malum in ciuitate, quod deus non fecit. Et, Ego sum Deus creans malum. Poenæ enim malæ quidem sunt malis: in quantum autem iustæ sunt, à Deo sunt & bona. Sicut & Deus dicitur mortem non fecisse, id est, hoc pro quo mors infligitur, scilicet peccatum: & tamen scriptum est, mortem à Deo esse, scilicet in quantum poena est.

Amos. 3.

Esai. 45.

Sap. 1.

Eccle. 11.

Caput 38.

Vnde uoluntas censetur bona

seu mala?

EX fine suo uoluntas rectitudinem vel peruersitatem accipit: *Aug. lib. 11. ca. 6. de Trini.*
vt à bono bona fiat, & à malo
E s; mala.

LOCORVM COMMVNIVM
mala. Est autem finis bonus chari-
tas, qui tamen ad vltiorem finem
ordinatur, scilicet ad Deum. Hinc bo-
næ voluntatis finis est charitas, bea-
tudo, vita æterna, & Deus ipse. Finis
autem malus est delectatio in aliquo
vitioso.

*Psal. 118.
2. Tim.*

Possunt ergo tam bonæ quàm ma-
læ voluntatis esse plures fines inter-
medij, qui sunt quasi iter quoddam
& via ad vltimum finem peruenien-
di.

*Lib. 2. de
serm. do.
in monte,
cap. 24.*

Cui nec obstat, quod Augustinus
dicit, non posse duos simul fines con-
stitui. Hoc enim verum est, vbi vnus
in alterum nõ refertur: quod tamen
fit in proposito.

Notandum etiam non idem esse
omnino voluntatem, quæ nominat
potentiam: & intentionem, quæ mo-
tus est, quo ad ipsum finem tendimus,
& finem in quem tendimus.

*Aug. lib.
1. cap. 6.
de Trini.*

An autem etiã idem actus sit, quo
quis vult finem, & ea quæ sunt ad fi-
nem, an vero sint actus diuersi, dubi-
tant nonnulli, potest tamen concedi
vtrumq; sub distinctiõne. Potest enim
in vtrumq; voluntas absolutè & se-
cundum se ferri, & sic sunt duo mo-
tus voluntatis: vel in vnum propter
aliud, & sic erit vnus.

Caput

L
Qui fit
tas,

V
in
po
ob deordi
Ethic
seu senten
nia esse be
Sed qu
non ita sit
tius, vt me
rius illi di
rum non
modo que
tione ino
eorum m
est, quod
eiusdem g
tatis, eo q
respuende
voluntati
voluntas
Vtrum
motus, qu
respuit, a
tiunt: qua
uersos.

Caput 39.

Qui fit ut cum naturalis sit uoluntas, peccatum aliquando esse dicatur?

Voluntas quidem de se bona, inquantum, scilicet, naturalis potentia: mala tamen dicitur ob deordinationem, que in ea contingit.

Et hic quidem est modus dicendi, seu sententia eorum, qui dicunt omnia esse bona inquantum sunt.

Sed queri tunc ab eis potest, cur non ita sit, & in cæteris animæ potentijs, ut memoria & cæteris. Vbi ulterius illi dicunt, quod in actibus harum non contingit deordinatio eo modo quo in actu voluntatis: sed ratione inordinatæ voluntatis actus eorum mali fiunt. Quod quidem inde est, quod earundem actus non sunt eiusdem generis cum actibus voluntatis, eo quod ad concupiscendum vel respiciendum non ordinantur, ut actus voluntatis, quamuis actibus eorum voluntas abuti possit.

Vtrum autem, idem sit voluntatis motus, quo bonum eligit, & malum respuit, an diversus, variè sentiunt: quanquam vulgatius est esse diversos.

E + Caput

*Aug de
fide ad
Petrum
cap 25.*

Caput 40.

Vnde actiones pensari debent, ut absolute bonæ sint aut vitiosæ?

Aug. su.
Psal. 31.

ACTVS exteriores boni sunt quidem omnes, in quantum sunt. Moraliter autem boni aut mali, ex recta vel inordinata voluntate iudicari habent, sic scilicet, ut hi boni simpliciter dicantur, qui bonam ac rectam causam habent ex bona facti intentione, hoc est, ad bonum tendunt finem: mali vero simpliciter, qui ex perversa procedunt intentione. Hinc & Dominus voluntatem arbori: & fructibus opera comparavit.

Matt. 12.

Rom. 7.
Gene. 26.
1. Cor. 6.
Hebr. 11.
Exod. 20

Hæc de omnibus actibus vniuersaliter intelligenda sunt: exceptis tamen eis, qui de se mali sunt, ut adulteri & huiusmodi. Hi enim per voluntatem boni fieri non possunt.

Malum nempe etiam si pia intentione fieri videatur, bonam tamen causam veraciter habere nequit. Neque enim bonum potest esse furtum, etiam si ideo fiat, ut pauperi subueniatur, neque rapina: & sic de alijs, quam

quamuis b
antur.

Est ne

NON pe
ne
etiam fide
iusmodi v
tur, ut pote
Bonum
citur: quar
citur: qua
doque etia
ni, aut spe
do autem l
dignum est
quidem m
num agere
bus tamen
Porro p
um est, ita
sive venial
tas tamen
rat: quod
deatur, v
luntate pr
tione sic q

quamuis bonas causas habere videantur.

Caput 41.

Est ne omnis infidelium actio peccatum?

Non omnis infidelium actio, *Aug. in Psal. 81.* peccatum est: sed multa in genere bona operari possunt, etiam fide carentes: quamuis per huiusmodi vitam beatam non mereantur, utpote extra gratiam facta.

Bonum namque multipliciter dicitur: quandoque, scilicet quod est licitum: quandoque, quod utile: quandoque etiam quod est aut signum boni, aut speciem boni habet. Aliquando autem hoc bonum dicitur, quod dignum est remuneratione vite: quo quidem modo, licet carentes fide bonum agere non possint. precedentibus tamen possunt modis.

Porro peccatum omne voluntarium est, ita ut siue actuale sit mortale, siue veniale, imo & originale, voluntas tamen aliquo modo in eo concurrat: quod cum in originali minus videatur, voluntarium tamen est voluntate primi parentis, & propagatione fit quodammodo hereditarium.

E 5 Dñi

Lib. 1. Re
tract. c. 9.

Denique & sic voluntarium est peccatum, vt nō solū actus malus peccatum dicatur: verū & ipsa voluntas, qua peccatur, peccati nomine ab Augustino censeatur.

Caput 42.

*Distincta'ne sunt peccata, interior cō
sensus uoluntatis in rem ma-
lam, & exterior eius-
dem exequutio?*

VNum est peccatum, mala uoluntas, & actus exterior malus: nec obstant oppositæ opinionis rationes.

Et si enim sint duo actus, interior scilicet, & exterior: quia tamen ex vno fiunt contemptu, vnum reputantur peccatum.

Aug. ad
Psal. 79.

Quod verò plus punitur, si quod intus conceptum est malum, opere perficiatur, quàm si in sola persistat cogitatione: non ideo est, quia diuersa sunt peccata, sed quia ex pluribus hoc peccatum procedit.

Nec etiā obstat, quod diuersis præceptis peccandi voluntas, & opus peccati prohibentur, vt de furto & adulterio:

L
terio: nam
uersis tam
Transer
mul & pec
tamen re
manere di

Notan
catum si n
cupiditat
more mal
bo, aut co
aut proxi

Dicitur
delictum

Insupe
Greg. par
riam, irar
ritiam, g
riam: ex c
læ omnes
dam man
cantur.

Nec ta
superbia
mala ori
ctu.

Quod

L I B E R II.

terio: nam & charitas cum vna sit, diuersis tamen mandatis est præcepta.

Transeunte autem actu peccati, simul & peccandi voluntate, peccatum tamen reatu ad pœnam obligante, manere dicitur. *Exod. 12.*

Notandum etiam, quod omne peccatum si mortale est, prouenit aut ex cupiditate malè incendente, aut timore malè humiliante: & fit aut verbo, aut cogitatu, & hoc aut in deum, aut proximum, aut seipsum. *Hier. supra per Ezech.*

Dicitur autem peccatum à facto: delictum vero à facti omissione.

Insuper peccatum in septem cap. Greg. partitur, scilicet inanem gloriam, iram, inuidiam, acediam, auaritiam, gastrimargiam atque luxuriam: ex quibus mortiferę corruptelæ omnes, quasi ex fontibus quibusdam manant. Vnde & capitalia vocantur. *Lib. 31. moralium. ca. 31. Eccle. 10.*

Nec tamen per hoc minus rectè ex superbia, similiter & auaritia omnia mala oriri dicuntur, diuerso respectu. *Aug. supra. Genes. lib. 11. cap. 14.*

Caput 43.

Quod nam peccatum est in spiritu sanctum?

E 6 Grauis

LOCORVM COMMVNIVM

Luc. 12.

1. Ioan. 5.

Aug. in

Psal. 67.

o Psal.

847.

Aug. lib.

1. retract.

cap. 9.

Grauiſſimum omnium peccatorum eſt id, quod in ſpiritum ſanctum fieri dicitur, quod. ſ. nec in hoc ſeculo, nec in futuro remittitur: nec pro eodem orandum ſcriptura dicit.

Quod tamen variè à diuerſis deſcribitur: nam ſecundum quosdam eſt induratę mentis obſtinatio, & animus pertinax in malitia, per quam homo fit impęnitens, ac de Dei miſericordia deſperat, malitiã ſuam excedere putans diuinam poteſtatem.

An verò omnis talis obſtinatio peccatum in ſpiritum ſanctum dici debeat, etiam ea, à qua homo ante mortem reſipit & conuertitur, nec ne: duę ſunt opiniones: quarum altera hoc ipſum affirmans, peccatum in ſpiritum ſanctum dicit irremiſſibile, pro eo quod difficulter remittatur. Altera verò dicens, quod illa ſolum obſtinatio, quę eſt cum finali impęnitentia, ſit peccatum in ſpiritum ſanctum, ſicut & cuiuslibet peccati finalis impęnitentia, & hoc ipſum penitus irremiſſibile dicit, & vtraque eſt vera ſecundum modum, quo accipitur hoc peccatum.

Deſinitur etiam hoc peccatũ, quod eſt inuidentia ſeu oppugnationis fraterne

L
terna ac ſu
tale pecca
cum finali
lum neget
am ſit in p

Deniqu
contra bon
tus ſancti

Quod ta
ſanctum co
hoc alię p
ſed quia co
ritui ſancto

Vnde'n

O Pin
pot
à ne
aut nobis e
potentiam
dicitur. Se
eſt, ex quib
nem non m
etiam pecc
eſt poteſtas
niſi à Deo.
aſtipulant

Neque v

L I B E R II.

ternæ ac supernæ gratiæ: quæ tamen tale peccatum propriè non est, nisi cum finali impenitentia, quæ non solum neget pœnitendi actum, sed etiam sit in proposito.

Denique & definitur esse peccatũ contra bonitatem & virtutem spiritus sancti commissum.

Quod tamen non sic in spiritum sanctum committi dicitur, quasi per hoc aliæ personæ non offendantur: sed quia contra appropriatum sit spiritui sancto, scilicet bonitatẽ diuinã. *Matt. 12.*

Caput 44.

Vnde' nam est homini peccandi potestas?

Opinati sunt quidam peccandi potentiam à Deo non esse, sed à nobis ipsis & diabolo: à deo autem nobis esse tantum rectæ actionis potentiam, sicut de mala voluntate dicitur. Sed hoc scripturis contrariũ est, ex quibus constat potentiam omnem non modò bene agendi, verum etiam peccandi à Deo esse. Non enim est potestas (secundum Apostolum) *Rom. 15.* nisi à Deo. Ad quod & alia pleraque *Ioan. 19.* astipulantur.

Neque verò per hoc malitia vo-

E 7 lunta-

*Aug. su-
per Psal.
32.*

*Rom. 13.
1. Petr. 1.
Sapin. 6.*

LOCORVM COMMVNIVM
luntatis, sed potestas qua malè agēs,
volens abutitur, à Deo esse dicitur.
Nec cuiusquam rei potestas aliunde
esse potest, nisi à Deo æquo, quamuis
æquitas illa nos lateat.

Non tamen hinc sequitur: pote-
stati tyranni vel diabolo non esse re-
sistendum, eo quod Apostolus dicit:
Qui potestati resistit, Dei ordinatio-
ni resistit. Etsi enim semper obedien-
dum sit subditis ipsi potestati, non ta-
men abusui eius, qua contra Deum
præcipit. Nam tunc, præcipientem
te contempto, ipsi DEO
est obtemperan-
dum.

*Finis secundi libri locorum com-
munium Christianæ re-
ligionis.*

L
CON
CHR
gio

Quæ f

legis fiat i
tribus de t
Est enim h
Quæ q
alijs perso
admodum
dita sunt,
stauraren
tre, prim
deitate si
minis.

LOCORVM
COMMVNIVM
CHRISTIANAE RELI
gionis Liber tertius.

Caput I.

Quæ fuit causa incarnationis
uerbi Dei?

Ecundum Apostoli-
cam autoritatē, deus
misit filium suum in
temporis plenitudi-
ne, quod est tempus
gratiæ & veritatis,
in quo per charitatē

Ioan. 1.

Galat. 4.

Philip. 2.

Aug. de

fide ad

Petrum,

cap. 2.

legis fiat impletio, & exhibeatur pa-
tribus de saluatore facta, promissio.
Est enim hæc missio, filij incarnatio.

Quæ quidem filio magis, quam
alijs personis congruebat: vt, quem
admodum sapientia patris omnia cō-
dita sunt, sic & per eandem omnia re-
staurarentur: & ille qui est à solo pa-
tre, primò mitteretur, sicq; is qui in
deitate filius erat, fieret & filius ho-
minis.

Psal. 103.

Luc. 15.

Aug. lib.

4. ca. 20.

de Trinit.

Per

LOCORVM COMMVNIVM
Per quod tamen nō negatur, quin
& pater & spiritus sanctus incarnati
potuerint.

Matt. 1.

Marc. 1.

Qui & cum filio assumptionē car-
nis fecerunt, sed ea ad solū filium ter-
minata est, q̄ solus homo factus est.

Caput 2.

Totam ne humanam naturam uer-
bum Dei assumpsit?

Matth. 1.

Naturam humanam filius dei
totam assumpsit, vt sic eam
totam curaret: quæ primi pa-
rentis peccato tota corrupta fuit.
Totam inquam, contra quorundam
hæreses, id est, corpus & animam cū
proprietatibus eorundē. Quod enim
est inassumptibile, est incurabile.

Attamen carnem mediante anima
assumi congruebat, ob diuinæ simpli-
citatē subtilitatem: quod tamen nō
debet intelligi de ordine temporis,
sed naturæ.

Tametsi autem inperuestigabilis
sit, & inexplicabilis vnio naturæ hu-
manæ ad uerbum, error tamen dete-
ctandus est eorum, qui docebant nō
veram Dei filium carnem assumpsisse,
& simulatione quadam ostendisse:
ignauiter suspicantes, alioqui à car-
ne hu-

ne hum
cū ne
dibus,

Carno

IVxta
ueni
gine
cato ob
tione v
mundat
tur.

Nam
sanctus
gavit, v
semel au
tur) aut
lius post
liberau
cet lecti
que viri

Qua
dum co
bis Abr
men no
quia no
lem rati
secundu

ne humana diuinitatem inquinari,
cum nec solis corporalis radij à sor-
dibus, quas cōtingunt, maculentur.

Caput 3.

Carnem'ne Christus assumpsit de
massa corruptionis?

IVxta sanctorum attestationis cō-
uenientiam, caro Christi in vir-
gine, vt reliqua virginis caro pec-
cato obnoxia fuisse dicitur: Opera-
tione verò spiritus sancti omnino
mundata, antequam ab eo assumere-
tur.

Nam & ipsam virginem spiritus
sanctus preueniens, à peccato sic pur-
gavit, vt à fomite peccati, aut ipsum
semel auferendo (quod magis vide-
tur) aut ipsum sic attenuando, vt nul-
lius postea peccati occasio esset, eam
liberavit. Insuper (vt Euangelica do-
cet lectio) potentiam generandi abs-
que viri semine ipsi contulit.

Quamuis autem Christus secun-
dum corpulentā substantiam in lum-
bis Abrahæ, sicut & Leui fuerit: ta-
men non in eo decimatus est, vt ille:
quia non vt ille secundum semina-
lem rationem ab eo descendit, neque
secundum legem communem, sed su-
pra na-

Luc. 1.

Aug lib.

de natura

et gratia,

cap. 36.

Matt. 7.

Luc. 7.

Esai. 7.

Ioan. 1.

Rom. 5.

Aug. lib.

10. cap. 2.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

sup. Gen.

LOCORVM COMMVNIVM
pra naturæ vires & sine peccato.

Rom. 8.
Matt. 4.
Ioan. 19.

Vnde & primitias nostræ massæ
assumpsisse dicitur. Hinc & caro eius
similis fuit carni nostræ, nō in culpa,
sed pœna. Quæ etiam mox in conce-
ptionis suæ initio, membrorum debi-
ta distinctione formata est, simul &
animata atque assumpta: quamvis
per successum tēporis sumpserit cor-
poris incrementum.

Caput 4.

Cur formatio corporis Christi spi-
ritui sancto peculiariter
tribuitur?

Ioan. 1.
Phil. 2.

Tametsi incarnatio opus sit tri-
nitatis, in scripturis tamen spi-
ritui sancto tribuitur: quod
spiritus sanctus patris & filij chari-
tas sit & donum, at ex ineffabili Dei
charitate. Verbum caro factum est:
Itaque ab incarnationis opere pater
& filius idcirco non excluduntur.

Gal. 4.

Nec tamen ob id, Christus filius
est spiritus sancti. Non enim de eo, si-
cut de patre genitus est. Virginis au-
tem filius rectè dicitur, eo quod de
ipsa genitus sit, vt matre. Nec verò
quicquid ex alio nascitur, filius etiā
est:

L
est: Patet o-
mate rena-

Dicitur
tus de spi-
tio ipsa nō
sit, virtut
fecta. Hir
seminalis
test.

Etsi et
tus sit, fa-
dicitur ex
uid, puta
uid semina-
nificanda
tionem, c
cta est: qu

Perso

IN in-
sona
tura
na natu-

An a
naturam
autorib
namque

est: Patet de pilis hominis, & baptis-
mate renatis respectu aquæ.

Dicitur autem Christus incarna-
tus de spiritu sancto, quod incarna-
tio ipsa non ex meritis, sed Dei dono
sit, virtute videlicet spiritus sancti ef-
fecta. Hinc nec spiritus sanctus quasi
seminalis materia ipsius accipi po-
test.

Matt. x.

*Aug. de
spiritu san-
cto, ca. 5.*

Etsi etiam de virgine Christus na-
tus sit, factus tamen per Apostolum
dicitur ex muliere & ex semine Da-
uid, puta per virginem, quæ de Da-
uid semine fuit. Et hoc dicitur ad sig-
nificandam eius singularem concep-
tionem, quæ opere spiritus sancti fa-
cta est: quod alijs non competit.

Rom. 1.

Gal. 2.

Caput 5.

*Personam'ne Christus, an natu-
ram assumpsit hu-
manam?*

IN incarnationis mysterio, nec per
sona assumpsit personam, nec na-
tura personam, sed persona diui-
na naturam humanam.

*Aug. de
fide ad
Pct. ca. 2.*

An autem diuina natura humanã
naturam assumpserit, videtur esse in
autoribus contrarietas. Concilium
namque Toletanum dicit, quod so-
lus

*In conci.
Tolet. 6.
cap. 1.*

lus

LOCORVM COMMVNIVM

*Aug. lib.
1. cap. 7.
de Trini*

Ius filius carnem seu naturam assumpfit humanam. Autoritates autē quaedam aliā dicere videntur, naturam diuinam assumpsisse. Tenendum tamen est personam diuinam, naturam assumpsisse humanam. Vnde illā autoritates intelligendā sunt, quod diuina natura humanā naturā in persona filij sit vnitas, & secundū hunc intellectum diuina natura dicatur incarnata, scilicet in filij persona.

Vnde & cum dicitur solum filium carnem assumpsisse, natura quidem non excluditur, sed incarnationem ad personam, aut patris, aut spiritus sancti terminatam non esse, designatur.

*Ioan. 1.
Ioan. Damas.
lib. 3. cap. 6. de
ortho. fid.*

Nec tamen per hoc dici debet diuina natura caro facta, ne conuersio naturā in naturam significari putetur. Neque etiam natura diuina homo facta, vel esse dicitur, quia non sic in vnitatem & singularitatem sui, vt persona verbi, humanam assumpfit naturam. Manet enim in singularitate personā naturarum distincta proprietas.

Porro personam hominis verbū non assumpsit, sed assumendo sibi naturam vniuit, & vniendo assumpsit, sicq; personalitatem præuenit.

Quod

L
Quod
im assu
tur per ho
natura.

Quæra

C
A
cat
tion
pou
tionib
mo, & hor
que an pe
quid, vel
dicendi se
dum mod

Quaru
dicit, in C
ynam tan
falsa.

Secund
est suppo
tum perso
Christi sin
& assumpt
positum,
duabus co

Hinc &
cis ipsius n

Quod vero Augustinus dicit ver- *In exposi.*
 im assumpsisse hominem: intelligi- *ymb & in*
 tur per hominem, non persona, sed *Psal. 64.*
 natura.

Caput 6.

*Quæ ratio coniunctionis natura-
 rum in Christo?*

CAutè loquendum est in expli-
 catione mysteriorum incarna-
 tionis verbi Dei. Nam de pro-
 positionibus illis: Deus factus est ho-
 mo, & homo est deus, & similibus: at-
 que an per hoc Deus factus sit ali-
 quid, vel non factus: tres sunt modi
 dicendi seu opiniones, ad exprimen-
 dum modum vnionis præactæ.

Quarum prima inter alia tacitè
 dicit, in Christo duo esse supposita, &
 vnam tantum personam, & hæc est
 falsa.

Secunda, quòd in Christo vnum
 est suppositum tantum, ac vna tan-
 tum persona. Nam corpus & anima
 Christi simul tempore vnita fuerunt,
 & assumpta, atque per hoc vnum sup-
 positum, seu vna persona in ipso, in
 duabus consistit naturis.

Hinc & propter vnionem dupli- *Aug. lib.*
 cis ipsius nat. præ in vno verbi suppo- *13. cap. 17.*
 sito, *de Trinito*

LOCORVM COMMVNIVM
suo, nomina vtriusque naturæ pro-
prietates significantia, de Christo
prædicari possunt: ita vt verè dica-
tur, Deus passus est, ac homo iste est
æternus.

Ex hoc quoque inferatur, post in-
carnationem, personam verbi esse com-
positam, cum prius simplex fuerit:
non quidem compositione, quasi ex
partibus, vnde totum resultet: sed
quia persona verbi, quæ antè in vna
tantum subsistebat natura, post in-
carnationem in duabus subsistit. Et
hæc benè intellecta, opinio vera cen-
setur.

Tertia denique dicit verbum hu-
manam naturam, vt habitum seu in-
dumentum assumpsisse. Sed hæc hæ-
retica est, & abijcienda.

Caput 7.

Quem sensum habent hæ proposi-
tiones, Deus factus est ho-
mo, & homo factus
est Deus?

*Aug. ad
Rom. 1.*

*Aug. lib.
de Trini.*

ca. 13. li. 1.

Locutiones illæ, de quibus capi-
te præcedenti dictum est, secun-
dum illos dicendi modos, di-
uersimodè determinantur. Nam iux-
ta

xta prin-
& econu-
stantia r-
tè non fu-
ac illa s-
quod ex-
tis, nec n-

Quoc-
fuerit, i-
esse filius

Iuxta
us est ho-
carnatio-
bus subst-
ac sic, qui-
ram, secu-
esse à Deo
dum hun-
quantum
pore & na-

Et secu-
ra vnita e-
vnio ex g-
à Deo præ-
prædestin-

Sed iux-
tus dicitur
minem ac-
est à Deo
nem, est I-
stus nō est

Iuxta primum, Deus factus est homo, & econuerso, &c. eo quod Deus substantia rationalis esse cepit, quæ antequam non fuerat & sic factus est aliquid: ac illa substantia cepit esse Deus, quod ex gratia habuit, non ex meritis, nec natura.

Idem sup. Ioannem tract. 66.

Quod cum ab æterno præuisum fuerit, ideo Christus prædestinatus esse filius Dei dicitur.

Iuxta secundum vero modum, Deus est homo, & econuerso: quia in incarnatione ex duabus naturis & tribus substantiis subsistens esse cepit: ac sic, quia humanam assumpsit naturam, secundum hanc homo dicitur esse à Deo assumptus. Vnde & secundum hunc modum Christus etiã in quantum homo, est aliquid, scilicet ex corpore & natura constitutum.

Et secundum quod humana natura vnita est deitati in tempore, quæ vnio ex gratia facta est, & ab æterno à Deo prædestinata, & sic etiam est prædestinatus cognitus.

Aug. lib. 1 cap. 2. de Trizi.

Sed iuxta tertiam, Deus homo factus dicitur, & contra: quia Deus hominem accepit, & homo assumptus est à Deo, ita quod habens hominem, est Deus. Per hoc autem Christus nõ est aliquid, secundum quod homo,

mo,

LOCORVM COMMVNIVM
mo, sed aliquo modo se habens.

Secundum quod etiam homo, pre-
destinatus dicitur esse filius Dei, eo
quod ab æterno præuisum sit, & in
tempore per gratiam collatum, vt
ipse qui homo, sit filius Dei.

*Aug. lib.
1. retract.
cap. 19.*

Neque verò Christus dicitur ho-
mo dominicus, cum & August. olim
sic locutus, postea hoc retractarit.

Caput 8.

*Est'ne natura diuina de uirgi-
ne nata?*

Concedi non debet naturam di-
uinam natam de uirgine, nisi
vt persona nata de eadem dici-
tur. Nam si per naturam intellexeris
essentiam, nec de uirgine, imò neque
de patre nata dici potest. Quo etiam
modo supra dicta est diuina natura
incarnata, quatenus videlicet perso-
na incarnata dicitur.

*Ioan. Da-
mas. lib. 3.
cap. 2. de
ortho. fi-
de.*

Affirmatur autem Christus bis na-
tus, & duas habuisse natiuitates: di-
uinam, scilicet, ex patre: & tempora-
lem ex matre, ob distinctas illarum
natiuitatum proprietates.

Caput 9.

Debet'ne

*Debet'ne
stus*

O
P
n
tria dicit
in dilecti
exhibiti
randa, ne
noranda
seu adora
per omni
& diligen
Secun
riculo, ga
tria recte
ne sui: se
cet Deo in
pta, nec a
catholica

Est'ne

N
O
it
n
turam, se
queretur
Sequeretur

*Debet'ne totus in utraq; natura Christus
unica adoratione coli?*

Opinione quorundā, caro vel *Rom. 1.*
anima Christi, seu eius huma-
nitas adoratione illa, quæ la-
tria dicitur, & diuinitati debet (quæ
in dilectione cordis & sacrificiorum
exhibitione, &c. consistit.) nō est ado-
randa, ne idololatria cōmittatur. Ho-
noranda autē est Christi humanitas
seu adoranda, dulia excellenti, ac su-
per omnem creaturam veneranda,
& diligenda.

Secundum alios aut sine omni pe-
riculo, eadem Christi humanitas la-
tria rectē adoratur, non quidē ratio-
ne sui: sed suppositi, inquantū, scili-
cet Deo in vnitatē suppositi est assum-
pta, nec ab ea vnquam separata. Hæc
catholica est doctrina.

Caput 10.

*Est'ne Christus quatenus homo
persona?*

Non est concedendum Chri-
stum, vt homo est, esse perso-
nam: alioqui Verbum nō na-
turam, sed personam, assumpsisse se-
queretur: quod supra est improbatū.
Sequeretur etiā, quod secundū quod
F homo,

LOCORVM COMMVNIVM
homo, esset tertia in trinitate perso-
na: quod patet esse falsum.

Nec oppositum argui potest, eo
quod est substantia rationalis. Non
enim hoc sufficit ad rationem perso-
næ, quæ dicitur quasi per se sonans,
nec alteri coniuncta, sicut tamen est
natura humana in Christo. Neq; eti-
am vulgaris personæ definitio perso-
nis diuinis conuenit, sed alijs.

Sed nec impedit eum, secundum
quod homo est prædestinatum esse fi-
lium Dei, qui est persona. Non enim
quo est, eo homo filius dei est, sed per
gratiam hoc accepit.

Eph. 2.

Deniq; nec filius adoptiuus Chri-
stus dici debet, sed naturalis. Non e-
nim prius esse cepit, & postea in filiū
adoptatus est, sed semper fuit filius
æterni patris. Virginis quoque filius
est per naturam & gratiam, non qui-
dem adoptionis, sed vnionis.

Rom. 1.

Potest autem dici, personam, quæ
semper fuit, prædestinatam esse secun-
dum hominem assumptum, vt scili-
cet ipse qui homo, esset filius Dei. Itē
& naturam humanam, vt verbo pa-
tris personaliter vniretur.

*Aug. su-
per Ioan.
cap. 2.*

Caput II.

Potest ne

Potest

Simp
tion
stus
pe per qu
per hoc i
potest E
dicatū di
nitati. H
ras omni
Christo
Verun
ta determ
ra, in qua
talis esse
Per qu
simplicit

*Est ne cor
dem*

AD
ne
st
distinctio
ad perfor

Potest'ne Christus absolutè dici uel
factus, uel creatus, uel
creatura?

Simpliciter & absque determina-
tione dici nõ debet Christus fa- *Aug. lib.*
ctus, creatus, uel creatura: quip- *1. cap. 13.*
pe per quem omnia facta sunt, atque *de Trinit.*
per hoc ipse factus absolutè dici non
potest. Et alioqui ipsi Euangeliũ præ-
dicatũ diceretur, essetq; subiectus va-
nitati. Hæc etenim secundũ scriptu-
ras omni cõueniunt creaturæ. At de *Rom. 6.*
Christo ea absolutè dici, est absurdũ.

Veruntamen concedi potest, addi-
ta determinatione. Est enim creatu-
ra, in quantum homo: & in quantum
talis esse cœpit.

Per quod quidem nõ sequitur, eũ *Amb. de*
simpliciter esse creaturã, aut cœpisse. *fide, ca. 6.*
Galat. 4.

Caput 12.

Est'ne concedendum, hominem hunc,
demonstrato Christo, sem-
per fuisse?

AD hanc uel similem quæstio- *Aug. sup.*
nẽ, an ille homo, scilicet Chri- *Psal. 80.*
stus, esse cœperit, non est sine *Ioan. 9.*
distingtione respondendum. Nempe si
ad personam respicias, verum est eũ
F 2 semper

LOCORVM COMMVNIVM
semper fuisse: sin vero ad naturā hu-
manam, conceditur eum cœpisse.

Per quam distinctionem & autori-
tates, quæ contrariæ videntur, vt q̄
Christus est recens homo, & q̄ puer
iste creauit stellas, cōciliari possunt.

Aug. lib.

3. ca. 14. de

Trini.

Potuit autem Christus hominem
aliunde assumere, quā de genere A-
dam: sed ita fieri magis congruebat,
vt diabolus vinceretur per aliquem
de genere eius, qui victus fuerat.

Ioan. 3.

Eccle. 31.

Tametsi autem de genere Adam as-
sumptus sit homo, tamen nec perso-
na ipsius, nec natura assumpta, vt ver-
bo vnita, peccare potuit: quamuis vt
in se considerata.

Nec obstat, liberum eum arbitriū
habuisse, cum nec in angelis confir-
matis hoc peccandi potentiā arguat.

Quod etiam scriptum est, qui po-
tuit transgredi, & non est transgres-
sus, de membris Christi potius intel-
ligendum est totum, aut solum pro
ultima parte de Christo.

Qui & sexum muliebrem assume-
re quidem potuit: sed virilem ex fœ-
mina eum assumere, magis erat con-
gruum, vt sic vtriusque sexus libera-
tio per eum futura ostenderetur.

Caput 15.

Profe

Profecit
natur

P
Le
Pac
cu
mento
vt nec a
enim: est
ram: &
capitis,
dinem,

Nec e
ra: dicu
hoc fieb
um succ
dum ex
festatio
gendum
videtur
minis p
ra in sin
id est, sic
nitionis
dici pot
entia ac

Fuit r

Profecit'ne Christus secundū humanā naturam, in sapientia & scientia?

Plenus fuit sapientia, & gratia, ac omnibus donis Christus, secundum hominem, mox à momento quando conceptus est, adeo ut nec amplius accipere posset. Non enim est ei datus spiritus ad mensuram: & de plenitudine ipsius, utputa capitis, secundum quandam similitudinem, omnes acceperunt.

Nec contra hoc est, quod scripturæ dicunt eum in his profecisse. Nam hoc fiebat, non per augmentum talium successiuè accipiendū, sed secundum exteriorem & ampliore manifestationem. Quo etiam modo intelligendum est, quod Ambrosius dicere videtur, eum secundum sensum hominis profecisse: iuxta quod scriptura insinuat eum parentes ignorasse, id est, sic se ad eos habuisse, quasi agnitionis eorum tunc expers esset. Vel dici potest de experimentalis hoc scientia accipiendum.

Luc. 2.

Lib. de in-

carn. d

sacr. c. 7.

Esai. 11.

Caput 14.

Fuit'ne humana in Christo scientia æqualis diuinæ?

F 3 **Plenus**

*Psal. 138.
1. Cor. 2.*

LOCORVM COMMVNIVM
OMnia, quæ Deus scit, anima Christi per scientiam sibi collatâ in verbo, cognoscit: nec tamen per hoc scientiæ Dei equatur, quando nõ ita perspicuè, vt Deus ea intelligit. Nouit igitur omnia, quæ Deus, quo ad numerum scitorum, nõ tamen, quo ad sciendi modum.

Ex hoc autem non sequitur, eam creare quid posse. Quamuis enim creandi habeat scientiam, vt norit quomodo mundus sit creatus: nõ tamen creandi habet potentiam, cum sit creatura, quæ capax non est omnipotentis, qualis in creatione requiritur.

*Hom. 3.
in 1. cap.
Luc.*

Veruntamen, iuxta Bedam, Christus omnipotentiam, quam filius dei semper habet naturaliter, hanc dum filius hominis factus est, ex tempore accepisse dicitur: quod persona quæ verbi semper fuit, futura quoque erat persona hominis.

Caput 15.

Assumpsit ne Christus cum humana natura eiusdem etiam infirmitates?

*Aug. su.
Gene. 12.
cap. 24.*

Veram hominis naturam tam corporis, quam animæ, passibilem Christus assumpsit, cum vtriusque

vtriusque
quidem
fasciper
pediuit:
dæ sunt,
quæ eur
catum a

Hinc
in anima
tempore
ritate al
secus ac
nem ver
dinem a

Hinc v
cere vid

Quo
coactè a
cundum
scilicet r
Dei cont
bus non

Subiacu

N
re, Chri

L I B E R III.

vtriusq; defectibus pœnalibus, non quidem omnibus, sed ijs quos ipsum suscipere decuit, & salutis nostræ expediuit: secundū quod & intelligendæ sunt, si quæ scripturæ occurrunt, *Hebr. 4.* quæ eum omnes defectus, præter peccatum assumpsisse asserunt.

Hinc dicere dolorem in carne, & in anima tristitiam veram, passionis tempore Christum non sensisse, à veritate alienum est & hæreticum: non secus ac si dicatur ipsum non hominem verum, sed eius tantum similitudinem assumpsisse.

Hinc verba Hilarij quæ oppositū dicere videntur, sanè intelligēda sunt. *Lib. 10. de Trinit.*

Quos autem defectus pœnales nō coactè assumpsit, sed voluntariè, secundum quandam propassionē, quæ scilicet mens ipsius à rectitudine, & Dei contemplatione eisdem passionibus non sit dimota. *Esai. 55. Matt. 26. Marc. 14. Psal. 87.*

Caput 16.

Subiacuit ne Christus patiendi, moriendiq; necessitati?

Non tantum moriendi potestatem, verum & patiendi in anima, & moriendi in corpore, Christus assumpsit necessitatem, *Rom. 8.*

F 4 non

LOCORVM COMMVNIVM
non quidē aliqua coactione, sed spon-
tanea voluntate. Nam nec nobis hęc
necessitas prouenit ex natura, vt pri-
mō instituta est, sed vt vitiosa est ex
peccato: quod Christus non habuit.

Acceptit autem de omni statu ho-
minis aliquid ipse Christus, vt de in-
nocentiæ statu, peccati immunitatē:
de statu post peccatū, defectus & per-
nam: de statu sub gratia, eiusdem ple-
nitudinē: & de statu gloriæ inpec-
cabilitatem & dei contemplationem
perfectam.

Caput 17.

Ioan. 6.

Marc. 14.

Matt. 26.

Quotuplex fuit in Christo uoluntas?

Secundum duas in Christo natu-
ras, plures in eo fuisse volunta-
tes ostenditur: secundum quartū
autem a patre petiuit, quod non im-
petrauit, ac se non impetraturū præ-
sciuit: neque secundum alterā voluit.

In eo namque voluntas diuina erat
& humana: & hæc vltima duplex: ra-
tionis scilicet & sensualitatis, secun-
dum quam pati & mori refugiebat:
quod tamen secundum diuinam vo-
luntatē, & rationis humanę volebat.

Psal. 134.

Nec tamen per hoc in eo rebellio
carnis ad spiritum erat vlla, quia nul-
la concupiscentia. Erat autem in eo
sensua-

sensuali
næ ver

Hinc
necessit
Quanc
tione al
dubitasti
hoc san
dum du

Meruit

si

M

demptio
cæt. sibi
tem, & a
minis cl
mæ imp
à corpor

Hæc a
in passio
suæ iniri
gratiæ &
ne. Vnde
tuit, quo
lūm, qu
idem sci

sensualitas, vt in ipso naturæ huma-
næ veritas comprobaretur.

Hinc & orauit, vt nobis orandi in
necessitate, exemplum relinqueret.

Quamquam autem à patre sub condi- *Luc. 22.*
tione aliquid petierit, & ob id quasi
dubitasse, à sanctis dictus videatur, *Matt. 26.*
hoc sanè intelligi debet, id est, ad mo-
dum dubitantis se habuisse.

Caput 18.

Meruit ne quicquam Christus sua pas-
sione, & nobis & sibi?

Meruit Christus per passionē
suam, nō tantum nobis, sed *Phil. 2.*
etiam sibi: nobis quidem re-
demptionem & regni apertionem, &
cæt. sibi verò corporis immortalita-
tem, & animæ impassibilitatē ac no-
minis clarificationem. Quam & ani-
mæ impassibilitatē, mox post ipsius
à corpore separationem adeptus est.

Hæc autem prædicta non tantum
in passione, verum & à conceptionis
sue initio meruit, quod vt posset ex
gratiæ & virtutum habuit plenitudi-
ne. Vnde nec in merito proficere po-
tuit, quo ad meriti efficaciam: sed so-
lum, quo ad numerum meritorum,
idem scilicet pluribus modis meren-

LOCORVM COMMVNIVM
do. Quare licet acceperit impassibili-
tatem post mortem, antè tamen abso-
lutè loquendo, nō minus beatus fuit:
quanquam secundū quid, quia non-
dum ab omni miseria immunis.

Phil. 2.

Hinc etiam quod Deus vocetur,
antemortem habuit. Et quod Apo-
stolus hoc ei per passionis humilita-
tem collatum dicit, intelligi debet,
de nominis huius fama per vniuer-
sum orbem spargenda.

Quod etiam Ambrosius dicit, id
ipsum nomen donatum Christo deo,
August. autem homini, diuerso id di-
cunt respectu: Ille namq; loquitur re-
spectu naturæ, hic gratiæ.

Ea autem, quæ sibi Christus me-
ruisse dictus est, sine merito (supposi-
ta mortalitate & passibilitate, quam
assumpserat) habere nō potuit: quā-
uis talem naturā assumere poterat,
vbi illa simul accepisset: & sic nec me-
ruisset, & nomen suum aliter pote-
rat clarificare.

Sic & redemptionem nostram in-
telligendus est, alia via quàm per pas-
sionem procurare potuisse, illam ta-
men congruentissimam fuisse.

Caput 19.

Quomo-

Quomo-
bo

P Er
CH
bo
suae mag
bis vicin
dem pas
sacrifici
rū malo

Factu
tem dia
ra prius

Sicq;
uit: quia
tur, sua
quoque

Est p
operis e
humani
uis priu
cto conu
& spirit
doque r

At m
lus ipse
ctus, id
tem, sed

Quomodo per mortem Christi, à dia-
bulo, peccato, & pœna re-
dempti sumus?

Per passionem & mortem suam
Christus nos à peccato, & dia-
bulo redemit (quo & charitatis
suae magnitudine, charitatem in no-
bis vicissim accendi voluit) vt per fi-
dem passionis & mortis eius, qui se
sacrificium pro nobis obtulit, dicto-
rū malorum euasione adipiscamur.

Factus enim est homo, vt per mor-
tem diabolum iuste vinceret in natu-
ra prius victa.

Sicq; & à pœna æterna nos libera-
uit: quia culpam, pro qua pœna debe-
tur, sua morte destruxit, temporale
quoque tandem ablaturus.

Est proinde ob vsum potestatis &
operis expletionē, Christus proprie
humani generis redemptor, quam-
uis prius illud & patri & spiritui san-
cto conueniat: quapropter & pater
& spiritus sanctus redemptor quan-
doque nuncupatur.

At mediator Dei & hominum so-
lus ipse est, nō pater, nec spiritus san-
ctus, idē non secundum diuinita-
tem, sed secundum naturam assump-

F 6 tam,

Rom. 5.

Luc. 22.

Psal. 68.

1. Cor. 5.

Aug. lib.

13. de Tri-

cap. 16.

1. Tim. 6.

Rom. 7.

Iob. 1.

LOCORVM COMMVNIVM
tam, qua & minor patre, & caput ho-
minum esse probatur.

Caput 20.

Poterat'ne alio pacto redimi genus
humanum, quàm per Christi
mortem?

*Aug. de
Trini. lib.
13. ca. 10.*

ALio quidem modo, quàm per
Christi passionem, Deus, cu-
ius potestati omnia subsunt,
hominem liberare potuisset: sed nul-
lus alius infirmitati nostræ sanandæ
erat conuenientior. Hoc enim modo
voluntas hominis per amorem ma-
gis in Deum dirigit: & iustitia mani-
festius est obseruata in victoria dia-
boli, qui cùm Christū occiderit, nul-
lam in eo mortis causam reperiens,
potestatem vsurpatam in omnes fide-
les, iure amisit.

*Esa. 55.
Rom 8.
Eph. 5.*

Neque tamen etiam si Deus (quod
potuit) vno nutu hominem redemis-
set, iniuria alicui esset illata: quippe
in cuius manu vniuersa consistunt.

*Matt. 2.
Luc. 14.*

Christus ergo hostiam & precium
redemptionis nostræ seipsum offe-
rens, per passionem suam, causa fuit
effectiua & autor reconciliatiōis hu-
manæ pro omnibus quidem sufficien-
ter: efficaciter vero pro electis tantū.

Qui

Qui
fit à se
is: hi ta
rum b
tes eor
nus, in
inquit
ipse me
runt ch

Fuit'ne
car

INC
ani
sep
Quo
relictu
dum, n
ta fuer
nis hu
tractur
dum est
positur
Quo
minem
ne, & si
gendur
fuerit f

Qui & cum ad passionem traditus sit à seipso, à patre, à Iuda, & à Iudæis: hi tamen ultimi, quamuis opus eorum bonū esset, tamen si spectes mentes eorum, pessimum egerunt facinus, innocentissimum dominum ex iniquitate mactantes, quem pater ac ipsemet seipsum ex maxima obtulerunt charitate. *Ioan. 20.*

Caput 21.

Fuit ne in morte Christi, à sacra eius carne, beataq; anima, diuinitas separata?

IN Christi passione diuinitas ab anima ipsius, siue etiam à carne, separata non fuit.

Quod autem Christus in cruce relictum se clamat à Deo, intelligendum, non quod vnio personalis soluta fuerit: sed quia auxilium defensionis humanitati ad tempus erat subtractum. Et hoc etiam modo capiendum est dictum Ambrosij, quod oppositum videtur sonare.

Quod etiam Athanasius dicit hominem reassumptum in resurrectione, & sic in morte depositum: intelligendum, non quasi vnio personalis fuerit soluta, sed quia anima à corpo

*Commen.
ad 23. cap.
Luc.*

*Lib. 6. de
fidei bea-
titudi.*

LOCORVM COMMVNIVM
re per mortem fuit separata. Vnde &
verè mortuus probatur.

Psal. 18.

Hinc & filius Dei passus dicitur &
mortuus, propter proprietatum vtri
usque naturæ communicationē. Qui
tamen secundum diuinitatem impas-
sibilis est & incommutabilis. Ex quo
etiam passus & non passus : mortuus
& non mortuus dici potest, diuerso-
rum respectu.

Caput 22.

*Remansit'ne Christus post mor-
tem homo ?*

Christus in triduo mortis suæ,
quia quatenus homo, verè mor-
tuus fuit, homo dici non potu-
it. sed secundū carnem in sepulchro,
secundum animā apud inferos fuit.

Totus tamen & in sepulchro, totus
& in limbo, quamuis non totū. Per
vocem enim totus representatur per-
sona, per totum autē, natura. Persona
autem ipsius, cum sit indiuisibilis, nō
fuit maior coniunctis inter se anima
& corpore, quā separatis: quæ tamē
ipsa per mortem non reliquit.

1. Cor. 1.

Sed & filius hominis, seu ille ho-
mo, scilicet Christus, venit de cælo,
& est ybique, & filius Dei crucifixus
est, &c.

est, &c.
matur
næ vni
verbi i

O
ritate.

De c
quod si
non vi

Qua
bili, ve
tus, sed
matus.

Cū

& cred
primis
toribu

compe
Dei. Te
tit, nisi
Hoc en

ra bon

An a
peruen
vero e
gi pote
dum vi

est, &c. Per communicationem idiomatum, respiciendo scilicet ad personam unitatem. Et hactenus quidem de verbi incarnatione.

Caput 23.

Quid est Fides?

Occasione dictorum de plenitudine gratiæ Christi, inquirendum est de fide, spe, & charitate.

De quarum prima aduertendum, quod sit virtus, qua creduntur, quæ non videntur.

Quæ quidem capta vel pro credibili, vel habitu informi, non est virtus, sed dū est habitus charitate informatus, quomodo est in solis iustis. *Aug. in Psal. 77.*

Cum etiā aliud sit, credere Deum, & credere Deo, ac credere in Deum: primis duobus modis, etiam peccatoribus, imo & demonibus credere competit, & est nihilominus donum Dei. Tertio autem modo non competit, nisi fidem formatam habentibus. *Ioan. 2.* Hoc enim modo credere, est per opera bona in Deum ire.

An autem fides informis charitate superueniente, maneat & formetur: an vero ea depulsa alia succedat, ambigi potest: prius tamen magis dicendum videtur. *Est*

LOCORVM COMMVNIVM

Ephe. 4.

Est autem vna tantum cōstitenda fides, siue pro credibili fides capiatur, siue pro habitu. Hic enim est in vno idem numero. in diuersis autem saltem idem specie.

Hebr. 11.

Quamuis autem quæ credimus, apertè non videmus, credere tamen nos per intellectū cognoscimus. Est enim fides (secundum Apostolum) de sperandis & non apparentibus.

Quæ etiam fides convenientiam quandam habet cum spe, multum tamen ab ea differt. Vnde & definitio si dei, spei propriè non conuenit.

Caput 24.

Quod'nam est fidei obiectum?

Ioan. 14.

Lib. 2.

*quæ. euan.
cap. 19.*

1. Pet. 4.

Fides etsi iuxta prædicta, propriè non sit, nisi de ijs quæ nō videntur: ea tamen largius sumpta, quandoq; etiā credere dicimur, quæ videmus, quo modo Christus ait: Ut cum factum fuerit, credatis. Verum hīc agit de fide propriè dicta. Quod autem August. dicit fidem esse de rebus præsentibus: accipit ipse fidē pro mercede fidei in patria accipienda.

Hinc Petrus fidem passionis Christi habuit, non quia hominem mori vidit, sed quod hunc Deum esse credit: sic nec nobis per hoc fides meretur,

tur, quæ
fixum
dimus

Quæ
nitis vi
dita (sec
tellectu
quod ta
sunt, ni
quæ nisi
tur, ver
go quo

Quæ

A

ria: nec
se, & in
nem for
bere op
culorum
dentium
uisse pr

Quæ
minibu
lus sine
rat: qua
mus, ip
Veru

tur, quod credimus hominem crucifixum, mortuum, sed quod eum credimus esse Deum.

Quamuis autem fides non sit de cognitio visu exteriori, oportet tamen credita (secundum Augustinum) per intellectum aliquo modo apprehendi: quod tam de his, quæ sciri non possunt, nisi credita, quam etiam de his, quæ nisi scita aliquo modo non creduntur, verum esse probatur. Creditur ergo quod ignorat, non tamen penitus.

*Lib. 19.
de Trinit.
cap. 2.*

Caput 25.

Quæ fides ad salutem necessaria?

A B ipsius usque conditi orbis exordiis continua serie, fides homini ad salutem fuit necessaria: nec sufficiebat credere Deum esse, & in se sperantibus remunerationem fore: sed & mediatoris fidem habere oportuit: quæ tamen fides articulorum distincta cognitione, & credentium constantia & deuotione creuisse probatur.

1. Tim. 2.

Quæ & de veteris testamenti hominibus intelligi debent, quorum nullus sine fide mediatoris saluari poterat: quamuis quod nos factum credimus, ipsi credebant futurum.

Rom. 10.

Iob. 1.

Veruntamen simplices implicitè hoc

hoc

3. Reg. 17.

hoc credebant in fide maiorum, quibus expressius erat reuelatum: sicut & modo maiores ea expressius credere oportet.

Credi autem tunc secundum quosdam expressè oportuit mediatoris natiuitatem, mortem, resurrectionè & iudicium: secundum alios autem, sufficiebāt primum & vltimum cum fide trinitatis.

Acto. 10.

Quam fidem & Cornelius Centurio habuit: ynde & Deo acceptus erat, quamuis Christum iam venisse nesciret, cuius vt certior fieret, Petrus ei missus fuit.

Vbi aduertendum, fidem, spem, & charitatem, secundum operationem interiori in præsentia æqualiter intendi: inter quæ tamen charitas maior dicitur: quia alijs euacuatis, in futuro, ipsa manet, & est mater aliarum. Dicuntur autem fides & spes charitatem præcedere, nõ quidem causa aut tempore, sed quia illa sine ipsis est, & non contra.

1. Cor. 13.

Caput 26.

Quid est Spes?

Spes (vt virtus est) spiritualia & æterna respicit bona: cum sit certa expectatio futuræ beatitudinis, ex

nis, ex
dentibus
tis eam
sumptio

Et he
eò quod
quibus t
spes aut
differen
indifferè
sentibus
a alieni
& futuri

Porro
vitæ stat
clarissim
terna co
tione ne
tem que
citur, qu
tres in li
donec D

CV
ra
ha
polsit, q
bis posu
prouoca

L I B E R III.

nis, ex Dei gratia & meritis præcedentibus proueniens. Nam sine meritis eam sperare, non spes, sed præsumptio est.

Et hæc cum fide quidem conuenit, *Rom. 8.*
 eo quod est iuxta de inuisibilibus, de quibus tamen fides est, vt non visis: spes autem, vt non habitis, in quo differunt: sicut & in hoc, quod fides indifferenter est de bonis & malis, præsentibus, præteritis & futuris, de suis ac alienis: spes vero de bonis tantum, & futuris, ac ad se pertinentibus.

Porro in Christo etiam pro huius vitæ statu, neutra harum fuit, cum clarissime Deum viderit, & bona æterna comprehenderit qua etiam ratione nec in beatis sunt. Christus autem quædam sperasse & credidisse dicitur, quia firmiter eis assensit. At patres in limbo eas virtutes habebant, donec Deum non videbant.

Toan. 7.

Psa. 30.

Caput 27.

Quid est Charitas?

Cum tam eximiam & incomparabilem Christus charitatem habuerit, qua maior esse non potuit, qua & animam suam pro nobis posuit, & ad dilectionem nos prouocauit: ideo de charitate primo

Marc. 10.

Ephe. 5.

Deut. 6.

mo

LOCORVM COMMVNIVM

Matt. 22. mō sciendum, quod ea est, qua Deum
1. Tim. 1. propter se diligimus, & proximum
propter Deum.

Quæ quamuis vna sit, geminatur
tamen ob duo dilecta, Deum scilicet
& hominem: vnde & duo de ea dan-
tur præcepta, propter motum dupli-
cem in ea quæ diliguntur.

Aug. in Præcipitur autem nobis & chari-
lib. 1. de tas habenda, & modus ipsius seruan-
doct. Chri dus insinuatur, qui est, vt toto corde,
stia. c. 22. &c. Deum diligamus: proximum pro-
pter Deum.

Qui, licet rebellionē carnis impe-
diente, in hac vita impleri perfectē
nō possit, nō tamen frustra datum est
mandatū. Neq; enim aliquis curre-
ret, nisi sciret quo currendū sit. In pa-
tria ergo, hic inchoatū, implebitur.

Rom. 15. Ambo deniq; charitatis præcepta,
Galat. 5. adeo connexa sunt, vt vnum absque
altero impleri non possit. Vnde & v-
num sæpē pro vtroque ponitur.

Caput 28.

Quod genus diligendarum rerum di-
lectionis præcepto continetur?

Quicquid diligere ex charitate o-
portet, in dictis duobus de di-
lectione mandatis cōtinetur.
Qua-

Quatu
Augu
Proxim
& corp
bus tar
dari no
nentur
homin
sti corp
oderur
Non
cui ber
que per
debet:
de semi
benefic
multa
mi nost
Quam
mus, ip
est, sed
or. Hin
& max
Christi
contin
nos, pr
mus, m
in hoc
Adu
alter a
aut scil

L I B E R III.

Quatuor enim ex ea diligenda tradit *Lib. 1. de*
 August. Quæ sunt, Deus, supra nos: *doc. Chri.*
 Proximus, iuxta nos: Anima nostra, *cap. 23.*
 & corpus, quod est infra nos: de qui-
 bus tamen vltimis duobus, præcepta
 dari non oportuit, quia in alijs conti-
 nentur: eorumq; dilectio naturaliter
 homini insita est. Neque enim viri iu-
 sti corpus macerantes, ipsum ob id
 oderunt, sed corruptiones ipsius.

Nomine autem proximi quilibet, *Eph. 5.*
 cui beneficium conferendum est, at-
 que per hoc omnis homo, intelligi *Luc. 10.*
 debet: quod & ex parabola domini
 de semiuivo patet. Insuper & à quo
 beneficiū accipitur. Hinc angeli, qui
 multa nobis bona impendunt, proxi-
 mi nostri censendi sunt, ac diligendi.
 Quamuis autem à Deo omnia habea-
 mus, ipse tamen proximus noster nō
 est, sed incomparabiliter excellenti-
 or. Hinc dilectio supra nosmetipsos, *Luc. 6.*
 & maxima ipsi debetur. Homo etiam
 Christus quamuis nomine proximi
 contineatur, magis tamē eum quā
 nos, pro sui excellentia diligere debe-
 mus, minus tamen quā deum: quia
 in hoc eo minor est.

Aduertendum quoq; quod variè *Gene. 1.*
 alter alterius proximus dici potest,
 aut scilicet conditione primæ ori-
 ginis,

LOCORVM COMMVNIVM
ginis, vt sunt omnes homines, aut
spe cōuersionis & saluationis, vt sunt
non modo ad fidem conuersi, sed etiā
quotquot ad eam conuerti possunt.
Aut propinquitate cognationis, vt
sunt nobis sanguine specialiter con-
iuncti: & ratione beneficæ subuen-
tionis, quales sunt sancti Angeli.

Caput 29.

Quis in dilectione seruāus est ordo?

Cant. 2.

Dilectionis ordo deponit, vt di-
ligantur diligenda, alijs post-
nabit. In diligendis quoque
plus diligatur, quod plus diligibile
est: Primo igitur, & super omnia dili-
gatur Deus, dehinc anima propria,
deinde proximus, & vltimo propri-
um corpus.

De proximis autē opinantur qui-
dam, quod affectu quidem omnes æ-
qualiter diligendi sunt, non effectū:
alii vero quod tam affectu quā effe-
ctu æqualiter diligendi. Sunt qui ter-
tiam amplectuntur viam, vt scilicet
nec affectu, nec effectū æqualiter sint
diligendi, cum ordo absq; inæquali-
tate esse nō possit: & effectus affectui,
cæteris paribus, respondere debeat.

Luc. 8.

Marc. 3.

Ea autem, quæ in oppositū viden-
tur, intelligenda veniunt, quatenus
ad idem

L
ad idem
diligere
oportet
amplius

Sunt p
vita plu
mali, cu
bis conit

Inimi
iubet, ob
nibus di
vitam co
in eisdem
endum, i
dus quat

Melior n
mic

A M
in
gi
et amico
si tamē q
magis me
corum, q

Quod
mici dici
dum est si
ne accept

ad idem beatitudinis bonum omnes diligere debemus: non tamen æquali oportet affectu id fiat, sed meliores amplius.

Sunt proinde boni extranei in hac vita plus diligendi, quam parentes mali, cum vinculo charitatis sint nobis coniunctiores.

Inimicos quoque Dominus diligere *Mat. 5.* iubet, ob bonum nature: quod in omnibus diligendum est, & ut ad bonam vitam conuertantur: vitium autem in eisdem, imò & in parentibus odium, itaque sint hi charitatis gradus quatuor. *Acto. 7.*

Caput 30.

Melior ne est, & maioris meriti inimicorum, quam amicorum dilectio?

Amicorum dilectio simul cum inimicorum dilectione est magis meritoria, quam ea quæ est amicorum, ad ambas comparata: si tamè quælibet per se consideretur, magis meritoria est ea, quæ est amicorum, quia feruentior.

Quod aut August. eam quæ est inimici dicit esse meliorem, intelligendum est simul cum amicorū dilectione acceptam. *Ench. 73. cap.*

Errant,

LOCORVM COMMVNIVM

Ibidem. Errant, qui putant charitatem haberi posse absque inimicorū dilectione, occasionē sumentes ex verbis Augustini, qui dicere videtur, inimicorum dilectionem esse perfectorū, &c. Præceptum enim de dilectione extendit se ad omnes generaliter. Et quod *Deut. 6.* August. dicit, intelligendū est de perfecta inimicorū dilectione, per quod non excluditur, quin & alijs suo modo diligi possint & teneantur.

Caput 31.

Potest'ne semel accepta charitas amitti?

1. Cor. 13. **N**on est necessarium, charitatem semel habitā semper permanere: sed habitā amitti potest, & amissa recuperari: sicq; a damnan-
dis quandoque habetur, & a prædestinatis quandoque temporaliter amittitur: non autem finaliter, quin gratia Dei recuperetur.

1. Cor. 13. Quæ verò ex Apostolo & alijs contrā allegari possunt, intelligi debent de charitate perfecta, & secundum finalem charitatis effectum.

Licet autem & fides & spes in patria, tam quo ad habitū, quàm actū, sint euacuandæ: sicut & scientia, quo ad actum

ad actum
us man
vtrunq;

Quæ
triæ in C
charitat
ipse adh
cet, vt el
nam, dile
ta diuina

Dilig

VN
c
D

in se cont
& immut
magis ne

Secun
magis ab

in tempo
ne plus b

Vnde
plus vno
re dicitur

Quod
absolutè
xisse, de re

L I B E R III.

ad actum destruetur, substantia ipsius manente, charitas tamen quo ad vtrumque manebit.

Quæ & ipsa secundum modum patriæ in Christo fuit. Vnde & modum *1. Ioan. 4o* charitatis eorum, qui sunt in patria, ipse adhuc in via seruauit, ita, scilicet, vt electos sicuti se, ad vitam æternam, dilexerit, eorumq; salutem iuxta diuinam optârît voluntatem.

Caput 32.

Diligit'ne Deus alium alio magis aut minus?

VNa eademq; dilectiõe omnia *Sap. 11.* *Gene. 1.* creata ab æterno æqualiter Deus dilexit, ipsam videlicet in se considerando, vt quæ est æterna & immutabilis Dei essentia: quæ nec magis nec minus suscipere potest.

Secundum efficientiam autem id magis ab æterno dilexisse dicitur, cui in tempore idq; absque sui mutatione plus boni impartitur. *Phil. 4.*

Vnde & secundum effectum vnū *Aug. lib. 5. cap. 16.* plus vno tempore quàm alio, diligere dicitur. *de Trinito.*

Quod autem de electis astruitur, absolutè Deum eos ab æterno dilexisse, de reprobis non conceditur, nisi cum

G si cum

Malac. 3. nisi cum additione, scilicet qua opus eius erant futuri.

Caput 33.

Fuerunt'ne in Christo uirtutes omnes cardinales?

Virtutes cardinales seu principales, quatuor sunt, scilicet, iustitia, quæ (vt Aug. loquit) est in subueniendo miseris: Prudentia, quæ est in præcauendis insidijs: *Lib. 14. de Trin. c. 9.* Fortitudo autem in perferendis molestijs: Temperantia, in coërcendis delectationibus prauis: quibus quidem in hac vita bene uiuitur, & post hanc vitam peruenitur ad æternam. Et hæc in Christo plenissimè fuerunt secundum usum quæ habent in patria, atq; etiã secundum eum quæ habent in via, quo ad passiões ab extrinseco illatas. *Sap. 8.* Quæ etiam uirtutes remanebunt, quantum ad habitum, quamuis aliud ibi usum sint habituræ.

Caput 34.

Sunt'ne 7. spiritus sancti dona inter uirtutes adnumeranda?

Lib. 1. de spiritu s. cap. 20.

Secundum Ambrosij sententiam dona spiritus sancti, dicenda sunt esse uirtutes, operationem uel

delicet h
Sunt
cet donu
filij. forte
timoris.
desitura
à beatis
quàm nu
Quæ d
iuxta Esa
quit, supe
Ea aut
ra, cū de a
timore sp
tamē & so
ni sanctus
li. Vnde &
effectū, ve
Sed est
alius mur
tur, & hic
Eo enim,
nis pericu
bonorum
uilis, quo
hibet ad p
nus quide
tialis, quo
durū vide
ta deuitat
pennā hab

delicet humanam perficientes.

Sunt autem septem numero: scilicet donum sapientiae, intellectus, consilii, fortitudinis, scientiae, pietatis, & timoris. Quae & in patria non modo desitura non sunt: sed & abundantius à beatis (secundum alios tamē actus) quam nunc in hac vita habebuntur.

Quae & ipsae in Christo fuerunt, *Esai. 11.*
iuxta Esaię vaticiniū, Requiescet, inquit, super eū spiritus sapientiae, &c.

Ea autem in patria esse permansura, cū de alijs minus dubij habeat, de timore specialiter ostenditur, de quo tamē & scriptura dicit: Timor domini sanctus permanens in seculū seculi. Vnde & ipse ibi erit, non solum per effectū, verū & secundum habitū. *Psal. 118.*

Sed est timor multiplex. Nempe alius mundanus siue humanus dicitur, & hic malus est & deuitandus. Eo enim, contra Deum timentur carnis pericula, & temporalis amissio bonorum. Alius autem dicitur seruilis, quo scilicet à peccato se quis cohibet ad pœnam vitandam: qui bonus quidem est, sed insufficiens. Initialis, quo quis iam amare incipit, & durū videbatur: & sic pro Deo peccata deuitat, respectum tamē & ipse ad pœnā habet, Et ille est cum charitate

G 2 quæ

LOCORVM COMMVNIVM

Aug. su. quæ seruillem timorem excludit. Est
Psal. 127. deinde timor castus & filialis, seu a-
Et ad micabilis, qui de amore, pcedit, quo
Rom. 8. ne dilectum quoquo modo offendat,
Matt. 10. quis timeret. Hæc ergo sunt quatuor ti-
 moris genera, quamuis autores qui-
 dam pauciora distinxerint. Hinc &
 diuersus loquendi modus prouenit.

Et si verò timor seruilis cum cha-
 ritate non sit, ei tamen locum præpa-
 rat, & ei cedit: cuius similitudo de se-
 ta & filo apparet. Hac constituta di-
 stinctione clarum est, non pugnare,
1. Ioan. 4. quod Ioannes Apostolus ait, timorẽ
Psal. 18. in charitate non esse: cum illo Dau-
 dis timorem in seculum permanere:
 dum prius de seruili, alterum autem
 de casto accipitur timore. Quorum
 etiam distinctio accipi potest à simili-
 tudine de vxoribus. Quarum vna adulteriũ
 deuitat, ne à viro deprehensa occida-
 tur: & altera, ne ab ipso deseratur.

Initialis aut timor, inter hos me-
Prover. 1. dius est quodam modo. Nam peccare
 cauet, partim peccati horrore, par-
 tim & virtutis amore: qui etiam vna
 cum seruili initium sapientiæ dici po-
 test, alio tamẽ respectu: quia, scilicet,
 cū sapientia seu charitate venit, quã
 seruilis, vt dictum est, inducit.

Porro donũ timoris in patria (vt
 præfa-

præfatu
 sto fuit
 Qui qua
 tamen p
 lis, vel
 tuit, ob
 tatem. P
 rali quo
 inoleuit
 ctus, sine
 bis assun

Qui d

ET
 tia
 fat
 rerum n
 tamen fa
 autem et
 etiã sapi
 hoc est D
 agnoscir
 ro, qua
 superno
 tinet: ista
 onem.

A sapi
 hoc disti

præfatum est) permansurum, in Chri Hebr. 5.
sto fuit secundum actum reuerentię.

Qui quamuis pœnam timuerit, non tamen per hoc mundanus, vel seruilis, vel etiam initialis, in eo esse potuit, ob perfectissimam ipsius charitatem. Pœnas autem timuit ex naturali quodam timore, qui ex peccato inoleuit: quem ipse, sicut & alios defectus, sine tamē peccato, vltro pro nobis assumpsit.

Caput 35.

Qui differunt inter se hæc dona

Spiritus sancti?

ET si tam sapientia, quam scientia, prout dona sunt Spiritus sancti, diuinarū humanarumq; rerum notitia dici possint: proprie tamen sapientia, diuinarum: scientia autem est rerum humanarum. Quæ etiā sapientia theosebia appellatur, hoc est Dei cultus, quo videlicet Deū agnoscimus, & amamus: scientia vero, qua à malis abstinemus. Hinc ad supernorū contemplationē illa pertinet: ista vero ad temporalium actionem.

A sapientia etiam intellectus per hoc distinguitur, quod hæc de rebus

G 3 sit ater-

LOCORVM COMMVNIVM
sit æternis, ista de rebus est ex tempo
re ortis: quodq; sapientia de cognitis
per eam delectamur: at non sic intel-
lectu, quo res tantum apprehendi-
Aug. lib. mus. Quare scientia valet ad tempo-
13. cap. 16. raliū rerum rectam administratio-
de Trinit. nem, & ad bonā inter malos conuer-
sationem: intelligentia verō ad crea-
toris & creaturarū inuisibilem spe-
culationem: sapientia verō ad solius
æternæ veritatis contemplationem
ac delectationem.

Quæ quidem vt dona sunt sancti
spiritus, ab eis quæ à natura sunt no-
minibus eisdē appellatis, ex hoc ipso
differunt, & ea perficiunt.

Nec dicta sapientia Deus est, sed
magis donum est ipsius.

Caput 36.

Sunt ne uirtutes inter se connexæ?

IN charitate, quæ virtutum omni-
um mater est, & totius plenitudo
legis, virtutes reliquæ, infusæ vi-
delicet, ita connexæ sunt, vt qui vnā
habuerit, habeat omnes: & omnibus
careat, qui caret vnā.

Nec tantum hoc modo connexæ
sunt virtutes, verum & sunt æquales,
ita vt vnā aucta, & reliquæ pro rata
portione augeantur: vt qui pares sunt
in ali-

in aliquo
compr
mi habi

At in
oportet
in patie
Moyfes
tur: con
ligendu
gulas h
buerint
litate p
gere: vt
virtutes
charita

Nequ
oportet
us contr

Porro
tem, om
cuntur:
decalog
quocq; le
tellecta,

Qua
D
qua ver

in aliqua, in alijs quoque pares esse comprobentur. Quod tamen de animi habitu accipiendum est.

At in actu exterius hoc fieri non oportet. Hinc quod Abraham in fide, in patientia Iob, in mansuetudine Moyses, & sic de alijs excelluisse dicitur: comparatione ad alios est intelligendum: nō autem quasi singuli singulas hasce virtutes perfectius habuerint. Atque hæc quidem de æqualitate proportionis oportet intelligere: vnde per hoc non excluditur, virtutem vnam alia esse maiorem, & charitatem omnium primam.

Neque per hoc peccata paria esse oportet, cum vnum charitati amplius contrarium inueniatur.

Porro ad Dei & proximi charitatem, omnia decalogi præcepta reducuntur: ad quæ & moralia omnia ex decalogo manantia, cæremonialia quoque legis veteris spiritualiter intellecta, referri debent.

Caput 37.

Quæ sunt decalogi præcepta?

Decem sunt decalogi præcepta, quorum tria (scilicet primæ tabulæ mādāta) ad Deum: reliqua vero septem (quæ secundæ tabulæ) ad

Iacob 3.

2. Reg. 5.

Numt. 12.

Heb. 11.

Matt. 5.

Aug. lib.

1. ca. 35. de

doctrin.

Cbrist.

Exod. 20.

Deut. 5.

Matt. 7.

Luc. 6.

G 4 (la) ad

LOCORVM COMMVNIVM

la) ad proximum nos dirigunt & cōponunt. Vnde primum prioris tabulæ præceptum (quod de cultu vnus Dei existens, quamuis Origenes diuidat, Augustinus tamen vnū esse ostendit) ordinat ad patrem, in quo est vnitas & autoritas.

*Homil. 8.
in exod.
De decem
chordis, c.*

*5. & q. 71.
super
exod.*

Rom. 6.

Alterum autem, quod est de non assumendo in vanum nomine Dei, allegoricè filium patri æqualem significans, ordinat ad filium, in quo est æqualitas.

Tertium verò, quod est de sabbato sanctificando: significatq; requiē, & hic à vitijs, & in futuro in Dei contemplationem, ordinat, ad spiritum sanctum, cuius charitate eum obtineamus, per quem & sanctificamur.

*Daniel. 5.
Matt. 5.*

Secundæ verò tabulæ primū præceptum, honorem & curam parentibus indicit.

Secundo, prohibetur corporale & spirituale homicidium.

Tertio, moechia exploditur, & omnium membrorū genitaliū abusus.

Quarto, cauetur furtū & rapina, & omnis iniuriosa alienæ rei vsurpatio.

Quinto, crimen mendaciæ & periurij interdicitur. Sed de his aliquanto latius est differendum.

Caput

Quo

T

lignita
& Rah
nec fal
Et per
lignita
quod o

Prin
non tar
tem De
Rahab
fiebat p
ricordi
Neque
catis in
est: alie
stum ef

Aug
genera
ad tria

Est a
tiri, &
quiden
quaqu
menda
contra

Quot sunt mendaciorum genera?

Tria sunt mendacii genera: officiosum, quod pro salute aut communi modo fit alicuius absque malignitate: quale fuit illud obstetricum & Rahab Ierichontinae. locosum, quod nec fallit, sed scitur causa ioci dictum. Et perniciosum, quod scilicet ex malignitate, & fallendi animo procedit: quod omnibus modis fugiendum est.

Prima autem duo etsi leuia sunt, non tamen sunt sine culpa. Quod autem Dominus, obstetricibus & ipsi Rahab benefecisse legitur, hoc non fiebat propter mendacium, sed ob misericordiam populo Dei exhibitam. Neque vero idcirco hoc de alijs peccatis in consequentiam trahendum est: alioqui detestanda sequi manifestum est.

August. autem octo mendaciorum genera discernit, quae tamen omnia ad tria illa praedicta reduci possunt.

Est autem differentia inter mentiri, & mendacium dicere: cum hoc quidem sine falsitate, illud autem nequaquam fieri possit. Sed & quisquis mendacium loquitur, mentitur, non contra. Hinc falsum loquens verax

G 5 esse

Aug. su.

Psal. 5.

Perdes

omnes,

&c.

Iosue 2.

Exod. 10.

Iosue 2.

& 6.

Libr. de

mn da. ad

Consent.

cap. 14.

LOCORVM COMMVNIVM
esse potest, cū scilicet loquitur ex ani-
mo. Hinc & contra, Iudeus Christum
dicens esse Deum, mentitur quidem,
quia non credit: non tamen loquitur
mēdaciū, quia verū quod dicit est.

Omne igitur mendaciū pecca-
tum est, alterum tamen altero graui-
us: qui grauitatis ordo per compara-
tionem ad id, quod fit in doctrina fi-
dei, accipi potest.

Gen. 27. Ex his etiam patet non idem esse
mentiri, & errare, cum hoc absq; pec-
cato quandoque esse possit.

Caput 39.

Quid periurium?

*Aug. de
uerbis
Apostol.
serm. 28.*

Comites suos iurandum seu
iuramentum habere debet, ve-
ritatem scilicet, iudicium, &
iustitiam: quæ si defuerint, iuramen-
tum fit periuriū. Hinc peierare eum
constat, qui fallendi voluntate fal-
sum iurat: eumq; qui iuramento fal-
sum firmat, quamuis ipse verum pu-
tet: eum quoque, qui cum verum
fit quod iurat, putat tamen falsum,
vbi quamuis mentiatur iurans, non
tamen est mendaciū, vt ex supra di-
ctis patet. Periurat autem nihilomi-
nus talis: iurat enim fallendi inten-
tione. Qui autē iurat se aliquid præ-
stitu-

stituru-
rus nō
aut ter

Qu-
per sit
men fa-
sine pe-
verum
in reb-
vt cum
ostend

Lico-
re, nec
ramen-
tum ef-

Per-
rum iu-
men ei-
bonum

Iura-
tum ve-

Neg-
rum de-
peierat
excusa-
vt fidē
human-

Est
ad iura-
macho-
at, aut

L I B E R III.

staturum, quod tamen non dat, periu- *1. Reg. 25.*
rus nō est, nisi mutando propositum,
aut terminum transgrediendo.

Quaquam autem iurare nō sem-
per sit malum seu illicitum: iurare ta-
men falsum, est grande peccatū: nec
sine peccato, citra necessitatem etiā
verum iurare. Ex necessitate autem
in rebus licitis concessum est iurare:
vt cum innocentis probitas per hoc
ostendi debet: & sic de alijs.

Licet autem & per creaturas iura-
re, nec tamen minus tenemur hoc iu-
ramento, quā si per Deum præsti-
tum esset iusiurandum.

Per falsos quoque deos etiam ve-
rum iurans infidelis, peccat: quo ta-
men eius iuramento sine peccato, ad
bonum fidelis vti potest.

Iuramenta autem in malum exi- *Beda bo.*
tum vergentia, obseruanda nō sunt. *44.*

Neque tamen callida arte verbo-
rum deceptorie iurans, neque alterū
peierare scienter cogens, à mortali
excusatur: secus autem, si exigat id eo
vt fidē de re iurata habeat. Hoc enim
humana est tentatio.

Est autem iuxta Ecclesie decretū,
ad iuramentum solenne ieiuno sto-
macho accedendum: nisi pro pace
at, aut periculi quid mora creetur.

G 6 Caput

Caput 40.

Quid uetant duo postrema decalogi præcepta?

Matt. 5.

Sextum ultimæ tabulæ præceptum & ordine decalogi nonum, quod est de non concupiscenda proximi uxore: & præceptum ultimum de non appetenda qualibet re alterius, à duobus prioribus, mœchiæ & furtum prohibentibus, non aliter differunt, quàm quòd clariùs explicent, quid in illis inuoluatur: ne cum audimus prohiberi actus externos, putemus affectuum curam non haberi.

Porro lex vetus hoc sensu tantum comprimere dicitur, non animum, quod externis solum proposita, & per comminationem pœnæ iniuncta, hætenus tantum malam voluntatem cohibeat, ut per exteriorè actum non erumpat foras, ipsam autem voluntatis malitiam non immutet: quod sine auxilio gratiæ Dei fieri non potest.

Ex eodem capite prouenit, quod Apostolus ait legem occidere, nulla quidem culpa legis, quæ sancta est & bona: sed nostro vitio, quibus ad legis ad-

gis adm
volunt
tus gra
in cord
tantum
tur, sec
& ipsun
Dist
gis liter
sa, fa
quo
l

Finis

m

L I B E R III.

gis admonitionem augetur peccandi voluntas: Eam autem corrigit spiritus gratiæ, qui charitatem diffundit in cordibus nostris, per quam non tantum cognoscitur quid præcipiatur, sed fit quoque ut & præcipientem & ipsum præceptum diligamus.

Distat autem Euangelij litera à legis litera, quòd in eis diuersa promissa, sacramenta diuersa, diuersa quoque non quidem moralia, sed ceremonialia inueniantur præcepta.

*De legis
& Euangelij
differentia.*

Finis tertij libri Locorum communium religionis Christianæ.

LOCORUM
COMMUNIVM
RELIGIONIS CHRIS-
tiane Liber quartus.

Quarto hoc locorum communium
libello de sacramentis differe-
mus, ad cuius calcem nonnulla
de resurrectione et extremo iu-
dicio adijciemus.

Caput I.

Quid est Sacramentum?

Aug. lib.
2. cap. 1. de
doc. Chri-
stia.
Idem lib.
10. de civi.
cap. 55.

Sacramentum (genera-
tim) sacrae rei signum est.
Neque vero omne sig-
num, sacramentum est:
sed quod ex institutioe
significat, gerens, scilicet,
rei signatae similitudinem: signum
simul existens & causa. Est ergo invi-
sibilis gratiae forma visibilis, eiusdem
gratiae gerens imaginem, & causa ex-
istens.

Rom. 3, Quamquam autem absque sacra-
mentis, Deus gratiam dare posset: ob
humi-

humili
sensibi
ditione
cognos
exercit
ad peio
cramen

Nou
teribus
lutem o

Porro
buit, q
excepto
non ap

Quo
uo nati
sterius
octauu
ribat a

Qui
rieban
ti obno
lex circ

Quo
S
Ep
m
Seu
extrem
Quo

L I B E R IIII.

humiliationem tamen hominis sub
sensibilibus creaturis: ad eiusdē eru-
ditionem, quo per hęc ad inuisibilia
cognoscenda proficiat: & ob ipsius
exercitationem, ne scilicet per otium
ad peiora dilabatur, instituta sunt sa-
cramenta in rebus & verbis sita.

Nouæ verò legis sacramenta, à ve-
teribus in hoc distant: quòd hęc sa-
lutem conferant: non autem illa.

Porro circumcisio eandem vim ha-
buit, quam baptismus, hoc tantum
excepto, quòd regni cœlestis ianuam
non aperiret.

Quę data Abrahę iam adulto, octa
uò natiuitatis die, cultro petrino po-
sterius fieri debebat, sine qua si post
octauum diem infans decessisset, pe-
ribat anima eius de populo Dei.

Qui verò ante octauum diem mo-
riebantur, non erant huic necessita-
ti obnoxii, vt quos ante illum diem
lex circumcissionis non obligabat.

Caput 2.

Quot sunt nouę legis Sacramenta?

Septem sunt nouę legis sacra-
menta: Baptismus, confirmatio,
Eucharistia, pœnitentia, vnctio
extrema, ordo, & coniugium.

Quorum alia remediũ contra pec-
catum

*Hier. epi.
ad Rusti-
cum de for-
ma uiuen-
di.*

*Gen. 17.
Ios. 5. 25.*

*Hugo lib.
1. parte 2.
cap. 8.*

LOCORVM COMMVNIVM
catum præbent, & gratiam conferunt
adiutricem, vt baptismus & coniu-
gium: alia verò gratia & virtute nos
fulciunt, vt ordo & Eucharistia.

Quæ ideo post Christi aduentum
instituta sunt: quia ex ipsius passio-
ne efficaciam sortita sunt.

Gen. 2.

Coniugium tamen olim ante pec-
catum institutum est, in sacramentū,
& officium: post peccatum verò, etiā
in carnalis concupiscentiæ ordina-
tur remedium.

Matt. 3.

Marc. 1.

Luc. 3.

De baptismo autem sacramenta-
li, notandum quòd ad ipsum bap-
tismus Ioannis erat præparatorius: ille
enim aqua tantum lauabat, non au-
tem peccata relaxabat: sicq; ad Chri-
sti baptismum disponebat.

Vnde & quotquot hoc Ioannis bap-
tismo baptizati fuerunt, Christi præ-
terea baptismo erant baptizandi.

Caput 3.

Quid est Baptismus?

Aug. su.

Ioan.

tract. 80.

Baptismus est, quum corpus ex-
terius abluatur aqua, sub præ-
scripta verborum forma Nam
accedente verbo ad elementum, fit sa-
cramentum: sicq; in verbo & elemen-
to, baptismus consistit, quæ, scilicet,
sunt de eius substantia. Cætera ad ip-
sus

fius de-
ta sunt
est min
mentum

Quo
Christi
tur, vol
ctum ad
nominis
cū alijs,
ma: bap
sti, idē e
vim ac i
beret.

Inuo
debet di
ti forma
tota tris
& in Ch
do, scilic
mæ carr
aquis co

Est au
ria, aqu
baptiza
instruxi
cruce pr
propter
significa

Potest
semel tir

L I B E R III.

sius decorum & solennitatem institu-
ta sunt, quæ si etiam omittantur, nō
est minus verum & sanctum sacra-
mentum.

Matt. ult.

Quod verò Apostoli in nomine
Christi baptizasse in actibus legun-
tur, volunt quidam dispensatiuè fa-
ctum ad tempus, ad diuulgationem
nominis Christi, sed probabilius di-
cūt alij, nihil ibi dici de baptis-
mi forma: baptizari autē in nomine Chri-
sti, idē esse quod tingi baptismo, qui
vim ac institutionem à Christo ha-
beret.

*Act. 8.
& 10.*

Inuocando autem trinitatem, nō
debet dici in nominibus: ne sacramē-
ti forma mutet, sed in nomine, quia
tota trinitas simul ibi operatur, quæ
& in Christi baptismo apparuit, quā-
do, scilicet, Christus tactu mundissi-
mæ carnis suæ vim regeneratiuam
aquis contulit.

Est autem huius sacramenti mate-
ria, aqua pura, in quali & Christus
baptizatus est, de qua & Nicodemū
instruxit, quæ & ex ipsius latere in
cruce profluxit. Et hoc conuenienter
propter elementi communitatem, &
significationem.

Luc. 10.

Matt. 10.

Potest autem baptizandus ter vel
semel tingi, secundum morem regio-
nis,

nis,

LOCORVM COMMVNIVM
nis, licet prius melius sit, Christi fig-
nificans mortē & triduanam sepultu-
rā, in qua & legalia terminata sunt.

Causa verò institutiōis baptismi,
est hominis à peccato (quo infectus
fuit) innouatio, quā baptismus habet
ex dominica passione. Atq; hæc ipsa
innouatio, est huiusce sacramēti res.

Caput 4.

*Est ne sacramentum baptismi sem-
per cum suis effectibus con-
iunctum?*

INter eos, qui baptizantur, quidā
simul accipiant rem & sacramen-
tum, vt adulti dispositi & paruu-
li ritē baptizati: Quidam autem sa-
cramentum tantum, & non rem, vt
adulti, qui ficti & sine fide, & sine con-
tritione accedunt. Consequuntur eti-
am quidam rem baptismi sine sacra-
mento, vt hi qui sanguinē pro Chri-
sto in charitate fundunt, aut contri-
ti, qui desiderato sacramento exclu-
si, ex hac vita decedunt.

Galat. 3.

*Lib. 3. cap.
7. de Tri.*

Quod autē Apostolus dicit: Quot-
quot in Christo baptizati estis, Chri-
stum induistis, loquitur de ritē dispo-
sitis: quo etiam Augustini inquisitio
reduci debet.

Porro

Por-
dentu-
lus con-
nentib

Neq;
sangu-
dem &
uulis a-
tet suff-
aqua b-

Quo-
do præ-
tionem
baptis-
ad pœn-
get, fon-
num
imò ne-
quis as-

Mar-
nalitat-
hæ pœn-
quiram
ercend-

Pate-
cet gra-
dere, na-
cū quæ-
vt si qu-

Qua-
bitri n-

L I B E R I I I I .

Porro autoritates, quæ dicere videntur, quod sine aqua baptisimi, salus constare non possit: de contemptibus sacramentum accipiuntur.

Neg; hæc tantum in fundentibus sanguinem vera sunt, sed & in alijs fidei & charitatē habentibus. In paruulis autē quibus aliena fides oportet suffragetur, secus est. Hinc nisi in aqua baptizentur, pereunt. *Rom. 10.*

Quod si quis ante baptismum modo prædicto gratiā & sic peccati deletionem, assecutus sit, non est per hoc baptismus frustra. Nam obligationē ad pœnam aufert, & gratiam adauget, fomitem quoque restringit, & in numerum fidelium expressè ponit: imò nec sine baptismi voto gratiam quis assequeretur. *Matt. 25. Rom. 11.*

Manent autem post baptismū pœnalitates, tum vt vitam futuram, vbi hæc pœnitentis non erunt, studiosius inquiramus: tum etiam vt virtutis exercendæ materiam habeamus.

Patet ex his, rem sacramenti, scilicet gratiam, ipsum quandoq; præcedere, neq; id videri debet absurdum, cū quandoq; longè etiā post sequat, vt si quis fictè accedēs, post pœniteat. *Ioan. 11.*

Quamquam aut paruuli vsum arbitrii nondum habeant, gratiam tamen

men

1. Cor. 6.

LOCORVM COMMVNIVM
men in baptismo habitualem accipi-
unt: qua & vti poterunt adulti, nisi
peccando eam extinguant.

Caput 5.

Pendet'ne baptismi integritas ab ad-
ministrantium qualitate?

1: Cor. 3.

Galat. 6.

A Equè verus & sanctus baptis-
mus à bonis datur & à malis
ministris: nec plus à bono,
nec minus à malo. Neque enim homi-
nis munus est baptismus, sed Dei, qui
principaliter baptizat. Vnde nec Pe-
tri, nec Pauli baptismus dicitur, sed
Christi: qui sibi baptizandi potesta-
tem retinuit, ministerio alijs collato.

De eis verò, qui baptismum reci-
piunt, dicendum quòd hæreticus vel
schismaticus, quamuis baptismum
accipiat, nō tamen virtutem eius po-
test participare. Qui, si Ecclesie se con-
iungat, non quidem reiterandus est
baptismus, sed ipse in vnitatem catho-
lica, effectum ipsius consequetur.

Caput 6.

Quis est ordinarius baptismi
minister?

EXtra necessitatis casum bap-
tizare non conuenit, nisi sacer-
dotibus.

dotibu
titur e
si etia
re atte
verus
randu
ab hæ
clesiæ
di. Qu
um ser
per ma
vnus b
sione,

In v
mater
non co
nem p
autem
cuntur
legium
nis acc

Neq
incong
norant

Qu
baptiz
baptiz
tunc b
tur dat

Si q
tur, eti

L I B E R I I I I .

dotibus. In necessitate autem permit-
titur etiam laicis & mulieribus. Qui
si etiam extra necessitatem baptiza-
re attentarint, licet grauius peccent,
verus tamen est baptismus, nec ite-
randus: sicut nec rebaptizari debent
ab hæreticis secundum formam Ec-
clesiæ baptizati, sed sunt reconcilian-
di. Quod autem Cyprianus contrari-
um sensit, ignorantia factum est, que
per martyriū expiata est. Neque est nisi
vnus baptismus, qui trina fit immer-
sione, propter mysterium trinitatis.

*Beda in
hom. 36.
in Matth.*

In vteris autem maternis etiam si
mater baptizetur, puerum baptizari
non contingit. Oportet enim homi-
nem prius nasci quam renasci. De his
autem, qui in vtero sanctificati di-
cuntur, respondemus hoc per priui-
legium factū esse, vbi & an vsus ratio-
nis acceleratus sit, in dubio relinquif.

Neque etiam baptismum impedit
incongrua baptizantis locutio, ex ig-
norantia proficiscens.

Quod si de quoquam ignoretur,
baptizatus sit, nec ne, sub conditione
baptizari debet: nec reputandus est
tunc baptismus iteratus, cum nescia-
tur datus.

Si quis autem solum ioco tinga-
tur, etiam prolata forma, baptismus
non

non

LOCORVM COMMVNIVM
non est, cum intentio sit necessaria.

Quod si paruulus spe cōmodi offe-
ratur, nihilominus baptismū recipit.

Potest autem baptismus dari om-
ni tempore, licet conuenientius in
sabbato Paschæ & Pentecostes.

Et quidem si adulti sint baptizan-
di, pro se respondeāt: si verò paruuli,
aliī respondēt pro eis: at paruuli illa
responsiōe tenentur cū adoleuerint.

Ea autem quæ sunt pro baptismar-
tis solennitate, etiam si omittantur,
baptismum non irritant.

Caput 7.

Quod est alterum à baptismo sacra-
mentum, & quis eius usus?

Confirmationis sacramentum,
quod institutū est ad fidei fir-
mitatem & gratiæ profectum,
ab episcopis & his solis cōferendum
est, & hoc sub præscripta forma: Con-
figno te signo crucis, & confirmo te
chrismate salutis, in nomine patris
& filij, & spiritus sancti.

In quo quidem sacramento dona-
tur spiritus sanctus, ad roborandum
eos, qui baptizati sunt, qui & datus
est in baptismo ad peccati remissio-
nem.

Quamuis

L
Quan
firmasse
tempore
cessum, n
Debet
obstet n
sicut nec

Quod'na

D

vel gratia
spiritali
do gratia
mentū, se
fons & or
in lege v
na, quoc
pluit. pos
quem bap

Ceteru
à Christo
agni pasc
sibilem su
cipulis er
moriæ di
retur, que
ta termin

Et hoc

L I B E R IIII.

Quamuis autem præsbyteri confirmasse legantur, fuit tamē hoc pro tempore peculiari indulgentia concessum, nec iam vltra fieri debet.

Debet autem accipi à ieiuniis, si nō obstet necessitas. Nec iterari debet, sicut nec baptismus, nec ordo.

Caput 8.

Quod nam Eucharistiæ sacramētum?

Dominici corporis & sanguinis sacramentum, quod Eucharistia (hoc est, bona gratia vel gratiarū actio) vocatur, per quod *Ioan. 6.*
spiritaliter reficimur, in quo nō modo *Eccle. 24.*
do gratiæ & virtutis confertur augmentū, sed etiam sumitur ille, qui est *Exod. 16.*
fons & origo gratiarum. Hoc, inquā, *Num. 21.*
in lege veteri figuram habuit manna, quod in deserto patribus Deus *Psal. 77.*
pluit post transitum maris rubri, per *Sap. 6.*
quem baptismus est figuratus. *Greg. in*

Ceterum est Eucharistia instituta *homi. pas-*
à Christo in vltima cœna post esum *chali, &*
agni paschalis, quando Christus visibilis *ca. species*
sui corporis præsentiam discipulis erat subtracturus: vt sic *de consec.*
memoriæ discipulorum arctius infingeretur, quo & veteris legis sacramenta *dist. 2.*
terminabantur.

Et hoc certa verborum forma, ad quam

LOCORVM COMMVNIVM
quam fiat conuersio panis & vini in
substantiam corporis & sanguinis
Christi. Cætera verò quæ in missa di-
cuntur, ad laudes Dei pertinēt & ora-
tiones.

Et si autem post cenam institutū
sit hoc sacramentum, vt tamen à ieu-
nis sumatur, ob sui reuerentiā ratio-
nabiliter ab Ecclesia est ordinatum.

*Aug. lib.
10. ca. 5. de
ciuit. Dei.
Aug. lib.
4. de sacr.
cap 4.*

In quo quidem sacramento tria
est cōsiderare: scilicet, sacramentum
tantum, quod est species panis & vi-
ni: sacramentum & rem, quod est cor-
pus Christi verum: & rem tantum,
quod est mysticum corpus eiusdem
Domini Iesu Christi.

Caput 9.

Quot modis manducatur cor-
pus Christi?

*Aug. de
Sacramen.
fidelium.*

1. Cor. 11.

DVPLEX est huius sacramenti
manducandi modus, sacra-
mentaliter scilicet, & spiritualiter:
duplex rei ipsius correspondens, sci-
licet corporis ipsius mystico, & vero.
Sumitur namq; corpus domini in
hoc sacramento verè & realiter à bo-
nis & malis: sed à malis sacramenta-
liter tantū, à bonis sacramentaliter
simul & spiritualiter: quorum prior
mandu-

mandu-
ceptione
to alter
sacram
Secu-
dos dist
etorum
loqui v

Quid se-
ris e

IN FAR-
qua
obtu-
ris dicitur
sa re no-
ra, fructu
quo Dor-
viuifica-
Et paup-
tē non se-
pdest ca-
sta Et nu-
sibiliter
modo, q
Isti au-
Domina
ti dicit:

LIBER IIII.

manducandi modus consistit in sus-
ceptione ipsius sub visibili sacramen-
to. alter vero in vnione ad ipsum sub
sacramento contentum.

Greg. in

homilia

paschalis

Secundum quos manducandi mo-
dos distinguenda sunt quædam do-
ctorum verba, qui alioqui ambigüe
loqui videntur & contrariè.

Caput 10.

Quid sentiendum de ueritate corpo-
ris & sanguinis Christi in sa-
cramento altaris?

Infana est & execranda hæresis, *Ioan. 6.*
qua quidam iuxta intellectus sui *Aug. in*
obtusitatem in sacramento alta- *Psal. 54.*
ris dicunt, verum corpus Christi, ip- *Ioan. 5.*
sa re non contineri, sed tantum figu- *Matt. 26.*
ra, frustrâ nimirum illi innitentes, *Marc. 14.*
quo Dominus dicit: Spiritus est, qui
uiuificat, caro non prodest quicquã.
Et pauperes semper habebitis, me au-
tẽ non semp habebitis, &c. Neq; enim
prodest caro, si sola sit à diuinitate seiũ-
cta. Et nunc Christũ non habemus vi-
sibiliter præsentẽ eo conuersationis
modo, quo hĩc olim in terris agebat.

Isti autem non aduertũt alia, quæ
Dominus de huius ueritate sacramẽ-
ti dicit: Caro mea uerè est cibus: & *Ioan. 6.*

H hoc

LOCORVM COMMVNIVM
hoc est corpus meum, &c. Verè igitur
& realiter corpus eius verum in sa-
cramento cõtinetur, inuisibiliter ta-
mè, & sub speciebus panis & vini oc-
cultatũ. Et qui autor est muneris, ip-
se est testis veritatis. Quod multis ex-
emplis & autoritatibus ostēdi potest

Caput II.

*Remanet'ne substantia panis & vi-
ni facta consecratione?*

*Aug. de
Trin. lib.
3. cap 4.*

Conuersio panis in corp⁹ Chri-
sti, & vini in sanguinem eius,
non est accidentaria, remanen-
tibus præexistentibus accidētibus. s.
sapore pondere, figura, & colore: sed
substantialis, rectè à patribus appel-
lata transubstantiatio, eo quod sub-
stantia panis & vini in corpus & san-
guinem Christi conuertantur: nec ta-
men hoc fit per nouam corporis for-
mationē, vel præexistentis augmen-
tum, quia quantitas manet.

Nec panis se habet vt materia re-
spectu corporis Christi, sed conuertit-
tur panis substantia in corpus Chri-
sti, illud ipsum prorsus quod de vir-
gine assumptum est, diuina interim
virtute panis accidentia sustentans,
à quibus tamè nihil afficitur, nec cen-
sendus est panis anhilari, sed (vt di-
ctum

est) i
Occ
& sang
ad vitan
tum irri
ob fidei
quæ non

Sub d
tur, vt f
assumpsi
in nobis
Quod ne
sub vtra
que vero
panis &

Vino
vnionen
significa

Et qu
tale & pa
dit. Nos
accipim
guinē, se

In quo su
confe

A
c
r
pore h

et est) in corpus Christi cōuertitur.

Occultantur autem idem corpus & sanguis sub panis & vini specie: tū ad vitandum horrorem sumentium: tum irrisionem infidelium: tum etiā ob fidei meritum, vt quæ sit de his, quæ non videntur.

Sub duplici etiam specie conficitur, vt filium Dei corpus & animam assumpsisse significetur, atque eadem in nobis sanctificare ac instaurare.

Quod nec vnitatē ipsius tollit, quia sub vtraque specie totū sumitur. Neque verò de alijs substantijs, quàm panis & vini, cōfici debet aut potest.

Vino autem aqua miscenda est, ad vnionem populi cum capite Christo significandum.

Et quidē discipulis Christus mortale & passibile adhuc corpus tradidit. Nos autem tale quale modo est, accipimus, quod nec intinctū in sanguinē, sed siccū populo tradi debet.

Caput 12.

In quo subiecto sunt accidētia illa post consecrationem remanentia?

Accidentia panis & vini in sacramento post consecrationē remanentia, non sunt in corpore Christi, q̄ videlicet eisdem non

Luc. vlti.

LOCORVM COMMVNIVM
est affectum: nec sunt in pane & vino,
quæ tunc non extant, sed sine subie-
cto diuina virtute sustentantur: re-
manent autem ad mysterij ritum, &
fidei suffragium, ac oris gustum.

1. Cor. 10.

De fractione autem dicendum, quod
vera est fractio in ipso sacramento,
non quidem in corpore Christi, quod
impassibile est, sed in accidentibus
remanentibus. Idcirco fit ad significan-
dum diuersum statum corporis ipsi-
us veri, in mundo, in sepulchro, & in
cælo. Atque ad significandum corpo-
ris ipsius mystici partes, quarum ali-
qua in beatitudine cum eo regnat,
alia in mundo ambulat, alia autem
in sepulchro quiescit.

Est autem totus Christus in singu-
lis partibus fractis.

Denique hoc, quod quotidie facit
sacerdos, & sacrificium & immolatio
proprie dici potest. Est enim signum
memoriale, & figura immolationis
pro nobis semel factæ. Hinc & quoti-
die sumitur in charitatis augmentum,
& medicinam peccatorum.

Caput 15.

Est ne omnibus sacerdotibus hæc colla-
secrandi potestas communis?

Sacra

L
S Ace
vita
con
rito conf
tur creat
mento vi
cretius o
Quin
ticus sac
modo ser
quod Ec
Hæret
tio in int
incurritu
natè pro
tempora
riæ princ
nouas op

P Oer
du
bus
tis Est en
fragium
post bap
am repa
est sacra
tia autem
A pœn

LIBER III.

Sacerdos quilibet etiam impuræ vitæ, Eucharistiæ sacramentum conficere potest. Nō enim in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris cuius virtus sub tegumento visibilium rerum salutem secretius operatur.

*Aug. lib.
de corpore
Domini.*

Quin & hæreticus atque schismaticus sacerdos verè cōsecrare potest, modo servata forma intendat facere quod Ecclesia facit.

Hæreticum autem facit prava intentio in intelligentia scripturarum. Et incurritur hæresis ex verbis inordinatè prolatis. Est verò hæreticus, qui temporalis commodi, & maximè gloriæ principatusq; sui gratia, falsas ac novas opiniōes gignit, vel sequitur.

Capitulum 14

Quid est pœnitentia?

Pœnitentia (de qua nunc agendum est) necessaria est hominibus per peccatum à Deo separat. Est enim secunda tabula post naufragium, sicut baptismus prima. Nā post baptismum lapsi, per pœnitentiam reparari possunt. At baptismus est sacramentum tantum, pœnitentia autem etiam virtus est.

A pœnitentia autem & Christus & *Mat. 3.4.*

H 3 præ

LOCORVM COMMVNIVM

*Marc. 6.
Esai. 6.*

præcursor ipsius Ioannes, prædicationem in ceperunt, quæ à puniendo dicta, à timore initiatur. Est igitur pœnitentia, præterita mala plangere, & plangenda iterum non committere: quod cum similibus accipiendum est de proposito plangentis.

Vnde erroneum est, quod quidam dixerunt veram pœnitentiam non fuisse, vbi plangentem contingit iterum peccare. Veruntamen per peccatum sequens, pœnitentia prior & alia bona mortificantur: attamen si peccator iterum resurgat per pœnitentiam, opera in charitate facta reuiuiscunt, quamuis non ea, quæ in peccato facta, nunquam enim viua fuerunt.

*De vera
& falsa
pœnit. c. 8.*

Per quæ & sanus habetur intellectus eius, quod Augustinus dicit, inanem esse pœnitentiam, quam sequens culpa coinquinat. Similiter & id quod de relapsis dicit, Non eos veniam consequi. Quod autem dicit pœnitentem dolore gaudere debere, de perfectorum intelligitur pœnitentia.

*Lib. 2. de
pœn. c. 11.*

Quod verò Ambrosius ait, pœnitentiam non reiterandam, de solenni pœnitentia accipitur.

Alioqui toties iteranda est pœnitentia, quoties quis peccat, Nec contra est

tra est a
vt quæ
get, non

Pote

A

altero p

Quo

nō puni

dum est

quidem

tur) em

& accipi

ducit, al

ne in æt

non pœn

naliter (

tur, qui

talibus

Quo

complu

non est c

criminis

desertio

Vnde

alio, fa

tra est autoritas Apost. Heb. 6. & 10. *Hebr. 1.*
 vt quæ baptismum repetendum ne-
 get, non pœnitentiæ sacramentum.

Caput 15.

Potest'ne unum peccatum sine
 altero remitti?

A Veritate longè recedunt, qui
 putant vnum mortale sine al- *Matt. 18.*
 tero dimitti, seu de vno sine
 altero pœnitentiam agi posse.

Quod autē scriptura dicit Deum *Nabu. 1.*
 nō punire bis in idipsum, Intelligen- *secundum*
 dum est de his, qui ex flagellis (qua- *70.*
 quidem quintuplici causa infligun-
 tur) emendationem accipiunt. Sicut
 & accipiendum est, quod Hiero. ad- *In 1. cap.*
 ducit, aliquos temporaliter punitos, *Nabum.*
 ne in æternum punirentur. Nam in *Gene. 19.*
 non pœnitentibus etiam leuia æter- *Exod. 14.*
 naliter (saltem per accidens) puniun- *Num. 1.*
 tur, quia scilicet cū eis simul & mor-
 talibus decedunt.

Quod etiam dicit Greg. ciuitatem
 complui in vna parte & non in alia, *Ho. 10. in*
 non est contrarium: quia non quo ad *Exech. c.*
 criminis veniam, sed alicuius peccati *1. Nabu.*
 desertionem quandoq; hoc cōtingit.

Vnde de vno peccato mortali sine *Heb. 6.*
 alio, satisfactio fieri non potest. Est

H 4 enim

LOCORVM COMMVNIVM

enim satisfacere, peccati causas exci-
dere, & earum suggestionibus aditū
non præbere: quod non facit, qui vel
in vno remanet mortali. Hinc nec
blandiri sibi debent de elemosynis,
qui non de omnibus pœnitent: eod
quod dicat Dominus: Date elemo-
synam, & ecce omnia munda sunt vo-
bis. Elemosynam enim seu miseri-
cordiam, oportet sibi ipsi homo pri-
mum impendat, scilicet de peccatis
pœnitendo.

Matt. 6.
Acto. 15.
Tic. 2.
Luc. 12.
Phil. 4.
Eccle. 30.

Bono autem in statu peccati facta,
non remuneratione gloriæ, sed tem-
porali aliquo compensat Deus. Sed
nec bona in charitate facta, per pec-
catum mortificata, nisi per pœniten-
tiam reuiuiscunt. Igitur vnum pecca-
tum mortale sine altero non dimitti-
tur, sicut nec Christus hominem, nisi
totum aliquando sanauit: aliàs deus
inimico, & ei qui nō habet timorem,
veniam daret: nec plenam, sed dimi-
diam, quod inconueniens esse patet.

Luc. 8.
Marc. 5.

Deniq; & ad veram pœnitentiam,
malè ablatorum restitutionem fieri
necessarium est, dummodo facultas
adsit.

Caput 16.

Quot sunt pfectæ pœnitentiæ partes?
Tres

T R
tr
satisfac
peris co
rimur.
tuos do
mo: alt
iam fort
Est a
cretio, v
tem crim
sonam:
quæ ipsi
trahere
seuerau
nec con
sit sacer
ad com
dat. Cau
nitentia
ludi & s
cia, in q
re non p
stentes,
monenc
nitentia
Est a
dam en
ab adul
exuere

L I B E R IIII.

Tres ponuntur partes perfectæ
pœnitentię, scilicet, cordis con-
tritio, oris confessio, & operis
satisfactio: nam & corde, & ore, & o- *Matt. 9.*
peris consuetudine spiritualiter mor- *Luc. 7.*
rimur. In cuius etiã signum tres mor- *Ioan. 11.*
tuos dominus suscitauit, vnum in do-
mo: alterum extra portam: tertium
iam fœtidum in sepulchro.

Est autē pœnitenti necessaria dis-
cretio, vt scilicet consideret qualita-
tem criminis, tempus, locum, & per-
sonam: & sic de alijs circumstantijs,
quæ ipsum variare, & in aliud genus
trahere possunt: quātumq; in eo per-
seuerauerit, & de omnibus doleat,
nec confessionem diuidat. paratusq;
sit sacerdoti obedire, & tunc tandem
ad communionem Eucharistię acce-
dat. Cau eat autem ea, quæ veræ pœ-
nitentię sunt impeditiua, qualia sunt *Psal. 6.*
ludi & spectacula, & negotia, vel offi- *Matt. 5.*
cia, in quibus sine peccato permane- *Luc. 5.*
re non potest. In quibus tamen exi-
stentes, aliqua bona opera facere cō-
monendi sunt, vt sic eos Deus ad pœ-
nitentiam illustret.

Est autē pœnitentia triplex. Quæ-
dam enim peragitur ante baptismū
ab adultis, quos veterem hominem
exuere oportet, priusquam nouum

H 5 indu-

Rom. 6.
Col. 3.

Matt. 7.

LOCORVM COMMVNIVM
induant. Alia post baptismū pro mor-
talibus, alia pro venialibus: quæ et si
leuia videantur, multiplicata tamen
grauant & opprimunt. Quod tamen
opprimere intelligendum est, nō quæ
tenus venialia manent: sed si interue-
niret contemptus, vel alia mortalis
circumstantia.

Caput 17.

*Estne secreta confessio ad remissionē
peccatorum necessaria?*

Sine secreta seu sacramentali cō-
fessione, regulariter nō sufficit
cordis contritio ad remissionē
peccatorum: quanquam fieri possit,
tanta sit interior pœnitentia, vt pri-
usquam ad sacerdotem venias, iam
Deus peccata remiserit, neque vllam
præterea satisfactionē exigat: sed ne-
mo id temerè de se præsumere debet.

Iacob. 5.

Quare non sufficit soli Deo confi-
teri, modo copia sacerdotis haberi
possit, qui & pœnitentiā imponat, &
absolutionem impendat. Nam satis-
factionis modus, & peccatoris re-
conciliatio, ad ministros Ecclesiæ
pertinent, quæ sine confessione fieri
non possunt.

Luc. 17.

Sed & erubescencia in cōfessione,
est mag-

est mag
bitæ p
ctum e
bus. Q
dotem

Quo
se, non
prædic
nia fac
quam f
sionis t

Igit
pars po
toris e
tis iudi
telam

Vere

C
sed spi
scienti
licet ec
bet rec
à regno
mento
non ha
minis
vsus co

est magna pars deletionis pœnæ de-
bitæ pro peccatis. Vnde & leprosis di-
ctum est, ostenderent se sacerdoti-
bus. Quærat autem confitens sacer-
dotem scientem soluere & ligare.

Quod autem Petrus legitur fleuif
se, non tamen peccatum confessus,
prædictis non obstat. Non enim om-
nia facta, scriptis mādāta sunt, quan-
quam fortasse nondum lege confes-
sionis tenebatur.

Igitur necessaria est oris cōfessio,
pars pœnitentiæ: tum propter pecca-
toris erubescētiā, tum ob sacerdo-
tis iudicium, tum ad futurorum cau-
telam & humilitatem.

Caput 18.

Vere ne sacerdos peccata remittit?

Claues, quibus regnum cælorū
indignis clauditur, & dignis
aperitur, nō corporales sunt,
sed spirituales, discernendi videlicet
scientia & potestas iudicandi: qua scī
licet ecclesiasticus iudex dignos ha-
bet recipere, & indignos excludere
à regno Dei, id est, Ecclesia & sacra-
mentorum perceptione. Vnde & hoc
non hæreticis præcisis, sed Ecclesiæ
ministris competit. Clauium igitur
vsus consistit in discernendo ligando &

H 6 dos &

Matt. 9.

Marc. 5.

Iacob. 5.

Matt. 26.

Marc. 14.

Ioan. 22.

Iob. 13.

LOCORVM COMMVNIVM
dos & soluendos, & ligando ligandos,
& soluendo soluendos.

Ephe. 5.
Ioan. 20.
& 11.
Aug. de
uera &
falsa pœn.
cap. 10.
Quamuis autem solus Deus animam intus à peccato purgat & sanctificat, dum ei gratuitam iustitiam infundit, facit tamen hoc per sacerdotum ministerium, & per sacramenta foris adhibita. Quare ministri sacerdotes nō tantum dicendi sunt remittere peccata, quia declarāt remissa esse: sed quia ministerio eorū Christus peccata remittit.

Matt. 3.
Ioan. 11.
& 16.
Matt. 10.
Ligare præterea sacerdos dicitur, dum pœnitentiæ satisfactionem imponit, & soluere dum aliquid de eadem remittit. Item ligare dicitur, dū contumacem excommunicat, & soluere dum sacramentis restituit.

Per quam excommunicationem, gratia & Dei protectio homini subtrahitur: & excommunicatus sibi ipsi relinquitur, & diabolo potestas in ipsum datur, nec particeps est præcationum, quæ pro ecclesiastico corpore in Ecclesijs fiunt. Sunt autem hæc omnia intelligenda, si adsit recta discretio, & clavis non erret.

Caput 19.

Omnes ne & soli sacerdotes potestatem habent remittendi peccata?

Solis

L
SOLI
nit
ne c
ordine s

De cl
tionis qu
omnes e
que non
cet ad di
clavis, q
cernendi
fine actu

entiam h
nendi au
ordinati
Igitur cl
di sacer
tur, accip
habent, &

Tame
cerdotes,
tamen ea
dotum: q
cerdotes
bere dicu
tuntur. N
dam face
dum bon
nam sequ

Quod
lach. Ma

L I B E R IIII.

Solis quidē sacerdotibus per ministerium episcopi in ordinatione dantur claves: & simul enim cū ordine sacerdotij, claves recipiuntur. *Num. 6.*

De clauē tamen scientiæ seu discretionis quibusdam videtur, quod non omnes eam recipiant. Sed hoc plerisque non placet, nisi limitatum scilicet ad dignam receptionem eiusdem clauis, quæ, scilicet, est autoritas discernendi. Nā & illa stare non potest sine actuali cognitione. Sed & qui scientiam habent, dictam tamen discernendi autoritatem non habent, nisi ordinati, ergo nec scientiæ clauem. Igitur clauē illas ligandi & soluendi sacerdotes omnes, dum ordinantur, accipiunt: sed soli boni eas dignè habent, & eis dignè vtuntur.

Tametsi autem sancti viri, non sicut sacerdotes, benedicere alijs possint, non tamen ea benedictione, quæ est sacerdotum: quamuis verò eam cuncti sacerdotes habeant, soli tamē boni habere dicuntur, quia hi soli rectè ea vtuntur. Neque tamen mala quorundam sacerdotum vita bonos lædit, dum bonam modò ipsorum doctrinam sequuntur. *Matt. 16.*

Quod autem Dominus per Malach. 2. Maledicam (ait) benedictioni-

H 7 bus

LOCORVM COMMVNIVM
bus vestris, quo ad ipsam sacerdotū
maledictionem, seu quo ad eos, quos
adulando seducunt, intelligi debere
dicit Hieronymus.

*In cap. 2.
Malach.*

Sacerdos igitur alios soluere vo-
lens & ligare, iustus esse debet in vi-
ta, & discretus in scientia.

Caput 20.

*Quousque protenditur poeni-
tentiae tempus?*

Matt. 24.

Poenitentiae tempus quidē con-
ceditur peccatori, vsque ad ex-
tremum praesentis vitae termi-
num: sed magnoperē periculosum est
eam adeo in longum differre. Adeo
vt D. Augustinus huiusmodi poenitē-
tiam vix agnoscere videatur: prop-
terea quod rarissimē sincera sit, fe-
rē non ex amore iustitiae, sed gehē-
nae timore procedens. Difficile enim
est in vltimo statu verē poenitere, pro-
pter multa impedimenta tunc occur-
rentia, mundum scilicet, filios, & vx-
orem, & mortis dolorem, & similia.
Fieri tamen potest, vt & tunc veraci-
ter quis poeniteat atq; saluetur.

Sed absque condigna satisfactio-
ne hinc discedens, acerbissimam pur-
gatorij poenam se passurum, certum
habeat,

habeat,
tritione
ro solua
maturē
in hac vi
gatorio
Vnde &
rum ora
pondus
Nec
ponenda
quam pe
Nequ
ciliatio
quam et
fit, & pri
Hinc
dos simp
absente,
aliās, eo
ficut nec
Denic
tat, nec h
respuend

Rem

Q v
ca

L I B E R III.

habeat, nisi ob vehementiorem contritionem in hac vita supplicio futuro solvatur. Denique & alii, qui etiam mature penitentes, satisfactionem in hac vita non expleverint, in purgatorio quod reliquum est persolvent. Unde & per eleemosynas, & amicorum orationes, penitentiae eorum pondus est releuandum.

*Psal. 50.
Acto. 1.*

Nec morientibus penitentia imponenda est, sed indicanda duntaxat, quam peragant, si conualescant.

Neque unquam morienti reconciliationem petenti, ea deneganda est, quam etiam si tunc petere non possit, & prius eam appetierit, sufficit.

Hinc & a publico crimine sacerdos simplex in casu mortis, episcopo absente, soluere potest: quod tamen alias, eo inconsulto, facere non debet, sicut nec virgines consecrare.

Denique si moriens sacerdotem petat, nec habere possit, oblatio ipsius respuenda non est.

Caput 21.

Remittuntur ne & peccata

post hanc uitam?

Quædam peccata, venialia scilicet, etiam post hanc vitam quibusdam

LOCORVM COMMVNIVM
busdam remittuntur, his scilicet, qui
in hac vita, vt sibi remitterentur, me-
ruerunt: in gratia videlicet deceden-
tes, & in hac vita lignū, fœnum, aut
stipulam super fundamento fidei (se-
cundum Apostolum) ædificantes: hæc
temporalia plus iusto, citra tamen
auersionem à Deo, diligentes.

1. Cor. 13.

*Aug. de
ciuit. Dei,
lib. 2. c. 26.*

Nam hi, qui aurum & argentum,
aut lapides preciosos, scilicet charita-
tem Dei & proximi, ac pia opera, ædi-
ficant, etiam ab hoc igne erūt immu-
nes: intelligendo de perfectis in di-
cta dilectione.

Qui quidem ignis etsi transitori-
us sit, grauis tamen admodum est. In
præsenti enim exhibet misericordia:
in futuro vero iustitia exercebitur.

Debent autem in confessione om-
nia detegi, & singula mortalia, quo-
rum quis habet memoriã, prius, sci-
licet legitimè non confessorum: alia
autem in generali sufficit dicere, si-
cut & ipsa venialia, quæ & vtraq; per
confessionem generalem remittuntur.
Cauendam est etiam confitenti,
vt sicut nullum mortale debet scien-
ter suppressere: sic nec confiteatur,
quod non fecit. Neque enim mentien-
dum est in confessione.

Sacerdos quoque omnino caueat,
ne con-

ne confi
prodat
Cont
prio suc
quam a
sensu, ab
men nec

Redet

R
rum ren
summa
modum
Est a
(secund
quod fit
trito pe
ro id qu
tum tan
est res &
vo pecc

Que

V

L I B E R IIII.

ne confitentium vlllo modo peccata
prodat.

Confiteri autem debet quisq; pro
prio suo sacerdoti, nec sacerdos quis
quam alienū, sine pastoris eius con-
sensu, absolueri potest. Excipitur ta-
men necessitatis articulus.

Caput 22.

Redeunt'ne semel remissa peccata?

Redire dicuntur peccata semel *2. Pet. 2.*
remissa, si iterato committan-
tur: non quod irrita fiat pri-
orū remissio, sed quod repetita, per
summam ingratitude mirum in
modum aggraentur.

Est autem in actione pœnitentiæ
(secundum quosdam) sacramentum
quod fit exterius: res verò ipsius, con-
tritio pœnitentis. Secundū alios ve-
rò id quod fit exterius, est sacramen-
tum tantum: contritio verò interior
est res & sacramentum: remissio ve-
rò peccatorum, est res eius tantum.

Caput 23.

*Quem fructum habet extreme
unctionis sacramentum?*

Vntio extrema sacramentum
est exeuntium de hac vita: & *Iac. ulti.*
fit oleo ab episcopo consecra-
to, nem.

LOCORVM COMMVNIVM
to, nempe inter tres vnctiones, qui-
bus vtitur Ecclesia, scilicet chrisma-
tis & catechumenorum, tertia, qua
dicitur oleum infirmorum.

Quod quidem sacramentum insti-
tutum est ad peccatorum remissio-
nem, contra imminentis mortis hor-
rorem, & satanae terriculamenta, al-
leuiationem etiam, si expediat, cor-
poralis infirmitatis.

In quo etiam ipsa exterior vnctio
est sacramentum tantum: res vero ip-
sius, est interior peccatorum remissio,
& virtutum ampliatio.

Quod etiam sacramentum ex con-
temptu vel negligentia omittere nul-
lus debet, nec etiam reiterare, nisi
morbo redeunte.

Caput 24.

Quod est ordinis sacramentum?

Septem sunt ordines ecclesiasti-
ci: Ostiariorum, lectorum, exor-
cistarum, acolythorum, subdia-
conorum, leuitarum, & praesbytero-
rum. Quorum singulorum officia,
quae sint, & alia ad ipsos pertinentia,
aliunde petenda omittimus.

Hos etiam ordines in semetipso Chri-
stus exhibuit, & ecclesiae seruandos re-
liquit. Quorum tres vltimi sacri sunt,
nimi-

Num. 3.
Acto 8.

L
nimirum
tus, & p
latione

Est a
signacu
dam po
& omni
uenit. E
tum sig
respectu

Sunt
tatum, f
ordinu

pus, qu
Debe
clesiasti
respon

& illis
sacram

lennia
Nisi
diacon
dicat;
chume

Potest

tra

A

nimirum subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus: alij horum collatione non sacri.

Est autem ordo sacrum quoddam signaculum, per quod peculiaris quædam potestas tradit ordinato. Hinc *Acto. 6.*
& omnibus his nomen ordinis conuenit. Et quia in omnibus sacramentum significatur, ideo & omnes hoc *1 Tim. 3.*
respectu sacri dicuntur. *Ezech. 33.*

Sunt insuper & alia nomina dignitatum, seu officiorum, quæ non sunt ordinum, vt pontificatus & episcopus, quæ & vltius distinguuntur,

Debent autem affecti ordines ecclesiasticos, conari, vt vita dignitati respondeat, vt plebs ex eis proficiat, & illis sponte obtemperet, à quibus sacramenta percipit, & missarum solennia audit.

Missæ aut hinc appellata est, quod diaconus missos faciens presentes, dicat: Ite, missa est. Hinc missa catechumenorum & fidelium.

Caput 25.

Potest ne ab hereticis seu scismaticis tradi ordinis sacramentum?

AN ab hereticis tradi vel accipi possit ordinis sacramentum, diuersæ sunt autorum sententiarum.

LŒCORVM COMMVNIVM
tiæ Retinenda est ea, ratum esse pos-
se, si quidem seruent ecclesiæ formā,
quamuis hoc in suā faciunt pernitiē.

Autoritates autem quæ dicere vi-
dentur, sacramenta ab hæreticis ac-
cepta falsa & inania esse. Intelligun-
tur quo ad effectum gratiæ inde con-
sequendum.

*Acto. 8.
4. R. g. 5.*

Qui autem pro ordinum collatio-
ne aliquid dant vel accipiunt, symo-
niaci dicuntur, & vtrique veniunt
puniendi. Veruntamen qui ignoran-
ter à symoniacis ordinantur, tolerari
possunt: scienter autem ab eis ordi-
natorum consecratio irrita habetur.

Est autem triplex symoniacæ hæ-
resis species, in ordinatione. Quidam
enim symoniaci à symoniacis symo-
niacè ordinantur: alii symoniaci symo-
niacè, sed non à symoniacis: tertii
verò non symoniaci, à symoniacis.
Et hi tolerari possunt, dummodo ig-
noranter hoc fecerint. Quod etiam
dicitur à symoniacis ordinatos dam-
nari, intelligitur nisi violenter quis
ordinetur.

Porro in subdiaconum ante an-
num decimum quartum non debet
quis ordinari: in diaconum non an-
te viginti quinque: in præbyterum
autem non ante triginta. Quæ tamen
hodie

hodie
viginti
accessu

Cur

M

randa
ad cau

Fuit
cessita
no mu
hæc pr
ra vero

Qu
sentien
tamen
approb
comm

Sig
coniun

Qu
sensum
ctum e
ciat sig

L I B E R IIII.

hodie moderata sunt: vt anno ætatis
vigefimo quinto ad præfbyterium
accessus fit.

Caput 26.

Cur nam institutum est matrimo-
nij sacramentum?

Matrimonij sacramentum in *Genē. 120*
paradiso, ante peccatum pri-
mo institutum est, ad gene-
randam prolem. Nunc vero est etiam
ad cauendi criminis remedium.

Fuit præterea prior institutio ne-
cessitatis. At ista (genere iam huma- *Heb. 13.*
no multiplicato) est voluntatis. Ad-
hæc prior facta est in paradiso, alte-
ra vero extra paradifum.

Quidam autē hæretici perniciosè
sentientes, nuptias cõdemnant, cum *Ioan. 2.*
tamen & Christus præsentia nuptias *Matt. 14.*
approbauerit, & easdem Apostolus *1. Cor. 7.*
commendauerit.

Significat autem hoc sacramentũ
coniunctionem Christi cum ecclesia.

Quod etiam per animorum con-
sensum absque copula carnali perfe-
ctum est, quamuis sic à perfecta defi-
ciat significatione.

Caput 27.

Quid

L O C O R V M C O M M V N I V M

Quid est, & quomodo contrahitur matrimonium?

CVM matrimoniū sit viri & mulieris maritalis coniunctio inter personas legitimas, indiuiduam retinens vitæ consuetudinem: ideo coniuges sine consensu mutuo non separantur, nec vnus sine altero continentiam vouere potest, sed debitum coniugi reddere tenetur.

Fit autem matrimonium consensu, qui per verba de præsentī exprimitur, etiam si copula carnalis non interueniat.

Estq; differentia inter sponsalia & matrimonium, quod sponsus etiam inuita sponsa monasterium ingredi possit, & contra: non autem matrimonio per congressum consummato. Quamuis & sponsi coniuges quandoque dicantur. Quod si sponsalia cū vidua cōtrahantur, bigamia per hoc non inducitur.

Caput 28.

Efficit ne coniugium consensus de futuro accedente iuramento?

Consen-

Consensus de futuro, matrimo-
nium non facit, etiam si iura-
mento firmatus fuerit, quum
per huiusmodi iuramentum fiat con-
firmatio, non de facto, sed futuro.

Hinc si alter contrahentium, ad aliã
copulam transferit, dissoluta est pro-
missio prior.

Lex autem quæ aliud dicere vide-
tur, intelligenda est, si verba de præ-
senti interuenerint, aut quod futurũ
sit matrimonium.

Tradi autem parentibus sponsam,
& à sacerdote benedici, de sacramen-
ti substantia non sunt, sed ad quan-
dam ipsius pertinent solennitatem &
honestatem.

Consensus etiam occultè per ver-
ba de præsentibus expressus, matrimoni-
um in conscientia perficit. Quamuis
in ecclesiæ iudicio verba illa non cog-
nant, cum testimonium desit.

Debet autem matrimonialis con- *Gen. 2.*
sensus esse in cõiugalem societatem,
quapropter mulier ex latere viri sum-
pta scribitur. Vnde & inter fratrem
& sororem cohabitantes, matrimo-
nium non est: fuit autem inter Virgi-
nem & Ioseph.

Caput 29.

Facit ne

LOCORVM COMMVNIVM

Facit'ne matrimonium consensus uiolenta coactione extortus?

Consensus per coactionem extortus, matrimonium non facit: nec consensus appellandus est, qui vi extorquetur. Veruntamen si post huiusmodi coactionem liber consensus superuenerit, utpote si simul cohabitent, & non reclamant, consensus iam liber factus videtur, & priorem defectum emendare. Debet autem consensus esse liber, non solum in nuptiis, sed & in sponsalibus. Dicitur etiam ille consentire, qui manifestè & euidenter non contradicit. Vnde & sponsalia talis consensus confirmare dicitur.

Caput 30.

Quis error matrimonium redat inualidum?

1. Cor. 11.
Gene. 29.

Matrimonium error dissoluit, non quidem omnis, sed qui conditionis est seruilis aut personæ: non autem ille qui est qualitatis, ut probitatis aut pulchritudinis, aut fortunæ. s. diuitiarum.

De consensu autem in matrimonio Mariæ & Ioseph, sentiendum, quod

LIBER IIII.

quod virgo proposuerat seruare virginitatem. nisi Deus aliter reuelaret, & sine voto expresso in societate maritali seu coniugalem consensit ex consilio familiari spiritus sancti. Postea vero vna cum Ioseph votum expressit, fuitque inter eos coniugium perfectum sanctitate, licet non ita significatione, quia sine copula carnali.

Sunt autem multae causae, cur matrimonium ferè contrahatur. Quaedam principales, vt prolis procreatio, & fornicationis vitatio. Quaedam etiam sunt minus honestae, vt diuitiae & pulchritudo: Et aliae honestae, vt pax & reconciliatio.

Nec tamen dictae causae minus honestae matrimonium impediunt, eo quod malitia contrahentis sacramentum non maculat.

Fuerunt autem & peculiare causa contractus inter Virginem & Ioseph, vt scilicet virgo solatium haberet, & sustentamentum: partus autem virgineus diabolo celaret, & Ioseph testis esset castitatis coniugis suae.

Caput 31.

Quae sunt matrimonij bonae?

I Tria

Tria sunt matrimonij bona, scilicet fides inuicem seruanda, & proles suscipienda ac sanctè educanda, & sacramentum de matrimonij societate non dissoluenda, etiam si corporalis fiat disiunctio.

Neque hoc tertium deficit in matrimonio, etiam si prima duo deficere contingat.

Coniuges tamen, qui prolem nolunt, sed sterilitatem procurant, potius fornicarij iudicandi sunt: & si foetus tunc animatus fuerit, sunt homicidæ.

Dicta autem bona sic matrimonij actum ordinant, vt si fiat causa prolis, peccatum non sit, aut certè sit non mortale, vt cum seruata fide thori conueniunt causa incontinentiæ.

1. Cor. 7. Atq; hoc est, quod Apostolus coniugibus secundum veniam indulget.

Respon. Nec est contra prædicta, quod concupiscentia semper mala est. Planè enim malū peccat, & non, ptinus culpæ est, nisi vt dictū est. Gregorius aut ab ingressu Ecclesiæ, prohibet post accessum ad vxorem, eū tantum, qui hoc agit incontinentiæ causa, vel quia ratio sit sine huiusmodi concupiscentia.

*10. ad in-
ter.*

*Aug. an
glorū epi.*

Caput 32.

Sunt ne

Sunt'ne in opere coniugali pares
inter se maritus & uxor?

QUAMVIS in alijs vir mulieri
præsit, est, sicut caput corpori, *1. Cor. II.*
tamē in redditione debiti ius *Rom. 7.*
est eis æquale, adeo ut licet præter
causam proles mulier debitum pos-
cat, vir ei reddere teneatur, & cōtrā:
Et neuter, etiam ad continendum suū
corporis potestatem habet, nisi con-
sensu communi.

Attamen licet peccatū non sit, de-
bitum reddere, exigere tamen ultra
generandi necessitatem, veniale est,
morchari vero, criminale. *In illud*

Quod si vir vxori consentiat, ut *1. Cor. 7.*
Deo continentiaē votum offerat, ta- *Ne tentet*
men reuocet priusquam mulier vo- *uos sata-*
tum impleat, reuocatum est: non au- *nas.*
tem, si iam fuerit impletum.

Quamuis autem petenti debitum
reddi debeat, sunt tamen dies, in quī
bus hoc ipsum petere non licet.

Quod autē Hier. aliter dicere videt,
de Ecclesiæ ministris accipiendū est.

Sunt & tēpora, in quibus nuptiæ
celebrari nō debēt, ut à septuagesima
vsq; ad octauā paschæ, à diebus roga-
tionū vsq; ad octauam pētecostes: Itē
ab aduentu vsq; post Epiphaniā.

Caput 33.

Fuit'ne ueterum poligamia
sine peccato?

Gene. 2. **I**N mundi quidem exordio vnus
vnam habuit vxorē, quod & ob-
seruatum esset, si primi parentes
non cecidissent. Nam inter filios eo-
rum & filias vnus vni coniungeba-
Gene. 4. tur, cum nec alia essent mulieres. La-
mech vero' primus legitur duas ha-
buisse vxores: & quidem reprehensi-
Gene. 16. biliter, quia carnaliter. Quia tamen
Gene. 29. processu tēporis omnes penē ad ido-
la declinabant, diuinitus consultum
est, patres plures ducere, ne Dei cul-
Gene. 13. tus & notitia piorum paucitate def-
ceret. Vnde & maledicta in lege steri-
lis habebatur.

Hinc etiā non imparis meriti æsti-
matur castitas coniugalis Abrahe, &
castitas virginalis Ioannis. cum vtra
que Deo pro tempore militauerit.

Gene. 30. Nec patres fidē thori per hoc vio-
Leui. 18. lârunt, quum Deo volente, plures ha-
Deui. 24. bebant vxores: quia suis fidem serua-
bant. Sub lege etiam de coniugio ma-
gis expressum fuit.

Galat. 4. In nona autem lege fecunditati
virginitas p̄fertur: & sacerdotibus
castitas

castitas indicitur, eo quod per totum mundum fides iam sit publicata.

Caput 34.

Quae personae legitima sunt ad contrahendum matrimonium?

AD contrahendum matrimonium quaedam personae sunt plenè legitimae s. sine omni impedimento: quaedam autem ex toto illegitimae, vt habentes impedimentum ordinis sacerdotalis aut huiusmodi: quaedam verò medio modo se habent, aliter tamē nunc quā olim, vt quibus obstat frigiditas vel cognatio.

Quod si quis causa frigiditatis debitum reddere non potest si vtrisque placet, simul manere possunt: Quod si mulier vult esse mater, & nunquam cōuenerunt, & hoc legitime probet, contrahere cum alio permittitur, nisi & ipsa sit inhabilis.

Quod si ex maleficio impediatur, poeniteat de peccatis suis, & per exorcismos Ecclesiae restituatur: per quos si non liberetur, potest alteri nubere, iudicio Ecclesiae interueniente: vbi si conualuerit, non potest ad priorem redire, nisi Ecclesiae iudicio.

LOCORVM COMMVNIVM

Furiosi etiã & amentes, quamdiu tales permanēt, contrahere nō possunt

Sed & ille, qui cū sorore vxoris sue dormit, neutrā illarū habere debet: & vterq; sine spe cōiugij remanebit.

*Aug. in
lib. de ser.
Domini in
monte.*

Nec; verò propter infirmitatem corporalem dimittere licet coniugē, sed magis hoc ipso alter alteri auxilio esse debet.

Caput 35.

Qua de causa, & quomodo permissum in Euangelio diuortium?

Matt. 16,

VXorem vir dimittere potest propter adulterium, & hoc si ipse simili crimine pollutus non sit. Quod si vterque reus sit, neuter propter hoc alterum potest dimittere.

Si verò propter adulterium vnus separati fuerint, neuter alij copulatur, altero superstitē, possunt autem inuicem reconciliari.

Quod si vir adulteram penitentiam non agentem retineat, criminis particeps videtur: Repulsam tamen etiam & penitentem reconciliare sibi poterit, nisi sæpè recidat.

Nec potest quis vxorē ducere eam,
quam

quã prius per adulteriũ polluit, si ipsa machinata sit in mortẽ prioris mariti: & alter alteri, adhuc priore marito viuente, fidẽ deducendo dederit.

Caput 36.

Quando personæ conditio irritum
facit matrimonij contractum?

Mulier libera seruum ducere potest: similiter & vir ingenuus, ancillam. Quod si libero de seruitute alterius constitit, fixũ erit matrimonium: sin autem deceptus est, dimittere potest quam duxerat, simulatque sit certior factus.

Potest & esse coniugium inter virum & mulierẽ, si ambo seruilis sint cõditionis, dummodo volũtas dominorũ vtriusq; accesserit: imò secundũ quosdã dominis etiã dissentientibus.

At si coniunx liber seruum se fecerit præter coniugis suæ cõsensum, per hoc nec separabuntur, nec ipsa serua efficitur. *Matt. 14.*

Matrimonium etiam contrahi nõ potest, nisi masculus decimumquartum habeat annum, & puella duodecimũ: aliãs separari possunt, quamuis ex cõsensu parentum id factũ sit. At si post discretionis annos volue-

LOCORVM COMMVNIVM
rint simul manere, possunt: Ante sep-
tennium tamen nec sponsalia contra-
hi possunt, cum contrahentes saltem
intelligere habeant, quid agatur.

Caput 37.

*Qui nam ordines sacri matrimonio
præstant impedimentum?*

IN ordinibus sacris, scilicet subdiacona-
tu, diaconatu, & presbyterio con-
stitutus, coniugium nequaquam
contrahere potest: & si de facto con-
trahat, nullum est, & dirimitur. In a-
lijs vero ordinibus contrahi permit-
titur coniugium, nisi religionis habi-
tum sumpserint ordinati, vel conti-
nentiaæ votum emisserint.

Interdicitur etiã coniugium vxor-
um suarum occisoribus, qui & pœ-
nitentiã agere cõpelluntur, aut si no-
lint, spiritali gladio feriendi sunt.

Caput 38.

*Quod uotum matrimonium red-
dit illicitum?*

VOtum (quod quandoque ma-
trimonium impedit, quando-
que etiam dirimit) est quædã
spontanea promissionis testificatio:
quæ de his, quæ Dei sunt, proprie fie-
ri de-

ri de
sunt

Et

ne &

Inter

tum

pedi-

conti-

fit Ec-

tion-

appre-

tiam

citum

Quo-

ingre-

milit-

intell-

Qu-

ue pe-

cœstu-

uissim-

M-

cul ag-

ducit

debet

comm-

Qu-

aliam

ria vu-

se alia

tur, E-

L I B E R IIII.

ri debet. Hinc vota fatua irritanda sunt, nec vota censenda.

Et est votum multiplex. scilicet commune & singulare, simplex & solenne. Inter quæ votum simplex seu priuatum continentia, matrimonium impedit contrahendum. Solenne autem continentia votum, quod scilicet in facie fit Ecclesie, per sacri ordinis susceptionem vel professionem religionis approbata solennizatum, dirimit etiam contractum. Nam quod antè licitum fuit, post votum fit illicitum. Quod si tales contrahunt, ab ecclesie ingressu arcendi sunt, quousque humiliter satisfaciât. Quomodo etiam intelligendus est loqui Innocentius. *Rom. x. Epist. ad Victorium*

Quamuis autem adulterium graue peccatum sit, grauius tamè est incestus: quod fit contra naturam, grauiissimum.

Mulier etiam, quæ maritum procul agentem mortuum putâs, alium ducit: eo redeunte, ad ipsum redire debet alio dimisso, quæ si nolit, excommunicanda est.

Qui verò vxore dimissa secedit, & aliam ducit, & post ductus penitentia vult secundam dimittere, asserens se aliam habere, nec tamen permittitur, Ecclesia scilicet nõ credente, per

I 5 obedi-

Hug. 4.
sent. ca. 4.

LOCORVM COMMVNIVM
obedientiam quidē & timorem iam
incipit excusari : & debitum penitus
reddere potest mulier illi, quæ. s. per
ignorantiam excusatur, sed petere
non debet: sic quidam. Sed melior est
aliorum sententia, quod ne reddere
quidem illi debitum possit.

Caput 39.

Impedi'ne matrimonium di-
sparitas cultus?

Exod. 24.
Deut. 7.
Exod. 10.

A Personis diuersarum religio-
num vt Christiano, & homi-
ne Iudaica superstitionis, ma-
trimonium contrahi nō potest, cum
dispar cultus faciat personas ad con-
trahendum illegitimas.

1. Cor. 7.
Aug. in
lib. de a-
dult. con-
iug. lib. 1.
cap. 18.
1. Cor. 7.

Nec est contra hoc Apostolus, qui
scilicet de his loquitur, qui dum con-
traxerant, ambo fuerunt infideles.

Quamuis autem dimittere possit fi-
delis infidelem, etiam cohabitare vo-
lentem, suadet tamē Apostolus ipse,
quod si de infidelibus coniugibus v-
nus ad fidem conuertatur, & alter cū
eo habitare citra iniuriam consentit
creatoris, ne ipsum dimittat: quia
fortē per eum similiter conuertetur.

Potest autem & coniunx coniugē
propter alias concupiscentias, quæ
animam

anim
mitt
disc
nec
infid
amb
infid
test:
non
R
liam
ui pe
num
cato
quia

Int

co
C
deli
feru
grad
pedi
auto
Isido
dus

L I B E R IIII.

animam à Deo aberrare faciunt, di-
mittere. Quia si infidelis sua sponte
discedat, aliam ducere fidelis potest,
nec sequi eam tenetur, quum ambo
infideles existentes, iuncti fuerint. Si
ambo iuncti fuerant fideles, si vnus
infidelis fiat: alter eam dimittere po-
test: sed aliam, illa viuente, ducere
non potest.

*Amb. ad
Hilarium.*

*Aug. in
serm. domi-
ni in mote,*

Ratum est enim coniugium fide-
lium, non autem infidelium: quia sol-
ui potest, nec habet illud triplex bo-
num, quod matrimonij actum à pec-
cato excusat: nec meretur præmium,
quia ex fide non est.

Caput 40.

Intra quos consanguinitatis gradus
consistere nequit matrimonium?

Cum & cognatio & affinitas ma-
trimonium impediunt, in hoc
capite de carnali videndum est,
dehinc etiam de spirituali. Olim ob-
seruatum est, vt ad septimum vsque
gradum cognatio matrimonium im-
pediret, quod ex doctorum veterum
autoritatibus liquet, quamuis aliter
Isidorus, & alij quidam inueniant gra-
dus illos quo ad truncum computare.

Quod autem Grego. genti Anglo

16 rum

LOCORVM COMMVNIVM
rum in quarto, & in quinto gradi-
bus contrahere concessit, ad tempus
hoc fieri voluit, cum nouelli adhuc
essent in fide. Quanquā hodie ex mo-
deratione Ecclesiæ vniuersaliter in
quinto gradu & supra, inter perso-
nas alias legitimas contrahi potest:
& truncus incipit à patre.

Caput 41.

Quoto affinitatis gradu contrahi
potest matrimonium?

Gen. 2.

Affinitas (quæ & ipsa matrimo-
nium impedit) est parentela,
quæ ad virum pertinet ex par-
te vxoris, & contra: eo quod vir &
eius vxor, vna caro dicuntur. Sic er-
go vir & soror vxoris eius sunt in
primo affinitatis gradu: filij vero vx-
oris in secundo gradu, & sic conse-
quenter.

Et illa olim impediabant vsq; ad
septimum gradum: hodie vero tantū
vsq; ad quartum gradū inclusiuè im-
pedit, modificante hæc Ecclesia.

Mat. 19.

Manet autem ipsa affinitas, etiam
matrimonio transeunte, ita vt impe-
diat contractus prohibitos æquè vt
prius. eo quod vir & mulier, iuxta
verbum Dei, sunt duo in carne vna.
Vnde

L I B E R IIII.

Vnde & contra prædicta coniunctos,
Ecclesia separat.

Si tamē ignoranter coniuncti fue-
runt, filij eorum legitimi habentur.

Notandum, quod licet fornicatio
sit omnis coitus extra conjugem, pro-
priè tamen est meretricum, viduarū
& concubinarum. Stuprum verò est,
virginum defloratio illicita. Adulter-
ium, alieni thori violatio. Incestus,
consanguinearum vel affinium abu-
sus. Raptus autem, violenta eductio
puellæ de domo patris, vt ea corrup-
ta in vxorem habeatur, siue ipsi, siue
parenti illa fiat violentia, quod qui-
dem morte punitur.

Sunt quoq; notanda quædam no-
mina huc pertinentia, scilicet, fratris
s. i. vxor fratris, leuit. i. mariti fra-
ter. Glos. i. viri soror. Ianitricæ, sunt
duorum fratrum vxores.

Caput 42.

*Quæ spiritualis cognatio ma-
trimonium impedit?*

INter ea, quæ matrimonium im-
pediunt, est etiam spiritualis cog-
natio seu propinquitas, quæ tan-
tum inter suscipientem baptizatum
de baptismo, & baptizatum, & illius
patrem

I 7 patrem

LOCORVM COMMVNIVM
patrem & matrem: nec nō inter bap-
tizantem & baptizatum, baptizatiq;
patrem & matrem contrahitur. Post
decretam Concilij Tridentini.

Hæc ergo matrimonium impedit:
si tales fuerint iuncti, separandi sunt.

Si tamen post legitimum matri-
monium aliquis vt ab vxore separa-
ri possit, filium suū leuaret, vel bap-
tizaret, per hoc separandus non est,
sed penitentiam agat.

Autoritates verò, quæ eum sepa-
randum dicunt, intelligendæ sunt de
his, qui filios suos leuant ante cōtra-
ctum coniugium, vel solum ad terro-
rem loquantur.

Filij quoq; alicuius naturalis & spi-
ritualis matrimonio iungi non pos-
sunt, siue ante vel post cognationem
spiritualem nati sint: & hoc, quo ad
eos, per quos ad cōpaternitatem de-
uentum est, non item de alijs.

Nec vxoris suæ commatrem ali-
quis post eius mortem ducere potest.

Nec vir & vxor puerum simul le-
uare debent.

Per hæc autem bigamia, vel triga-
mia non est, quamuis à sacerdotio
prohibeat.

Caput 43.

Certo'ne

LIBER III.
Certo'ne futura est omnium
Resurrectio?

Nillus fidelium dubitare per-
mittitur, omnes qui & nati
sunt, & nascentur, & qui mor-
tui sunt, & morientur, diuina virtu-
te in die nouissimo resurrecturos ad
tubam Christi.

Per quam aliquod euidentis & pre-
clarum signum intelligitur: & quan-
doque vox vel filij Dei, vel archange-
li appellatur.

Fiet autem hoc media nocte, non
quo ad tempus, sed quia occulte, quan-
do scilicet non putatur. Et conscien-
tiarum libri aperientur: quod tamen
bonis non in tristitiam cadet, sed in
gaudium & gratiarum actionem.

Quorum etiam peccata per poeni-
tentiam hic deleta, secundum quosdam
alijs non patebunt: sed malorum sce-
lera omnibus fient manifesta.

An vero aliqui sine morte ad iudi-
cium venturi sint, quamuis dubium
videatur, pars tamen negatiua scri-
pturis magis apparet conformis.

Quamuis etiam omnes resurgent
incorrupti, quia membris integri:
non tamen omnes impassibiles, quia
hoc in damnatis locum non habet.

Caput

Isai. 26.

1. Thes. 4.

Psal. 57.

Ioan. 5.

1. Cor. 15.

Matt. 25.

1. Thes. 5.

Exod. 12.

Daniel. 7.

Matt. 10.

1. Cor. 4.

1. Cor. 15.

Caput 44.

Quænam erit resurgentium
ætas & statura?

IN perfecta quidem ætate, scilicet iuuenili, omnes resurgemus. At non in eadem statura, sed in ea quilibet, quã vel habuit, vel habuisset, si ad perfectam, non impeditus, peruenisset ætatem.

Omnes quoque generaliter resurgent omnibus membris integri, quocunque materia corporum prius fuerit dispersa, ita videlicet, vt tota humani corporis materia toti illi corpori sit reddenda: quemadmodum in statua contrita, & ex eadem materia restituta, aduertiri potest. Hoc tamen dissimili fiet qualitate in corporibus bonorum & malorũ. Nempe bonorum corpora dotãda sunt dotibus gloriæ: malorum vero corpora absque his, æternis ignibus tradenda.

Quæ etiam an cum deformitatibus surrectura sint. Augustinus sub dubio reliquit, nec putauit debere nos hac de re esse sollicitos, cum de eorundem certa constet damnatione.

De abortiuis, quod resurgant, asserendum est, si ynquam anima vixerint

Luc. 21.

Matt. 13

*Enchir.
cap. 90.*

Matt. 25.

rint ra
stra, a

Possu

ST
an
de

nas ace
ch dien
cet resu

In c
huc ali
conspe
poteru
qui in
meruer

Qua
les mag
centem
bere la

Quo
fragia,
tantum

cæteris
ter, quo
niorem
celerio

Hi a

LIBER IIII.
runt rationali. Quæ & tunc sicut & mō-
stra, à monstrositate sunt emēdanda.

Caput 45.

Possunt ne defunctorum animæ ui-
uentium pietate releuari?

STatim post mortē corporalem
animæ pro meritis, in locis sibi
deputatis, præmia sua, vel pœ-
nas accipiunt, quæ tamen post iudi-
cij diem augebuntur, corpore scili-
cet resumpto.

In quibus verò purgandum ad-
huc aliquid restat, priusquam ad deū
conspicuum admitti queant, iuuari
poterunt per Ecclesiæ suffragia, hi. s.
qui in præsentī vita, vt iuuarentur,
meruerunt, quilibet pro modo suo.

Quamuis autem pompæ funera-
les magis sint ad viuorū solatia, de-
centem tamen curam defunctorum exhi-
bere laudabile est.

Quod si pro diuite multa fiant suf-
fragia, pro paupere verò pauca, vel
tantum generalia, proderūt quidem
cæteris paribus vtrique in hoc pari-
ter, quod non profunt diuiti ad ple-
norem liberationem, bene tamē ad
celeriores.

Hi autem, quos finis mundi depre-
hendet,

LOCORVM COMMVNIVM
hendet, per ignem conflagrationis &
sanctorum orationes purgabuntur.

Orationes etiam nostras angeli,
Deo qui omnia prænouit, offerre di-
cuntur, quando quid agendū sit, per-
cipiunt: quas quoque sancti cognos-
cunt, quantum ad eorū pertinet gau-
dium, & nostrum auxilium.

Caput 46.

Nulla'ne continget damnatis pœ-
narum mitigatio?

Iacob 2.
Psal. 7.

Non obstantibus quibusdam
autoritatibus, si rectè intelli-
gantur, dicendum est, quod
circa damnatos est aliqua Dei mise-
ricordia in eorum punitione, non ta-
men sic vt à peccatis vel damnatione
idcirco absoluantur.

Psal. 100.

Cum autem misericordia Dei &
iustitia sint idem, tamen propter di-
uersam de Deo nostram conceptio-
nem seu effectū Dei, aliqua ipsius ope-
ra misericordie, aliqua vero iustitie
attribuuntur. Qui & nunc occultè iu-
dicans s. purgando, cōuertendo, vel
exæcando, tandem manifestè iudica-
bit. Cuius quoq; iudicia, circa res om-
nes dispositio quandoq; vocatur.

Rom. 11.
Psal. 15.

Psal. 24.

Quod etiam psalmista dicit, vni-
uersas

uersas
esse &
plex a
respici
tiam. V
mus &
Qu
& iusti
tur op
dem se
secund
autem
signū,

Q
A
cū in
Cu
cundu
Quod
quas i
Er
tuor. I
ribun
perib
infide

LIBER IIII.

uersas vias Domini misericordiam esse & veritatem, intelligi potest duplex aduentus ipsius: quorum vnus respicit misericordiam, alter iustitiam. Vel quia eius dono bona facimus & mala declinamus.

Quæ etiã, misericordia videlicet & iustitia, in omnibus Dei reperiuntur operibus: secundum aliquos quidem secundum essentiam, non autem secundum effectum: secundum alios autem, etiam secundum effectum vel signũ, & hoc vel occultè vel apertè.

Caput 47.

Quomodo proferetur extremi iudicij sententia?

AN vocaliter, an mētāliter tantum iudicij extremi sententia i. Cor. 15. proferenda sit, non est perspicue in scripturis explicatum.

Cum Christo tamen perfecti secundum scripturas, certò iudicabũt. Quod quidem per sedes duodecim, quas ipse dicit, significatur.

Erunt autē in iudicio ordines quatuor. Nam quidã iudicabuntur, & peribunt, vt impñ Christiani: alij verò peribunt, sed non iudicabuntur, vt infideles: alij autem iudicabuntur & salua-

Matt. 25.

1. Cor. 15.

Ioan. 1.

Iacob. 2.

Matt. 13.

Psal. 47.

salua-

LOCORVM COMMVNIVM
saluabuntur, decedētes scilicet in po-
nitentia: alij quoq; sine iudicio tunc
saluabuntur, vt perfecti in hac vita.

1. Cor. 15. Congregabuntur autem iudican-
di ad iudicium angelico ministerio,
purgatione mundi per conflagratio-
nem ignis iam cōpleta. Et electi qui-
dem in aëre, reprobī autem in terra:
vt demum vltima à iudice profera-
tur sententia.

An verò reprobī post iudicium à
dæmonibus puniendi sint, an non, di-
uersimodè loquuntur diuersi: negati-
ua tamen probabilior videtur.

Caput 48.

Qua forma uenturus est Chri-
stus ad iudicium?

Esai. 26. **I**N forma quidem humana Chri-
stus tam bonis quàm malis glo-
riosus in iudicio apparebit, sed
virtute diuinitatis iudicabit, secun-
dum quod & autoritates, quæ Chri-
sto iudicium attribuunt sunt intelli-
gendæ. Neq; sine patre, & spiritu san-
cto iudicium exercebit.

Aug. su.
Ioan. tra-
ctat. 23. Erit aut̃ iustis illa apparitio mag-
næ voluptati, at terrori malis, qui
nec vnquam Christi videre poterūt
diuinitatem.

Virtu-

Virtu
citabit
Christi
in hac r
ruit, est
De ce
pturis l
Tunc
te iudic
angelic
uebunt
ante iu
clarius
motum
nebunt
decoren

Aeq

EX
C
E
b
colum
sic tam
liter g
hi in i
dus qu
Qu
beatit

L I B E R IIII.

Virtute etiam diuinitatis ipse suscitabit mortuos, quod eam ob rem Christi humanitati tribuitur, quia in hac resurrectionem nostram meruit, estq; causa exemplaris ipsius.

De certo iudicij loco nihil ex scripturis habemus.

Tunc autem sol & luna à claritate iudicis obscurabuntur, & virtutes angelicæ admiratione quadam mouebuntur. Obscurabuntur autem & ante iudicium, post iudicium verò clarius lucebunt. Et quidem quo ad motum cessabunt: semper tamen manebunt ad Dei gloriam, & vniuersi decorem.

Matt. 24.

1. Thess. 3.

Iob. 26.

Ioc. 3.

Esai. 30.

Caput 49.

Aequales ne omnes futuri sunt,
in premio aut pœna?

EXacto iudicio, duæ ciuitates. s. Christi & diaboli, fines suos habebunt: illa quidem in gloria columinabitur: ista verò in miseria, sic tamen vt in illa, non omnes equaliter gloriam participant, sicut nec hi in ista pœnam, sed vtrobique gradus quidam erunt.

Quamuis autem omnes homines beatitudinem appetant, nō tamen in eodem

*Aug. de
Trini. lib.
13. cap. 4.*

LOCORVM COMMVNIVM
eodem omnes eam quærunt. Neque
enim est vera beatitudinis ratio, ha-
bere id quod delectat, sed habere quod
velis, & nihil malè velle.

Quamuis etiam omnes Deum cog-
noscent, tamè in modo cognoscendi
est gradus seu differentia. Eoq; vnus
alio beatior fit.

Nam etsi gaudium æquale sit om-
nium, in quibus gaudent, non tamen
omnium est æquè magnum gaudiū
& beatitudo.

Quæ etiam post iudicium indubiè
maior erit, quia maius gaudium at-
que cognitio maior.

Caput 50.

Peccant'ne damnati in inferno?

IN damnatis quidem mala volun-
tas perseuerat, ea tamen non est
peccatū, sed magis peccati pœna,
eo quod suut extra statū merendi: si-
cuti & bonis in gloriā cedit, quod vo-
luntatem habent in bono firmatam.

In tenebris quoque exterioribus
mali fore dicuntur, eo quod à visio-
ne dei penitus sint exclusi, tum ob vo-
luntatis malitiam, tum etiam ex ob-
liuione à grauitate pœnarum causa-
ta: hoc tamen plus erit post iudicium
quàm antè.

Etsi

Etsi
notis h
agunt

Qu
pœnā c
Christ
mè def

Vid
li vsqu
magn

Pot
ri sunt
palsio
propte
tem.

Ne
minui
quam
perdu
lud
P

S

LIBER IIII.

Etsi autem curam aliquam de suis
notis habeant, tamen quæ in mundo
aguntur, ignorant.

Qui & in locis corporalibus ad
pœnâ detineri possunt, vt de Diuite, *Luc. 16.*

Christo narrante, apparet: cuius ta-
mē descriptio difficilis est intellectu.

Vident autē se mutuo boni & ma-
li vsque ad iudicij diem, quamuis per
magnum chaos diuisi sint.

Postea verò etsi boni malos visu-
ri sunt, nō tamen contrā. Nec ad com-
passionem boni per hoc mouentur,
propter perfectam eorum volunta-
tem.

Nec per hoc gloria eorum
minuitur, sed interim augetur. Ad *Hier. 58.*

quam beatorum perennem gloriam
perducere nos dignetur futuri seculi

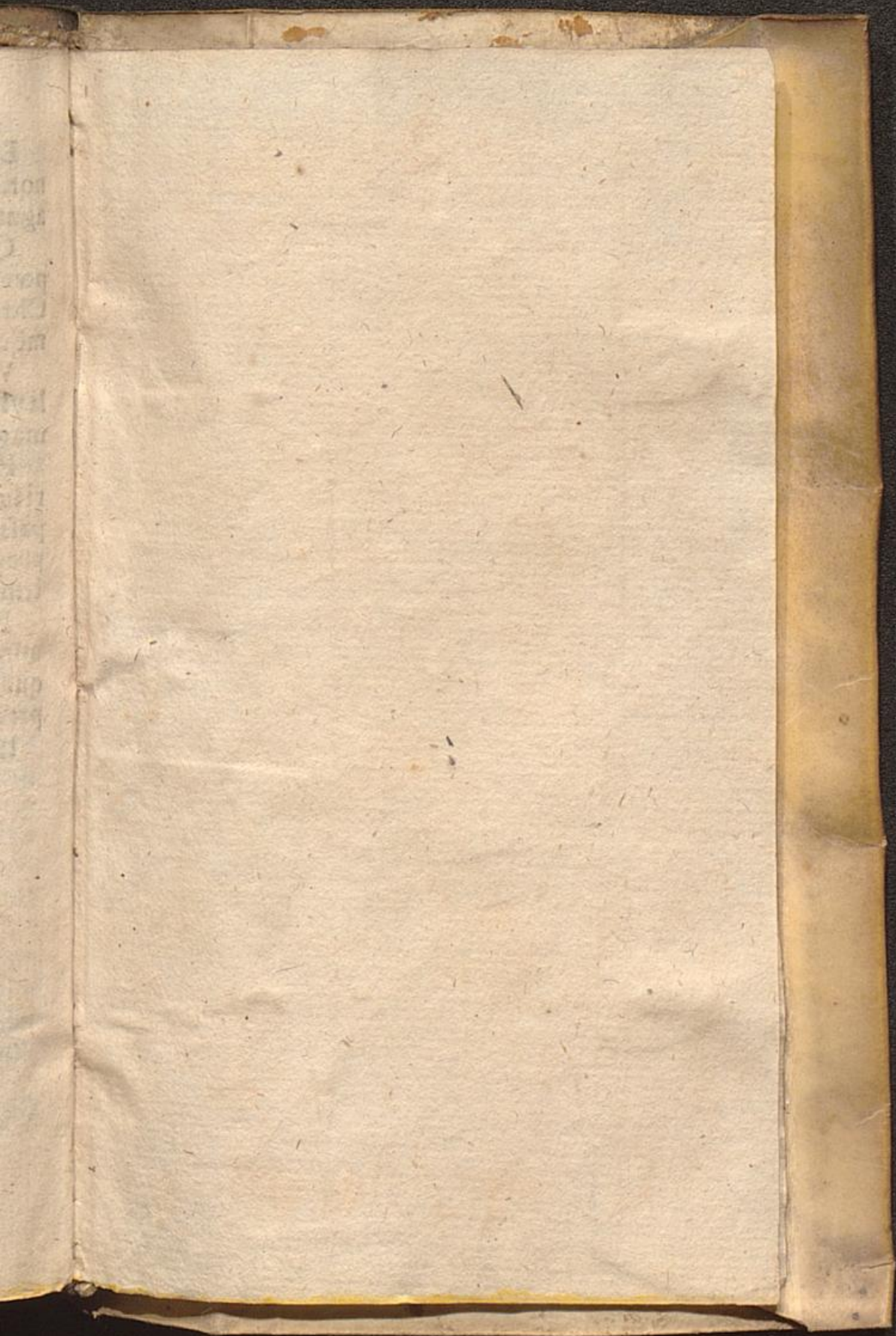
Iudex, Christus Iesus, cui cum

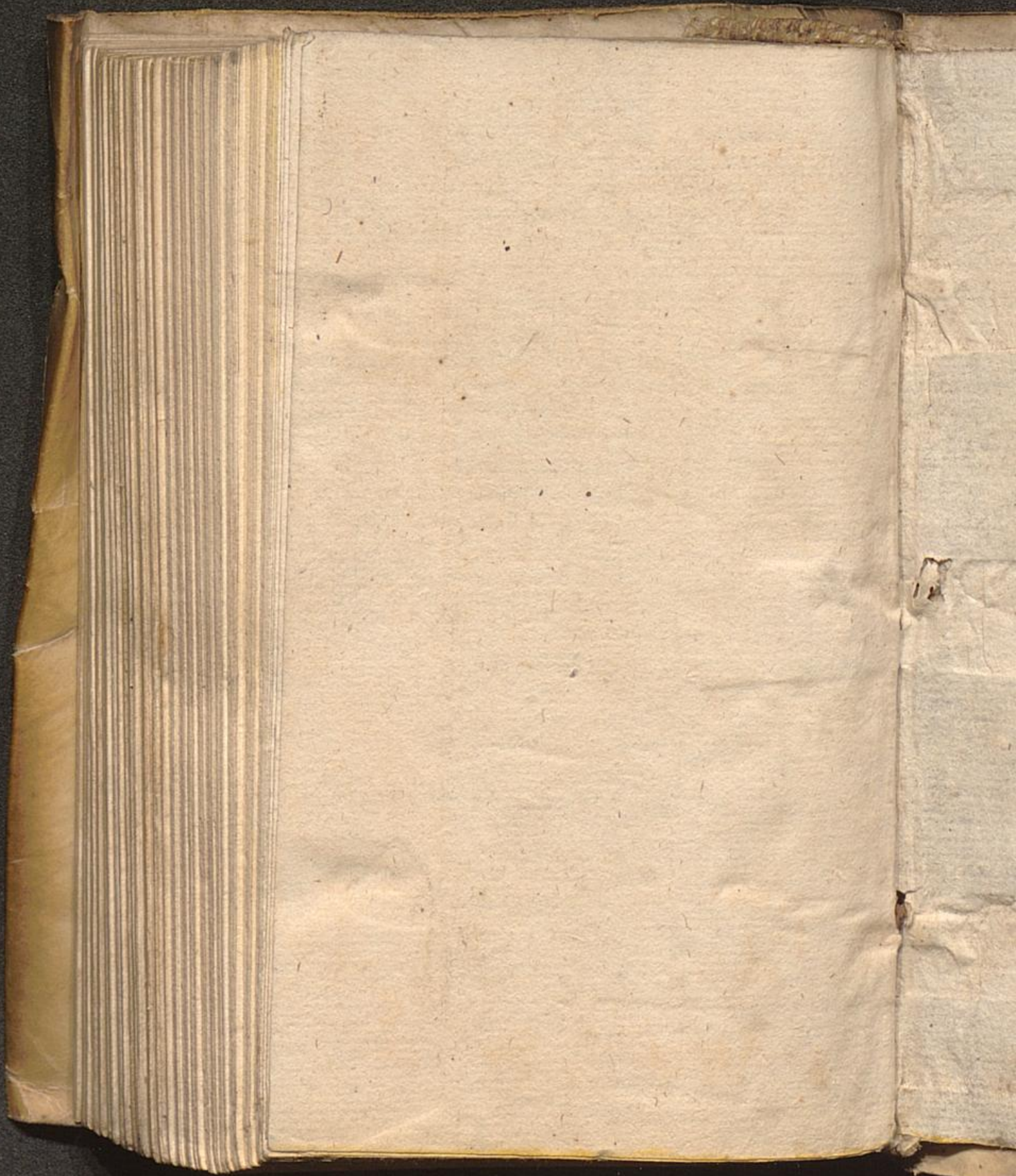
Patre & Spiritu sancto ho-
nor & gloria in secu-
la seculorum,

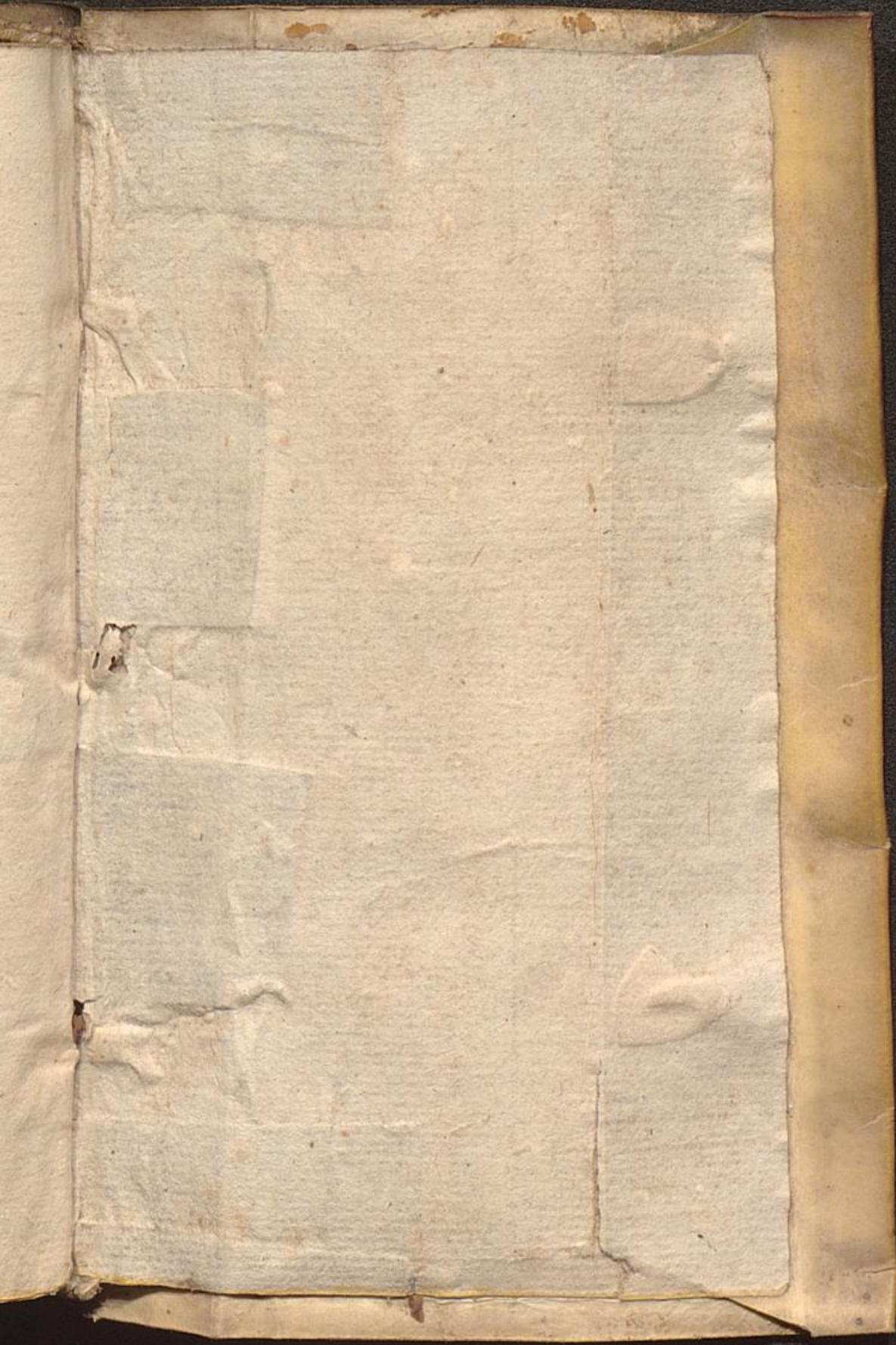
AMEN.

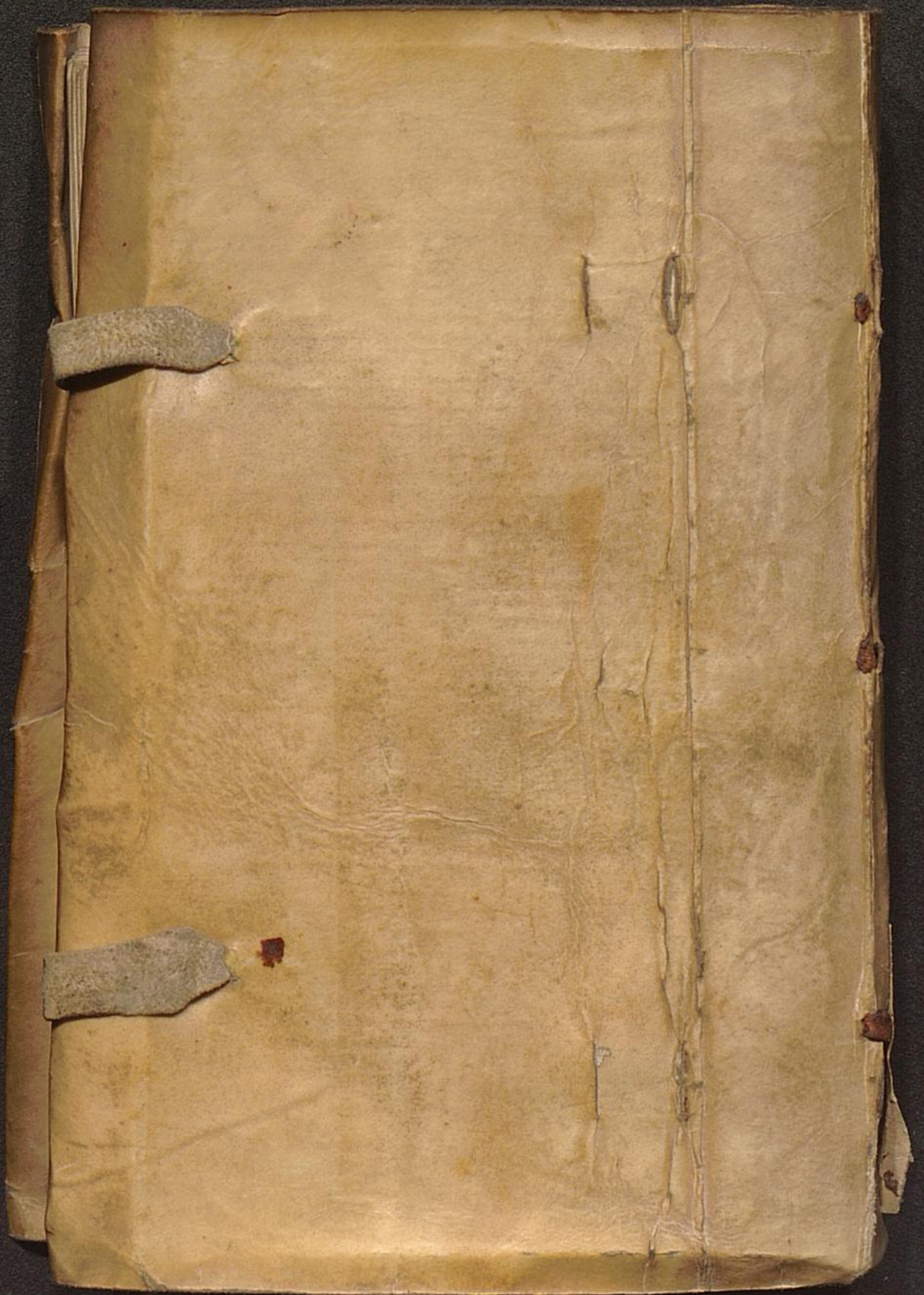
Societ. Jesu Paderborna.

FINIS.

Sacrorum
De instituta
tione sacer
dotum et

Lothcom

1711/12

Reinholdis

Th

2383